

Jääkiekkoilijan elämäntaival II

”Tutkimus aktiiveista ja lopettaneista suomalaisista liigapelaajista” on jatkoa professori Pauli Vuolteen vuonna 2001 julkaisemalle ”Jääkiekkoilijan elämäntaival” -selvitykselle. Hankkeen tavoitteena on kerätä luotettavaa tietoa suomalaisista liigapelaajista - aktiiveista ja lopettaneista. Tutkimushankkeiden toimeksiantajana on Suomen Jääkiekkoilijat ry. Selvitysten tekijä, nykyisin Jyväskylän yliopiston liikuntatieteellisen tiedekunnan liikuntasosiologian emeritusprofessori Pauli Vuolle, on urheilijoiden elämänuratutkimuksen pioneeri Suomessa, sillä aina 1960-luvulta lähtien hänen keskeisinä tutkimusaiheinaan ovat olleet urheilijoiden elämänuraan liittyvät kysymykset.



LTS

Liikuntatieteellinen Seura
Finnish Society of Sport Sciences

Pauli Vuolle

Jääkiekkoilijan elämäntaival II

Tutkimus aktiiveista ja lopettaneista suomalaisista liigapelaajista



LTS

Liikuntatieteellinen Seura
Finnish Society of Sport Sciences

JÄÄKIEKKOILIJAN ELÄMÄNTAIVAL II

-Tutkimus aktiiveista ja lopettaneista
suomalaisista liigapelaajista

Pauli Vuolle

Suomen Jääkiekkoilijat Ry.
Liikuntatieteellinen Seura ry

Liikuntatieteellisen Seuran moniste n:o 28

Pauli Vuolle:
Jääkiekkoilijan elämäntaival II

Tutkimuksen tilaaja: Suomen Jääkiekkoilijat Ry.
Julkaisija: Liikuntatieteellinen Seura ry

Liikuntatieteellisen Seuran moniste n:o 28

ISSN: 0782-8446

ISBN: 978-951-8982-75-6

Esipuhe

Keväällä 2007 Suomen Jääkiekkoilijat ry:n toiminnanjohtaja Jarmo Saarela tiedusteli, voisinko tehdä jatkoselvityksen suomalaisen jääkiekkoilijan elämänurasta. Otin haasteen mielelläni vastaan, sillä olinhan vuonna 2000 tutkinut 90-luvulla liigauransa päättäneitä pelaajia ja hankkinut sellaista perustietoa, jota nyt saattoi mainiosti hyödyntää uudessa tutkimusasetelmassa. Käydyissä neuvotteluissa sovimme siitä, että aikaisemman tilanteen päivittämisen lisäksi, otamme nyt mukaan myös aktiiveja liigapelaajia ja vertaamme heidän ja jo uransa päättäneiden kokemuksia aktiivikauden ajalta. Toisaalta ajatuksena oli myös saada tietoa siitä, miten liigapelaajat näkevät Pelaajayhdistyksen toiminnan palvelevan heidän tavoitteitaan ja tarpeitaan.

Tutkimuksen tiedonkeruu aloitettiin syyskuussa 2007 ja se päättyi seuraavan vuoden alussa. Samalla, kun kiitän kaikkia tutkimukseen osallistuneita pelaajia, haluan erityisesti kiittää Pelaajayhdistyksen assistenttia Pirkko Vappulaa, joka teki suuren työn pelaajien osoitteiden hankkimisessa. Tutkimushenkilöiden tavoittaminen ilman hänen apuaan ei olisi onnistunut. Tutkimuslomakkeita valmistellessani sain hyödyllistä palautetta Jarmo Saarelalta, opintokoordinaattori Juha Mäki-Kokkilalta ja alumnin toiminnanjohtaja Matti Porvarilta. Puheenjohtaja Keijo Säilynojan sitoutuminen tutkimukseen pelaajille toimitetun lähetekirjelmän allekirjoittajana yhdessä Saarelan kanssa antoi tutkimukselle "oikean osoitteen". Tästä kiitokset kaikille.

Tekijä

Sisällysluettelo

1. Johdanto	1
2. Tutkimuksen toteuttaminen	2
3. Tulosten kuvaus ja taustatiedot	5
4. Koulutus.....	7
5. Ammatti.....	12
6. Urheilu-uran päättäminen	17
7. Taloudellinen perusta	23
8. Urheilu ja muu elämä	30
8.1. Elämän arvot ja tyytyväisyys elämään.....	30
8.2. Liikunta ja muu vapaa-ajantoiminta	30
8.3. Tyytyväisyys elämään	32
9. Mitä pelaajat ajattelevat Pelaajayhdistyksestä.....	33
10. Vapaa-sana	35
11. Tiivistelmä.....	36
Viitekirjallisuus.....	42
Liitteet	45
Liite 1. Tulevaisuuden koulutussuunnitelmat	45
Liite 2. Pelaajien kokemukset pelaajauran varrelta	46
Liite 3. Kyselylomake	52

Motto:

*"Mutta, kun suunta vaihtuu
se on täyskäännös elämässä"*
(28-vuotias liigapelaaja)

1. Johdanto

Vuonna 2000 - 2001 tein Suomen Jääkiekkoilijat ry:n (Pelaajayhdistys) toimeksiannosta perusselvityksen suomalaisen liigapelaajan urheilu-uran jälkeisistä elämänvaiheista ja niiden mahdollisista yhteyksistä pelaajauran eri vaiheisiin ja tapahtumiin. Tutkimukseen valittiin mukaan ne aktiivisen pelaajauransa päättäneet jääkiekkoilijat, jotka olivat vuosien 1999, 1996 ja 1993 liigapelaajia. Perusjoukon muodosti 193 urheilijaa, joista kyselylomakkeen palautti 137 vastaajaa. Jyväskylän yliopiston Liikunnan kehittämiskeskuksen tutkimussarjassa julkaistu "Jääkiekkoilijan elämäntaival" - kyselytutkimus osoitti mm., että erityisesti aktiivisen urheilu-uran päättyminen ja sen jälkeiset ensimmäiset vuodet ovat olleet monelle uran lopettaneelle liigapelaajalle vaikeita elämänvaiheita. "Siviiliin" siirtymistä voitiin helpottaa valmistautumalla tulevaan elämänmuutokseen jo aktiiviuran aikana.

Toisaalta, vaikka ammattimaiseen urheiluun liittyy erilaisia riskejä ja pitkäaikaisia heijastusvaikutuksia elämän muille alueille, se voi monelle menestyneelle urheilijalle olla erittäin palkitsevaa siksi, että urheilija voi onnistuessaan käyttää monella tavalla hyödyksi menestystään esimerkiksi hakeutuessaan ammattielämään.

Suomen Jääkiekkoilijat ry:n keskeinen tavoite pelaajiensa yleisen edunvalvonnan ohella onkin tukea ja auttaa pelaajia mahdollisissa uranvaihtoon liittyvissä asioissa. Erityisesti tätä tehtävää hoitamaan on perustettu "Jääkiekkoilijoiden koulutus- ja ammattienedistämissektori". Uutena haasteellisena toimintamuotona Pelaajayhdistys on ollut mukana ideoimassa alumnitoimintaa, jossa tavoitteena on jo perustetun SM-Liiga Alumniyhdistyksen puitteissa pitää yhteyttä uransa lopettaneisiin pelaajiin ja saada heidät mukaan erilaisiin lajiasiantuntijatehtäviin tai sosiaalisiin yhdessäolotapahtumiin. Tällaisia odotuksia toivat esiin tämänkin tutkimuksen uransa lopettaneet pelaajat.

Perusselvitys sekä Pelaajayhdistyksen omat kehittämistoimet asiassa nostivat esiin myös monia uusia kysymyksiä, joihin ryhdyttiin etsimään vastauksia tällä syventävällä tutkimuksella. Aloitteen tekijänä keväällä 2007 oli jälleen Pelaajayhdistys, joka esitti alikirjoittaneelle toivomuksen aikaansaada selvitys, jossa mukana olisi sekä aktiiveja että jo uransa lopettaneita pelaajia. Tältä pohjalta valmistin kyselylomakkeen, jonka rakentamiselle aikaisempi perusselvitys tarjosi hyvät lähtökohdat.

Toisaalta tutkimusta taustoitti hyvin samana vuonna ilmestynyt Juhani Tammisen "Pelin jälkeen" – kirja (toim. Petri Nevalainen), jossa kolmea ammattilaissukupolvea edustavien 20 huippupelaajan haastattelujen kautta nostettiin esiin samoja ongelmia. Pelaajan ja agenttien keskinäisiä suhteita taas valottaa mielenkiintoisin kerronnoin myös vuonna 2007 julkaistu "TIKI, Viiden Stanley Cupin mies" (toim. Sari Sirkkiä-Jarva).

Jääkiekkoilijat ry:n pelaajakyselyt vuosilta 2003 - 2007 antoivat tutkijalle hyödyllisiä viitteitä kyselylomakkeen valmisteluvaiheessa ja osaltaan tukevat ja vahvistavat tässä selvityksessä saatuja tuloksia.

2. Tutkimuksen toteuttaminen

Tutkimuksen ensisijaisena tavoitteena oli kartoittaa aktiivien ja uransa lopettaneiden suomalaisten liigapelaajien kokemuksiin perustuvia käsityksiä pelaajauran vaikutuksista muille keskeisille elämänalueille, ensisijassa koulutukseen, ammattiin ja taloudelliseen asemaan.

Suurella edustavalla otoksella pyrittiin saamaan luotettava kuva siitä, miten yleisiä ja voimakkaita liigapelaajien omat näkemykset olivat urheilun edistävistä tai haitallisista vaikutuksista edellä mainituille elämänalueille. Edistävät tekijät voidaan nähdä pelaajille urheilu-uran jälkeen käyttöönotettavina voimavaroja, kun taas haitalliset vaikutukset ovat niitä kipupisteitä, joihin mm. Pelaajayhdistyksen tukitoimet tulisi kohdentaa. *Seuranta toteutetaan vertaamalla tutkimuksen tuloksia vuoden 2000 tuloksiin.*

Tutkimukseen otettiin mukaan vain Suomessa tutkimuksen ajankohtana pelaavat urheilijat, joista tosin monella oli jo aikaisempaa pelaajakokemusta ulkomailta. Näin menetettiin siksi, että vastaukset olisivat todennäköisesti vääristäneet kuvaa suomalaisen liigapelaajan elämäntilanteesta, mikäli kiekkoilija olisi tutkimushetkellä pelannut erilaisessa kulttuuri- ja lajikulttuuriympäristössä. Toisaalta olisi hyödyllistä erikseen tutkia ulkomailta pelaavia ja siellä pelanneita jääkiekkoilijoitamme. Muutto ulkomaille ei ole koskaan ongelmatonta. Vaikka muuttajalla olisi kohtalainen kielitaito, sopeutuminen uusiin olosuhteisiin vaatii oman aikansa. Siirtyessään ulkomaille pelaaja jättää taakseen sukulaiset, ystävät, pelaajatoverit jne. eli koko sen sosiaalisen turvaverkoston, joka tasapainottaa elämää ja tarjoaa tukea silloin, kun sitä tarvitaan. Tehdessään takaisin paluuta kotimaahan pelaaja kohtaa uudenlaisia ongelmia. Esimerkiksi koulutuksen tai ammatin hankkiminen voi olla tavallista vaikeampaa sen vuoksi, että ulkomailta vietettyjen vuosien aikana tuntuma koulutusmahdollisuuksiin ja työelämään kotimaassa on kadonnut.

Tutkimuksessa oli mukana vuosina 1993, 1996, 1999, 2002–2003, 2004–2005 sekä 2006–2007 suomalaiset liigapelaajat. **Aktiiveihin ja lopettaneisiin** pelaajat luokiteltiin heidän antamiensa vastausten perusteella. Pelaajien otanta suoritettiin seuraavasti:

- v. 1993 pelaajat; mestareista lähtien joka toisen joukkueen kaikki pelaajat
- v. 1996 pelaajat; HIFK:n, HPK:n, SaiPan, Jypin, Ässien, Kalpan kaikki pelaajat
- v. 1999 pelaajat; TPS:n, Jokerien, Ilveksen, Bluesin, Tapparän, Lukon kaikki pelaajat

Vuosien 2002–2003, 2004–2005 ja 2006–2007 kunkin liigajoukkueen joka toinen pelaaja järjestyksessä maalivahdit, puolustajat ja hyökkääjät. Ensimmäinen pelaaja kustakin joukkueesta valittiin kahdesta ensimmäisestä arvalla.

Lopettaneita oli otoksessa kaikkiaan 352 (= 67 % koko otoksen 519 pelaajasta), joista lomakkeen palautti täytettynä 159 vastaajaa eli 45 %. Vuosien 1993, 1996, 1999 pelaajista vain 28 osallistui tutkimukseen, kun taas 2000 - 2007 vuosina lopettaneita oli tässä joukossa 131 pelaajaa eli 82 % kyseisistä vastanneista. *Tämä merkitsee sitä, että tutkimuksen tulokset lopettaneiden kohdalla kuvaavat pelaajauran vaikutuksia keskeisesti vuosittuhannen vaihteesta vuoteen 2007.* Pelaajayhdistykseen kuului näistä vastaajista 89 %.

Lopettaneista pelaajista 9 % oli 20–25-vuotiaita, 13 % 26–30-vuotiaita, 33 % 31–35-vuotiaita, 32 % 36–40-vuotiaita ja 13 % yli 40-vuotiaita. Nuorin lopettanut oli 21-vuotias ja vanhin 47-vuotias.

Aktiiveja otoksessa oli 167 (= 33 % koko otoksesta) Lomakkeen palautti täytettynä 164 pelaajaa, joten heidän kohdallaan palautusprosentti oli peräti 96 %. *Korkea vasta-*

usprosentti kertoo aktiivien sisäistäneen oman yhdistyksensä käynnistämän tutkimuksen merkityksen, sillä 93 % vastanneista kuului Pelaajayhdistykseen.

Aktiiveista pelaajista 10 % oli 18–20-vuotiaita, 36 % 21–25-vuotiaita, 33 % 26–30-vuotiaita, 15 % 31–35-vuotiaita ja 6 % 42–44-vuotiaita. Kaksi nuorinta pelaaja oli 18 ja vanhin oli täyttänyt 44 vuotta.

Kaikkiaan tutkimukseen osallistui siis 323 entistä tai nykyistä liigapelaajaa, jolloin palautusprosentti koko joukon kohdalla oli 62 %. Kun analysoidaan vastausprosentteja lähemmin, voidaan ensinnäkin todeta, että uransa päättäneet pelaajat eivät ole olleet läheskään yhtä aktiivisia vastaajia kuin aktiivit pelaajat. Selvästi vähiten osallistujia on 90-luvun pelaajissa. Tähän on todennäköisesti vaikuttanut yhtäältä se, että lopettaneille osoitettu kyselylomake oli huomattavasti enemmän muistitietoa vaativa kuin aktiiveille kohdistettu kysely sekä toisaalta kohtalaisen lyhyen ajan kuluessa toistettu, osittain samankaltaisten tietojen kokoaminen.

Vastaamismotivaatioon oli ehkä vaikuttamassa myös se, että kun kysely toteutettiin Pelaajayhdistyksen nimissä, yhdistyksen toimintaa ei tunnettu kovin hyvin, eikä sillä tuolloin ollut kaikille pelaajille samanlaista merkitystä heidän edunvalvojanaan kuin 2000-luvun pelaajille. Näin ollen osallistumistakaan ei tästä syystä koettu yhtä tärkeäksi. Tätä käsitystä vahvistaa osaltaan se, että kun kyseisiltä pelaajilta tiedusteltiin tietävätkö he, miten yhdistyksen toiminta on kehittynyt, liiki 60 % ilmaisi tietämättömyytensä asiassa. Kuitenkin on todettava, että tutkimukseen osallistuneet entiset pelaajat ovat täyttäneet lomakkeen yleensä huolellisesti ja tuottaneet mm. avoimien kysymysten kohdalla erittäin merkittävää kokemustietoa.

Pelaajaprofiilia hahmotetaan seuraavassa taulukossa tarkastelemalla aluksi pelaajauran etenemistä ja sen jälkeen sitä, kuinka monessa seurassa vastaaja on pelannut.

Taulukko 1. Liigapelaajan peliuran eteneminen (%)

Peliuran kehitys	Lopettaneet %	Aktiivit %
pelannut koko ajan kasvattajaseurassa	25	26
pelannut useassa seurassa	60	65
pelannut välillä ulkomailla	38	35
pelannut viimeksi ulkomailla	34	14
N	142	153

Kasvattajaseurassa on pelannut koko ajan neljäsosa niin lopettaneista kuin aktiiveistakin, useassa seurassa noin kolmasosa. Ulkomailla on välillä käynyt pelaamassa reilu kolmasosa ja sama määrä lopettaneista on päättänyt uransa kotimaan ulkopuolella. Viimeksi mainittu havainto antaa aihetta pohtimiseen, kun palautetaan mieleen se, mitä edellä sanottiin "paluumuuttajan" ongelmista.

Ulkomailla pelaaminen kertoo urheilun globalisoitumisesta ja samalla siitä, millainen kansainvälinen imago suomalaisilla pelaajilla on muiden jääkiekkomaiden silmissä. Tietysti ratkaisevaa tässä kansainvälistymisprosessissa on tehokas pelaajien rekrytointi- ja markkinointijärjestelmä. Seuraavassa on pelaajamäärien perusteella listattu maat, joissa liigapelaajamme ovat vierailleet. Tässä ei ole erikseen tarkasteltu lopettaneita ja aktiiveja, vaan tarkastelun kohteena on kaikki 323 vastannutta pelaajaa.

Ruotsi 63 (20 %), Saksa 29 (10 %), USA 16 (5 %), Itävalta 14 (4 %), Sveitsi 11 (3 %), Norja 11 (3 %), Englanti 10 (3 %), Italia 10 (3 %), Ranska 8 (3 %), Tanska 5 (2 %), Kanada 5 (2 %) , Hollanti 1, Tšekki 1, Etelä-Korea 1.

Viimeisin pelaajavisiitti tehdään ylivoimaisesti useimmin Ruotsiin (8 %). Seuraavina ovat Ranska, Saksa ja Tanska noin kolmella prosentilla pelaajista. Näitä vielä harvemalla matkan kohteena on Italia, Englanti ja Norja. Itävaltaan ja Etelä-Koreaan on päättänyt ulkomaankiertueensa yksi vastanneista.

Eriteltäessä lähemmin *useassa seurassa pelaamista* nähdään, että noin kolmasosa niin lopettaneista kuin aktiiveistakin on pelannut joko kahdessa tai kolmessa joukkueessa. Kymmenesosalla lopettaneista ja liki viidesosalla aktiiveista on kokemuksia neljästä seurasta. Tätä useampia seurakokemuksia on lopettaneilla, joka onkin luonnollista, sillä pelaajauran haasteet ovat vielä tässä vaiheessa monen aktiivin kohdalla edessäpäin.

Tutkimuksessa tiedusteltiin myös onko pelaaja tehnyt urallaan *"come-backin"*. Lopettaneista joka kymmenellä ja aktiiveista 8 %:lla on tällainen kokemus. Muutama prosentti on sitä yrittänyt onnistumatta.

Tietojen kokoaminen aloitettiin postikyselynä elokuun 2007 puolessavälissä ja yhden uusintakyselyn jälkeen se päättyi marraskuun alkupuolella. Pelaajia tavoiteltiin myös puhelimitse. Kyselylomakkeen toimivuutta arvioitiin ja joitakin tietoja tarkennettiin ja syvennettiin muutamilla pelaajahaastatteluilla.

3. Tulosten kuvaus ja taustatiedot

Tulosten kuvaus etenee pääosin kyselylomakkeen mukaisessa järjestyksessä. Keskeisesti vertailu tapahtuu lopettaneiden ja aktiivien pelaajien ristiintaulukoiteina niiden kysymysten osalta, jotka ovat yhteisiä molemmille. *Seurantatutkimuksellista syvyyttä tuottaa vertailu vuoden 2000 perustutkimukseen.* Taulukoissa tuon tutkimuksen lopettaneista käytetään symbolia "L 93,96,99". Tutkimuslomakkeen avoimien kysymysten vastaukset syventävät luokiteltujen muuttujien prosenttikuvauksia ja niistä käsitellään osin asianomaisessa kohdassa, osin liitemateriaalina. Lukemisen helpottamiseksi prosenttiarvot on pyöristetty täysiksi prosenteiksi.

3.1. Sisarukset

Kuten vuoden 2000 tutkimuksessakin liigapelaajat ovat lähtöisin ajallemme tyypillisistä pienehköistä perheistä. Vain yksi sisar on 56 % lopettaneista ja 53 % aktiiveista, kaksi sisarta 25 %:lla ensin mainituista ja 30 %:lla jälkimmäisistä. Kolme tai useampia sisaria on kymmenesosalla molemmista.

Vaikka tutkimuksella ei asiaa voida varmentaa, *jälleen havainnot näyttävät tukevan olettamusta vanhempien sisarten vaikutuksista pelaajauran muotoutumiseen,* sillä 53 % lopettaneista ja 47 % aktiiveista pelaajista olivat perheensä nuorimpia. Esikoisia lopettaneista oli 28 % ja aktiiveista 37 %. Sisarusten merkitystä esimerkkinä vahvistaa osaltaan kysymys, jossa tiedusteltiin perheenjäsenten kilpaurheiluharrastusta.

Vastauksista ilmenee, että *lopettaneiden sisaruksista kymmenesosa ja aktiivien sisaruksista viidesosa harrastaa tai on harrastanut kilpaurheilua.* Määrä on suuri, kun nähdään, että ensin mainittujen kohdalla isistä 7 % ja jälkimmäisten kohdalla vain 2 % harrastaa tai on harrastanut liikuntaa tällä tasolla.

3.2. Siviilisäätty, perhesuhteet

Kuten vuoden 2000 selvityksessä tässäkin tutkimuksessa kymmenesosa lopettaneista oli naimattomia, 2/3 osaa kummankin tutkimuksen pelaajista naimisissa ja viidesosa avoliitossa. Eronneita ensin mainituissa oli 5 % ja jälkimmäisissä 3 %. Aktiiveissa naimattomia oli neljäsosa, naimisissa 37 %, avoliitossa 36 %. Vain yksi aktiiviurheilija oli eronnut.

Lasten kohdalla perheiden kehitys on edennyt jälleen hyvin samansuuntaisesti molempien tutkimusten lopettaneiden kohdalla. Lapsia oli vuoden 2000 selvityksessä 66 %:lla ja tässä tutkimuksessa 73 %:lla. Yksilapsisia perheitä on molemmissa neljäsosa, kaksi lasta ensin mainituista 58 %:lla ja jälkimmäisistä 31 %:lla. Kolme tai useampia lapsia oli hankkinut 15 % ja 18 % tutkituista. Aktiiveille perheen rakentuminen on vielä kesken. Lapsettomia on 68 %, yksilapsisia 12 %. Kaksi lasta on ehtinyt hankkimaan 14 % aktiiveista ja 6 %:lla on lapsia kolme tai useampia.

3.3. Asuinpaikka ja asumismuoto

Asuinpaikkakunnan valintaan aktiivikautena vaikuttaa luonnollisesti se, minkä paikkakunnan joukkueessa pelataan. SM-liigan luonteesta johtuen 70 % aktiiveista pelaajista asuu suurimmissa yli 70 000 asukkaan kaupungeissa ja noin viidesosa 30 000 – 70 000 asukkaan paikkakunnilla ja kymmenesosa sitä pienemmillä. Tutkimuksen lopettaneista urheilijoista suurimmat kaupungit oli valinnut asuinpaikakseen 58 % ja ensimmäisen perustutkimuksen lopettaneista selvästi enemmän - 72 %.

Mielenkiintoista on se, että vaikka vuokra-asumisen on valinnut 22 % *aktiiveista* pelaajista, omistusasunnon kerrostalossa on hankkinut 33 %, oman asunnon rivitalossa neljäsosa ja omakotitalon viidesosa pelaajista (joista 79 % oli alle 30-vuotiaita). Hyvästä elintasosta kertova tulos selittyy aktiivikauden ansiotasolla, jota tuonnempana tarkastellaan lähemmin.

Pelaajauralla kertyneistä säästöistä ja onnistuneista rahastosijoituksista viestii taas se, että tässä tutkimuksessa uransa lopettaneista pelaajista omakoti on asumismuotona 42 %:lla ja omistusasunto rivitalossa tai kerrostalossa viidesosalla molemmista lopettaneista. Verrattuna vuoden 2000 tutkimuksessa uransa lopettaneisiin edellä mainittujen asumistaso on selvästi korkeampi. Vuokra-asunnossa asustelee 16 %. Tämä asumisen muoto oli aikaisemman tutkimuksen pelaajista 30 %:lla.

3.4. Isän koulutus ja ammatti

Niin lopettaneiden kuin aktiivienkin kohdalla isän koulutustasossa ei ole merkittävää eroa. Tässä suhteessa kodin tausta on hyvin samankaltainen. Peruskoulututkinto on korkein koulutustaso noin neljäsosalla samoin kuin keskiasteen ammattitutkinto tai ammattikorkeakoulututkinto. Ammattikoulututkinnon on suorittanut kolmasosa ja yliopistotutkinnon 14 % lopettaneiden ja 18 % aktiivien isistä.

Kun edellisessä tutkimuksessa tarkasteltiin sekä isien että äitien ammatteja, yleiskuvaa luonnehdittiin seuraavasti: *”Ammattinimikkeiden perusteella liigapelaajien isät ja äidit sijoittuvat yleisemmin ammatteihin, jotka voidaan nähdä teollistuneen ja urbanisoiduneen yhteiskunnan sekä alemman keskiluokan ammateiksi”.* Tällä kertaa tiedusteltiin vain isän ammattia, mutta samankaltaiset päätelmät urheilijoiden rekrytointitaukasta voidaan tehdä tämänkin tutkimuksen pelaajien isien ammatteja tarkasteltaessa. Myyntiala, yrittäjyys, kuljetusala, tekninen ala, rakennusala, työnjohto ja esimiestehtävät sekä toimitusjohtajuus ovat yleisimpiä ammattinimikkeitä molempien ryhmien isien kohdalla. Kuten myöhemmin havaitaan, näistä ammateista erityisesti yrittäjyys ja myyntiala ovat myös lopettaneiden pelaajien kärkiammatteja. Kun tuonnempana myös tiedustellaan urheilun edistäviä vaikutuksia ammattiin hakeuduttaessa ja ammattiuralla edetessä, vastaajat tuovat esiin tekijöitä, jotka ovat myötävaikuttaneet ohjautumista juuri näihin ammatteihin. Näin ne samalla vahvistavat aikaisemmin tekemiäni tutkimusten havaintoja.

4. Koulutus

Urheilijoiden koulutusmahdollisuudet urheilun ohella niin perus- kuin ammatillisen koulutuksen kohdalla ovat kehittyneet voimakkaasti 80-luvun jälkeen. Erityisesti tällä alueella Pelaajayhdistys on toiminut hyvin aktiivisesti. Niinpä tyytyväisyydestä kertovat näkemykset tulevat esiin niissä monissa vastauksissa, joissa pelaajat ottavat kantaa yhdistyksen toimintaan koulutusmahdollisuuksiensa edistäjänä. Vuonna 2001 julkaistussa peruseräraportissa on kuvattu lähemmin näitä koulutusmahdollisuuksia lukioasteen koulutuksesta yliopistokoulutuksen tasolle saakka, joten niihin ei puututa enää tässä yhteydessä. Joiltakin osin päivittämisen tarvetta varmasti olisi.

Yhdistyksen puitteissa toimii vuonna 1982 perustettu Jääkiekkoilijoiden Koulutus- ja Ammatinedistämissäätiö, jonka tarkoituksena on tukea nykyisten ja entisten jääkiekkoilijoiden koulutusta sekä sopeutumista urheilu-uran jälkeiseen elämään. Tarkoituksensa toteuttamiseksi säätiö ja sen alaisuudessa olevat juhlarahastot jakavat vuosittain avustuksia ja opiskelustipendejä. Säätiö on myös avustanut loukkaantuneiden pelaajien kuntoutumista. Säätiö hallinnoi jääkiekkoilijoiden urheilurahastoa ja sen asiantuntijat antavat pelaajille sijoitusneuvontaa ja muuta informaatiota.

Taulukko 2. Suoritetut tutkinnot (%)

Koulutus	Lopettaneet %	Aktiivit %	L 93,96,99 %
peruskoulututkinto	18	22	14
ammattikoulututkinto	18	18	25
ylioppilastutkinto	21	45	52
keskiasteen ammattitutkinto tai ammattikorkeakoulututkinto	37	11	42
yliopistotutkinto	12	4	18
%	100	100	100
N	159	162	137

L 93,96,99 = vuonna 2000 tutkimuksessa mukana olleet urheilijat

Aktiveista, joiden koulutus on monen pelaajan kohdalla vielä kesken, voidaan varmuudella kuitenkin todeta, että pelkästään peruskoulututkinnon suorittaneiden määrä on kasvanut verrattuna erityisesti 90-luvulla lopettaneisiin pelaajiin. Ylioppilastutkinto heillä on kuitenkin puolta useammalla (45 %) kuin tämän tutkimuksen lopettaneilla (21 %), joilla myös ylimpiä ammattitutkintoja on 90-luvun pelaajia vähemmän.

Vahvasta pohjakoulutuksesta aikaisemman tutkimuksen pelaajien kohdalla on osoitukseksi se, että yli puolet heistä oli suorittanut ylioppilastutkinnon, kun samaan suoritukseen on yltänyt 45 % vertailuryhmän lopettaneista. On kuitenkin korostettava sitä, että tässä lopettaneiden ryhmässä on vielä niitä, jotka ovat asettaneet tavoitteekseen valkolakin peliuran päätyttyä.

Taulukko 3. Tyytyväisyys nykyiseen koulutukseen (%)

Tyytyväisyys koulutukseen	Lopettaneet %	Aktiivit %	L 93,96,99 %
erittäin tyytymätön	6	6	4
tyytymätön	24	41	23
en osaa sanoa	12	22	11
tyytyväinen	45	25	50
erittäin tyytyväinen	13	6	12
%	100	100	100
N	159	164	129

Merkittävin havainto, joka nähdään taulukosta on se, että molempien lopettaneiden pelaajaryhmien tyytyväisyysprofiili on hyvin samankaltainen. Tyytymättömiä on molemmissa ryhmissä noin 30 %, tyytyväisiä 45–50 % ja erittäin tyytyväisiä on hieman yli 10 %. Aktiivien suurempi tyytymättömyys – liki puolet tyytymättömiä koulutustasoonsa ja neljäsosa ei osaa tilittää tuntojaan – kuvaa ongelmien esiintymistä ja laajuutta tällä elämänalueella.

Taulukko 4. Miten urheilu on vaikuttanut koulutukseen (%)

Vaikutus koulutukseen	Lopettaneet %	Aktiivit %	L 93,96,99 %
erittäin haitallisesti	2	6	3
haitallisesti	37	56	44
ei vaikutusta	31	30	30
edistävästi	27	7	18
erittäin edistävästi	3	3	5
%	100	100	100
N	159	159	130

Jälleen vertailua on loogista tehdä eri ajankohtina lopettaneiden pelaajien kesken. Tulokset osoittavat, että *molemmissa ryhmissä haitallisia kokemuksia koulutukseen uran aikana ovat havainneet 39–47 % lopettaneista – 90-luvulla lopettaneista siis liki puolet. Urheilun edistäviä vaikutuksia koulutusuralla katsovat kokeneensa melkein kolmasosa tämän tutkimuksen lopettaneista pelaajista ja liki neljäsosa aikaisemman tutkimuksen osallistujista. Jossain määrin yllättävää on se, että kaikissa kolmessa vertailuryhmässä melkein kolmasosa ei ole havainnut lainkaan vaikutusta tai ei ole osannut sitä eritellä. Edellisen taulukon havaintoa urheilu-uran ja koulutuksen yhteensovittamisen vaikeuksista kertoo aktiivien tulos, sillä 62 % tämän joukon vastaajista on kokenut pelaamisen vaikuttaneen haitallisesti etenemiseen koulutusurallaan.*

Kun seuraavaksi tarkastellaan urheilun mahdollisia haittavaikutuksia ja edistäviä vaikutuksia koulunkäyntiin ja opiskeluun, taulukkovertailuissa on mukana vain tämän tutkimuksen pelaajat. Valmiiksi luokitellut vaihtoehdot on rakennettu niistä ensimmäisen perustutkimuksen vapaista vastauksista, joita tuolloin mukana olleet pelaajat ovat tuottaneet sekä lomakkeella että haastatteluissa. Vastaukset on nähtävissä tuon tutkimuksen perusraportissa. *On muistettava, että eri vaihtoehdot eivät ole toisiaan poissulkevia. Lopulliset haittavaikutukset voivat olla seurausta usean eri tekijän yhteisvaikutuksesta*

Taulukko 5. Urheilun mahdolliset haittavaikutukset samaan aikaan ajoittuvan koulunkäynnin ja opiskelun kanssa. Mitä näistä haitoista olet omakohtaisesti kokenut?

Lopettaneet %	Aktiivit %	Haittavaikutukset
43	60	Ei riittävästi aikaa ja energiaa opiskeluun
42	44	Urheilu vei kaiken kiinnostuksen ja motivaation
19	11	Koulun tai opiskelun aloittaminen viivästyi
37	43	Päiväharjoitukset estivät säännölliseen opetukseen osallistumisen
17	31	Liikaa treenejä, ei aikaa eikä "virtaa" lukea läksyjä
6	3	Pelipaikkakunnalla ei ollut koulutusmahdollisuuksia
55	44	Paljon poissaoloja, kiekkoilu tuli aina ensin
30	23	Hidasti opintojen etenemistä
3	1	Pelaajayhteisö ei arvostanut koulutusta
3	3	Muut syyt
146	158	N

Paljon poissaoloja koulusta, ei riittävästi aikaa ja energiaa opiskeluun, urheilu vei kaiken kiinnostuksen ja motivaation, päiväharjoitusten vuoksi ei voinut osallistua säännölliseen opetukseen ja liian paljon treenejä, nousevat molemmilla ryhmillä hyvin voimakkaina kokemuksina peliuran haitallisista vaikutuksista koulunkäyntiin ja opiskeluun. Vaikka aktiiveilla nämä vaikutukset ovat yleisesti lopettaneita voimakkaammin koettuja, urheilun merkitys opintojen etenemisen hidastajana näyttää vasta peliuran jälkeen tulleen selvemmin tiedostetuksi. Myönteisen lähtökohdan koulutuksen ja peliuran yhteensovittamiselle antaa tieto siitä, että pelipaikkakunnan koulutusmahdollisuuksia ei koeta esteenä juuri lainkaan.

Kuitenkin, kuten seuraavat autenttiset avoimen vaihtoehdon vastaukset osoittavat, usea paikkakunnan ja siitä seuraava opiskelupaikan vaihto on noussut ongelmana esiin. Enimmäkseen yksittäisinä haittavaikutuksina sen ohella tuotiin esiin mm. seuraavia kokemuksia:

- Epätietoisuus mitä halusi opiskella
- Halusin satsata kaiken energian jääkiekkoon
- Ulkomailla pelaaminen
- Usea paikkakunnan/opiskelupaikan vaihto
- Ulkomaan reissut 6 vuotta
- Oma saamattomuus opiskeluun
- Epätietoisuus mitä halusi opiskella
- Sain niin vähän palkkaa, että piti tehdä muita töitä
- Lukio jäi kesken
- Lukiossa urheilu vei voiton, mutta yliopistossa opiskelu oli ykkössijalla
- Lukio neljässä vuodessa -tavoite oli kolmessa
- Myöhäiset pelimatkat ja seuraavana päivänä kouluun

Taulukko 6. Urheilun edistävät vaikutukset koulunkäyntiin ja opiskeluun. Mitkä seuraavista edistäväistä tekijöistä ovat sinulle tuttuja?

Lopettaneet %	Aktiivit %	Edistävät vaikutukset
46	59	Sain mahdollisuuden käydä urheilu-painotteisen lukion tai ammattikoulun
47	32	Urheilu antoi itsekuria ja pitkäjänteisyyttä myös koulunkäyntiin
16	10	Urheilu antoi kipinän ammattiin
19	10	Auttoi liikunnalliseen koulutukseen pääsyssä
14	9	Seura pystyi auttamaan opiskelupaikan valinnassa
45	44	Joustava opiskelutahti mahdollisti urheilun
55	44	Oppi työskentelemään paineen alaisena
16	19	Pelaajajyhdistys loi mahdollisuuksia kouluttamiseen
1	9	Muut tekijät
147	144	N

Edistävässä vaikutuksissa korostuu molempien ryhmien kohdalla urheilun *persoonallisuutta ja psyykkistä kestävyyttä* korostavat vaikutukset. Lopettaneista yli puolet katsoi urheilun opettaneen työskentelemään paineen alaisena ja lähes puolet oli sitä mieltä, että urheilu loi itsekuria ja pitkäjänteisyyttä myös koulunkäyntiin. Aktiivien kohdalla ensin mainitun edistävän vaikutuksen oli tiedostanut 44 % ja jälkimmäisen kolmasosa.

Opiskeluympäristön kehittymisestä kertoo se, että aktiiveista 59 % on saanut mahdollisuuden käydä urheilupainotteisen lukion tai ammattikoulun ja 44 %:lle joustava opiskelutahti mahdollisti urheilun. Lopettaneiden kohdalla vastaavat prosentit olivat 46 % ja 45 %. Mielenkiintoista on myös havaita, että *Pelaajajyhdistys on luonut mahdollisuuksia kouluttamiseen 19 %:lle aktiiveista ja 16 %:lle lopettaneista*. Erityisesti lopettaneiden kohdalla urheilu on antanut kipinän ammattiin 16 %:lle ja auttanut viidettä osaa liikunnalliseen koulutukseen pääsyssä.

Vapaasti tuotetuissa vastauksissa nousi esiin seuraavankaltaisia edistäviä tekijöitä:

- Työnantajan kiinnostus urheilijoihin loi kontakteja ja työtarjouksia. Peliura näyttää "hyvältä" CV:ssä.
- Minulle henk.koht. urheilu oli henkireikä opiskelun rinnalla ja toisinpäin.
- Oma tahto ja halu uudelleen kouluttautua.
- Stipendi yliopistoon USA:ssa jääkiekon ansiosta.
- Aikuisopiskeluun tuli motivaatiota.
- Urheilijana olen tullut kohdelluksi erilaisena opiskelijana ja minua on tuettu.
- Seura auttoi koulupaikan saannissa.
- Ulkomailla pelatessa kävin töissä, jonka kautta sain ammatin.
- Pelimatkoilla oli aikaa lukea koulukirjoja.
- Itseluottamus ja esiintymisvarmuus kasvoivat.
- Urheilu antoi vastapainoa opiskelulle.
- Pelaajajyhdistyksen BBA-koulutus.

Tiedusteltaessa *tulevaisuuden koulutussuunnitelmia* aktiiveista 53 % ja lopettaneista 48 % vastasi myöntävästi. Edellisen perustutkimuksen lopettaneilla koulutussuunnitelmia esiintyi 60 %:lla.

Koulutussuunnitelmien lähempi tunteminen on merkittävää siksi, että se luo perustaa mm. Pelaajajyhdistykselle kehitettäessä sellaisia opinto- ja koulutusjärjestelmiä, jotka lähtevät pelaajien omista koulutustarpeista.

Liitteessä 1 on kuvattu sellaisenaan pelaajien esittämät tulevaisuuden koulutussuunnitelmat. Ne osoittavat, että osalle pelaajista suunnitelma kertoo koulutustoiiveesta, osalle jo selkeästä koulutusta koskevasta päätöksestä ja osalle urheilun vuoksi viivästyneen koulutuksen loppuunsaattamisesta.

Tiivistäen esitetyt vastaukset (126) voidaan ryhmitellä seuraavasti:

- | | |
|------------------------------------------------|------|
| - Myynti- markkinointi ja muu kaupallinen ala, | 22 % |
| - Yliopisto- ja korkeakoulu, | 26 % |
| - Ammattikorkeakoulu, | 10 % |
| - MBA –tutkinto, | 2 % |
| - Liikunta-ala, | 19 % |
| - Muu ammatillinen koulutus, | 11 % |
| - Ei vielä tietoa, | 10 % |

5. Ammatti

Ammattuurakuvaus koskee pääasiassa vain lopettaneita urheilijoita, sillä ainoastaan 11 aktiivipelaajaa ilmoitti olevansa *tutkimuksen ajankohtana* työelämässä muuta kuin ammattiuurheilijana. Näistä 9 oli vakinaisessa ja 2 määräaikaisessa työsuhteessa, kaikki jopa erilaisissa ammateissa. Kun ammattia ja työsuhteita tarkastellaan tuonnempana lähemmin, nähdään, että antamiensa vastausten perusteella noin kahdellekymmenelle aktiivipelaajalle oli jo kertynyt tilitettäviä kokemuksia myös tältä alueelta.

Lopettaneiden urheilijoiden nykyisessä ammatillisessa profiilissa kuvastuu ammattirakenteen yleiset kehityspiirteet ammattinimikkeistöä myöten (mm. logistiikko, account manager, development manager, projektipäällikkö). Edelleen kuitenkin *myyntiala eri muodoissaan on ammateista yleisin, 19 % uransa lopettaneista pelaajista on suuntautunut liike-elämän sektoreille*. Yksittäisistä ammattinimikkeistä yrittäjäyys saa korkeimman latauksen. *Valmentajana tai erilaisissa muissa tehtävissä urheilun ja urheiluseuran parissa työskentelee noin 15 %*. Lisätiedon perusteella tähän ammattiryhmään on sisällytetty toimialajohtajan ja toiminnanjohtajan (2 %) sekä yhteyspäällikön -nimikkeen ilmoittaneet 3 %. Tekninen-, rakennus- ja metalliala eri variaatioineen muodostaa oman ammattiympäristönsä. "Valkokaulusammateista" toimitusjohtajia on 4 %, oppikoulun opettajia, vakuutusalan virkailijoita ja muissa johtavissa ammateissa olevia muutamia.

Kun lopettaneiden ammattinimikkeistöä verrataan aikaisemman tutkimuksen tuloksiin, voidaan jälleen todeta, että liigapelaajien ammattisuuntautuneisuuden peruskuvio on varsin samankaltainen. Tulos on looginen, sillä taulukon 10 kuvaamat urheilun edistävät vaikutukset ammattiin hakeuduttaessa ja ammattiuuralla edetessä ovat yhteisiä ammatilista suuntautuneisuutta selittäviä tekijöitä molemmilla ryhmillä.

Taulukko 7. Vastaajien ammattiasema (%)

Ammattiasema	Lopettaneet %	L 93,96,99 %
johtavassa asemassa oleva	17	14
toimihenkilö	19	18
itsenäinen yrittäjä	14	12
ammattitaitoinen työntekijä	38	44
muu työntekijä	10	7
maanviljelijä	2	-
työtön	-	5
%	100	100
N	126	122

Ammattitaitoiset työntekijät ovat selvästi suurin ammattiaseman mukaan määritelty joukko molemmissa lopettaneiden ryhmissä. Pienistä eroista huolimatta johtavassa asemassa olevien, toimihenkilöiden ja itsenäisten yrittäjien määrä näyttää pysyneen samansuuruisena. Vaikka työttömiä ei tämän tutkimuksen aktiiveista löydykään, heitä todennäköisesti on mukana ainakin joitakin, sillä kysymykseen on jättänyt vastaamatta 33 entistä pelaajaa.

Merkittävää lisäinformaatiota ammatista ja työsuhteesta antavat vastaukset seuraaviin kysymyksiin:

1. Minkälainen on työsuhteen luonne?
2. Kuinka pian uran päätyttyä koulutus- tai työpaikka löytyi?
3. Ovatko pelaajat kokeneet ammatinvalintaongelmia?
4. Kuinka tyytyväisiä ollaan nykyiseen ammattiin?
5. Miten urheilu-uran katsotaan vaikuttaneen ammattiin?

Vakinaisessa työsuhteessa ilmoittaa olevansa 81 % vastaajista, määräaikaisessa 16 % ja 3 %:lla työsuhte on tilapäinen.

Koulutus- tai työpaikan sai välittömästi peliuran päätyttyä 56 % vastaajista, 1/5 osalta siihen kului alle puoli vuotta , 12 % löysi sen 1-2 vuoden sisällä ja joka kymmenes tätä myöhemmin.

Taulukko 8. Ammatinvalintaongelmien kokeminen (%)

Ongelmien kokeminen	Lopettaneet %	Aktiivit %	L 93,96,99 %
ei lainkaan	43	34	46
jonkin verran	47	42	44
paljon	9	18	6
erittäin paljon	1	5	4
%	100	100	100
N	147	62	130

Molemmissa lopettaneiden sekä aktiivien ryhmissä ammatinvalintaongelmia "ei lainkaan" tai "jonkin verran" kohdanneita on lähes sama määrä 42–47 %. Taulukko 8 kertoo kuitenkin sen *vakavan asian, että paljon tai erittäin paljon asia on askarruttanut neljättä osaa kysymykseen vastanneesta 62 aktiivista pelaajasta* – prosentuaalisesti selvästi enemmän kuin jo työelämään sijoittuneita lopettaneita. Vaikka aktiivien kohdalla voidaan vastaajien määrän perusteella olettaa, että asiaa ei ole koettu peliuran aikana kovin ajankohtaiseksi, osalle pelaajista se kuitenkin näyttää nousseen vakavanakin ongelmana esiin.

Taulukko 9. Tyytyväisyys nykyiseen ammattiin (%)

Tyytyväisyys ammattiin	Lopettaneet %	L 93,96,99 %
erittäin tyytymätön	9	2
tyytymätön	11	7
en osaa sanoa	10	5
tyytyväinen	38	50
erittäin tyytyväinen	32	37
%	100	100
N	117	130

Tyytyväisyydessä nykyiseen ammattiin havaitaan harvoja suhteellisen selkeitä eroja molempien lopettaneiden pelaajaryhmien välillä. Kun tämän tutkimuksen lopettaneista pelaajista noin joka kymmenes vastaaja on erittäin tyytymätön ammattiinsa ja sama määrä tyytymättömiä, aikaisemman tutkimuksen liigapelaajista yhteensä kymmenen prosenttia sijoittui näihin kahteen kategoriaan. Toisaalta enemmistönä olevassa ammattiinsa tyytyväisten tai erittäin tyytyväisten ryhmässä myös viimeksi mainittuja on ensin mainittuja runsaammin. Olisiko niin, että vasta peliuransa lopettaneiden kohdalla suurempi tyytymättömyys johtuu ammattiuran alkutaipaleesta.

Taulukko 10. Miten katsot urheilu-urasi vaikuttaneen ammattiisi?

Vaikutus ammattiin	Lopettaneet %	L 93,96,99 %
erittäin haitallisesti	2	2
haitallisesti	5	7
ei vaikutusta	26	22
edistävästi	40	48
erittäin edistävästi	27	21
%	100	100
N	134	124

Molemmissa lopettaneiden ryhmissä urheilu-uran positiiviset vaikutukset ammattiin ovat hyvin samankaltaiset ja selkeät. Edistäviä tai erittäin edistäviä kokemuksia on liki 70 %:lla pelaajista. Noin neljäsosa ei ole tiedostanut lainkaan vaikutuksia ja haitallisiksi tai erittäin haitallisiksi ne on kokenut 7 % vastaajista. Työelämässä mukana olevista tai siitä aikaisemmin kokemuksia saaneesta 22 aktiivista pelaajasta 9 ei ole havainnut vaikutuksia lainkaan ja 11 pelaaja on nähnyt ne edistävinä tai erittäin edistävinä.

Seuraavaksi tarkastellaan lähemmin näitä vaikutuksia.

Taulukko 11. Urheilulla voi olla sekä haitallisia että edistäviä vaikutuksia ammattiin. Minkä tai mitkä seuraavista **haitallisista seuraamuksista** tiedostit omakohtaisiksi kokemuksiksi tilanteessa, jossa muu kuin ammattiurheilijaksi hakeutuminen oli kohdallasi ajankohtaista?

Lopettaneet %	Aktiivit %	Haittavaikutukset
26	27	Pelaaminen hidasti ammatin löytymistä ja uralla etenemistä
69	55	Työkokemus jäi vähäiseksi
10	9	Työyhteisö ei katsonut hyvällä poissaoloja ja työajan joustoja
20	14	Vaikea löytää uran jälkeen sopivaa ammattia
20	27	AmmatINVALINTA ja ammattikoulutus kärsivät
8	5	Vuorotyö ja urheilu eivät sopineet yhteen
43	41	Ilman urheilua olisi päässyt ammatti-elämään vuosia aikaisemmin
2	5	Muut syyt
134	22	N

Vaikka vain pieni osa aktiiveista on ilmoituksensa mukaan työelämässä pelaajauran aikana, heidän näkemystensä samankaltaisuus haittavaikutuksista on lopettaneiden kanssa yllättävää. Yksittäisten vaikutustekijöiden erittely osoittaa, että *vähäiseksi jäänyttä työkokemusta – lopettaneista 69 %:lla ja työelämässä mukana olleista aktiiveista 55 %:lla – pidetään selkeästi suurimpana haittatekijänä*. Noin 40 % molempien ryhmien pelaajista katsoi myös, että ilman urheilua olisi kiinnitytty ammattielämään vuosia aikaisemmin. Samasta viiveestä kertoo myös se, että neljäsosa arvioi pelaamisen hidastaneen ammatin löytymistä ja uralla etenemistä ja viidesosa lopettaneista ammatinvalinnan ja ammattikoulutuksen kärsineen pelaajaurasta (vrt. myös koulutuksen haittavaikutuksiin taulukossa 4).

"Vaikeinta työelämään siirtymisessä on työkokemuksen puute, jonka monet työnantajat katsovat isoksi miinukseksi. Vaikka olisit kouluttautunut urasi aikana, saattaa vierähtää vuosia siitä, kun olet edellisen kerran ollut "normaalissa" työelämässä. Tämän takia itseltäni on mennyt kiinnostavia työmahdollisuuksia sivu suun. Vaikka motivaatio työelämään siirtymiseen olisi korkea, voi em. syy muodostua esteeksi, jonka takia et saa työpaikkaa. Ennen pitkää tämä turhauttaa ja voi johtaa oravanpyörään, johonka mielestäni SJRY/Pelaajayhdistys voisi tuoda apua. Eli olla tukena ja auttaa entisiä sekä nykyisiä Liiga- ja Mestis-pelaajia löytämään koulutustaan vastaava työtä, jos haluja siirtyä työelämään on olemassa." (27-vuotias aktiivi)

Avoimia vastauksia tuli vain muutamia. Niissä kahden kohdalla nousee esiin *loukkaantumisen seuraukset ammattiin* – asia, josta on olemassa erittäin vähän tutkittua tietoa.

- Edelleen halusin satsata kaiken urheiluun.
- Liian raskasta tehdä kahta työtä (jäähkiekko ja rakennusala).
- Ei kannata kenellekään puhua harrastuksestaan, jos haluaa ottaa sen tosissaan.
- Olin 8 vuotta virkavapaalla. Työnantaja OK.
- Loukkaannuin 2005. Lääkärit totesivat, että en enää kykene harjoittamaan ammattiani v.2006.
- Loukkaantumisesta johtuneet seuraukset.

Taulukko 12. Urheilulla tiedetään olevan myös edistäviä vaikutuksia ammattiin hakeuduttaessa ja ammattiuralla edetessä. Mitkä seuraavista edistävästä vaikutuksista olet itse kokenut, mikäli muu ammattiura kuin jäähkiekko on ollut kohdallasi ajankohtainen asia?

Lopettaneet %	Aktiivit %	Edistävät vaikutukset
66	52	Urheilutaustasta on ollut apua työn saannissa
25	19	Seura tai joukkue on hankkinut/avustanut työpaikan saannissa
82	52	Urheilu kehittänyt työelämässä tarvittavia persoonallisia valmiuksia
40	30	Tunnettu nimi auttanut työelämässä
35	19	Työpaikka avautui jääkiekon kautta
46	19	Työn tekemisen kannalta jääkiekko toi mm. tärkeitä suhteita
18	11	Entisenä pelaajana on helppo jatkaa valmentajana, managerina
1	4	Pelaajayhdistyksen opintokoordinaattori avusti työpaikan saannissa
32	26	Ammattielämässä tarvittava kielitaito kehittyi
4	3	Muut tekijät
128	22	N

Edistävät vaikutukset, kuten haitallisetkin ovat usein kasautuvia, eli useampi eri tekijä on samanaikaisesti ollut vaikuttamassa esim. työpaikkaa haettaessa. *Se, että urheilutaustasta on ollut apua yli 60 %:lle lopettaneista, jääkiekko on luonut 46 %:lle työn kannalta tärkeitä suhteita, tunnettu nimi auttanut 40 % työuralla ja 35 %:lle työpaikka avautunut jääkiekon kautta, kertoo liigapelaajan vahvasta pr-arvosta työnantajan kannalta.* Työuralla menestyminen on kuitenkin viime kädessä työntekijästä itsestään kiinni. Tästä on osoituksena se, että lopettaneista pelaajista 82 % katsoo urheilun vahvistaneen heidän kohdallaan työelämässä tarvittavia persoonallisia valmiuksia ja että ammattielämässä tarvittava kielitaito on kehittynyt noin kolmasosalla heidän pelatessaan uransa jossakin vaiheessa ulkomailla.

Yksittäisissä *avoimissa vastauksissa* painottui erityisesti tiimityöskentelyssä tarvittavien valmiuksien kehittyminen:

- Persoonallisten valmiuksien lisäksi (asenne, itsetuottamus, sosiaaliset taidot) kehittyi osaamista johtamisessa: miten valmentaa tiimi mahdollisimman hyvää suoritukseen yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi.
- Itsevarmuus ja usko itseensä kehittyvät urheilijana, ominaisuudet auttavat työpaikan saannissa.
- Asenne, paineensietokyky, hyvä yleiskunto entisenä urheilijana auttaa työelämässä.
- Olen tehnyt työtä seurojen sponsoreille jo n. 8 v.
- Joukkueurheilussa kehittää tiimityöskentelyä, kuten työyhteisössäkin.
- Pelaaminen jatkuu edelleen. Joukkue auttoi hyvin koulupaikan saannissa.
- Jääkiekossa oppi, mitä on työn tekeminen ja paskat päivät ei kovin helposti nykyään hetkauta.
- Tottunut elämään tulospaineen alaisena.
- Vaikken osaa ajatella itseäni ensisijaisesti ex-kiekkoilijana, tausta on monessa yhteydessä helpottanut yhteistyön alkua, ollut sopiva small-talkin aihe jne.

Pelaajilta tiedusteltiin myös *tulevaisuuden ammattisuunnitelmia*. Lopettaneista niitä ei ollut viidesosalla lainkaan, nykyinen ammatti tyydytti 56 %:a ja neljäosalla oli jokin toinen ammatti tähtäimessä.

Suunnitelmien lähempi tarkastelu osoitti, että tulevaisuuden ammattisuunnitelmia esittäneistä 32 pelaajasta *valmennus- ja muulle liikunta- ja urheilualalle* tähtäsi kolmasosa, *hoitoalalle* 15 %, *yksityisyrittäjäksi* ja *myyntialalle* molemmille 10 %. Diplomi-insinööriksi, ATK- alalle, oppikoulun opettajaksi, palomieheksi, rakennusmestariksi, toimitusjohtajaksi, esimieheksi, aluejohtajaksi ja metallialalle suunnitteli hakeutuvansa kullekin yksi lopettanut pelaaja.

Työelämässä mukanaolevien tai aikaisemmin kokemusta hankkineiden parinkymmenen aktiivien pelaajan tulevaisuuden ammattitoiveet ovat hyvin samankaltaisia lopettaneiden kanssa. Viimeksi mainittuja voimakkaammin nousee esiin yksityisyrittäjäys, mutta taustan vähäisyydestä johtuen tästä ei voi tehdä syvällisempiä johtopäätöksiä.

6. Urheilu-uran päättäminen

Urheilu-uran päättyminen on aina suuri elämänmuutos. Mitä keskitetympin päivittäiset toiminnot ovat liittyneet valmentautumiseen ja pelitapahtumiin, sitä vähemmän aikaa ja energiaa on jäänyt muille elämäntoiminnoille.

"Tehdään lopettamisesta luonnollisempi asia. Nyt kaikki, jotka lopettavat ovat yksin ja luulevat, että tämä on uniikki ratkaisu. Lopettaneet kertoisivat ja auttaisivat asiaa pohtiville." (40-vuotias entinen liigapelaaja)

"Jääkiekkoilijan elämäntaival" -perusraportissa vuodelta 2001, samoin kuin aikaisemmissa urheilijan elämänura- tutkimuksissani olen lähemmin tarkastellut ammattilaistuneen urheilijan elämänuran muotoutumiseen lähtökohtia ja lopettamisen problematiikkaa. Aikaisempien tutkimushavaintojen mukaan urheilu-uran päättymisen vaikutukset muille elämäntoiminnoille riippuvat olennaisesti siitä

1. miten urheilija on saavuttanut urheilussa asettamansa tavoitteet
2. mitkä syyt ovat johtaneet urheilu-uralta luopumiseen
3. miten urheilija on valmistautunut elämään urheilun jälkeen

Kun seuraavassa paneudutaan urheilu-uran lopettamiseen liittyviin asioihin, lähdetään liikkeelle ensimmäisestä kysymyksestä. Tällöin lopettaneiden lisäksi mukana ovat myös aktiivit urheilijat eräänlaista "välitilinpäätöstä" tekemässä.

Taulukko 13. Miten tyytyväinen olet menestykseesi urheilu-urallasi?

Tyytyväisyys menestykseen	Lopettaneet %	Aktiivit %	L 93,96,99 %
erittäin tyytymätön	3	1	2
tyytymätön	15	17	13
tyytyväinen	70	72	65
erittäin tyytyväinen	12	10	20
%	100	100	100
N	156	157	130

Taulukko 14. Jos olisit nyt urheilu-uran valinnan edessä, miten toimisit?

Valinnan vaihtoehdot	Lopettaneet %	Aktiivit %	L 93,96,99 %
valitsisin epäröimättä urheilun	86	90	81
harkitsisin tarkkaan valintaani	11	9	18
en ryhtyisi urheilemaan	3	1	1
%	100	100	100
N	152	157	130

Taulukoista 13 ja 14 nähdään, että niin lopettaneista kuin aktiiveista liigapelaajista noin 80 % on tyytyväisiä tai erittäin tyytyväisiä menestykseensä urheilu-urallaan ja tämän tutkimuksen lopettaneista 86 % ja aktiiveista 90 % valitsi epäröimättä urheilun, jos he olisivat nyt valintatilanteen edessä. Hieman alle viidesosa pelaajista kertoo olevansa tyytymättömiä ja näistä pari prosenttia erittäin tyytymättömiä menestykseensä kiekkoilijana. Tästä huolimatta niitä, jotka eivät tuossa tilanteessa ryhtyisi urheilemaan, on vain muutama. Kuitenkin tämän tutkimuksen pelaajista vain joka kymmenes ja aikaisemman selvityksen kiekkoilijoista 18 % harkitsisi valintaa tarkkaan.

Tyytyväisyyttä urheilija-uran valintaan voidaan myös epäsuorasti arvioida tiedustelemalla vastaajilta, missä muodossa he pitäisivät omien lastensa, nykyisten tai tulevien liikuntaharrastusta suositeltavimpana. Vastaukset molemmissa tutkituissa ryhmissä ovat jälleen samansuuntaisia. Noin puolet toivoisi, että heistä tulisi huippu-urheilijoita,

39 % lopettaneista ja 23 % aktiiveista näkisi heidän mielellään harrastavan kilpaurheilua muulla tasolla, viidesosa lopettaneista ja 14 % aktiiveista toivoisi heidän harrastavan vain kuntoliikuntaa ja kolmasosalla asia on samantekevä.

Edellä olevien tulosten perusteella voidaan päätellä, että suurin osa tutkituista liigapelaajista on saavuttanut urheilussa asettamansa tavoitteet ja näin tästä näkökulmasta katsottuna liigaura on päättynyt myönteisissä merkeissä.

Urheilu-uran lopettamisessa toinen kriittinen vaihe on se, miten ura päättyy. Näin näkivät sen lopettaneet pelaajat:

Taulukko 15. Miten koit lopettamisen?

Lopettamisen kokeminen	Lopettaneet %	L 93,96,99 %
erittäin vaikeaa	7	7
vaikeaa	33	17
ei mitenkään erityistä	30	22
helppoa	20	39
erittäin helppoa	10	15
%	100	100
N	140	122

Tulokset osoittavat ensinnäkin sen, että vaikka lopettaneista pelaajista suurin osa kertoi olevansa tyytyväinen menestykseensä urheilu-uralla, lopettamisen on kokenut vaikeaksi kolmasosa tämän tutkimuksen vastaajista ja erittäin vaikeaksi 7 %. Helppoa se on ollut viidesosalle ja erittäin helppoa joka kymmenennelle. Noin kolmasosa ei pitänyt sitä mitenkään erityisenä tapahtumana. Pohdiskeluun antaa aihetta se, että lopettamisen kokeminen vaikeaksi on selvästi yleisempää tämän tutkimuksen lopettaneiden pelaajien kuin aikaisemman tutkimuksen lopettaneiden kohdalla. Selitystä tähän etsitään seuraavasta taulukosta.

Taulukko 16. Mikä tai mitkä olivat syyt lopettamiseen?

Lopettaneet %	L 93,96,99 %	Syyt lopettamiseen
14	15	Saavutin urheilussa asettamani tavoitteet
18	11	Ei odotuksenmukaista menestystä
46	30	Loukkaantumiset
18	27	Ikääntyminen
36	41	Mielenkiinnon häviäminen
9	9	Taloudelliset syyt
8	7	Erimielisyydet valmentajan, urheilujohdon ym. kanssa
1	ei kysytty	Erimielisyydet joukkueovereiden kanssa, huono joukkuehenki
1	1	Vaikeat valmentautumisolosuhteet
50	50	Elämän muut arvot tulivat tärkeimmiksi
10	9	Sopimus liigassa päättyi
20	ei kysytty	Perhesyyt
5	ei kysytty	Muut syyt
136	137	N

Elämän muiden arvojen tulemisen tärkeimmiksi mainitsee puolet yhdeksi lopettamisen syyksi molemmissa ryhmissä. Vaikka se "helppona" vaihtoehtona ilmeisesti houkuttelee vastaamaan myönteisesti, se on kuitenkin abstraktisuudessaan vaikeasti tulkittavissa. Kun syitä tarkastellaan lopettamisen helpoksi tai vaikeaksi kokemisen kannalta, *näyttää*

loukkaantumista johtuva uran päätyminen nousevan kaikkia muita konkreettisia vaihtoehtoja vahvemmaksi selittäjäksi. Huolestuttavaa on ensinnäkin se, että peräti 46 % kysymykseen vastanneista 140 lopettaneesta pelaajasta (11 % ei ilmoittanut lopettamisen perusteita) mainitsi vammautumisen liigauransa päättymisen syyksi ja toiseksi, että verrattuna 90-luvulla tästä syystä lopettaneisiin määrä näyttää voimakkaasti kasvaneen. Viimeksi mainittujen kohdalla ikääntyminen ja vähitellen tapahtuva mielenkiinnon häviäminen voidaan nähdä helposti ymmärrettävinä, luonnollisina lopettamisen syinä. Se, että aktiivien kohdalla nämä syyt saavat heikomman latauksen, kertoo osaltaan siitä, että loukkaantumisen kohteena ovat yhä useammin myös nuoret ja motivoituneet pelaajat. Koska uran keskeytymiseen johtava loukkaantuminen tapahtuu usein yllättäen, eivät pelaajat ole siihen yleensä valmistautuneet.

Positiivisena viestinä voidaan nähdä se, että vaikeita valmennusolosuhteita ja erimielisyyttä joukkueovereiden kanssa ei juuri lainkaan nähdä lopettamiseen johtavina syinä. Myöhemmin eriteltävät taloudelliset tekijät ja erimielisyydet valmentajan tai urheilujohdon kanssa ovat tuttuja alle 10 % pelaajista.

Johtopäätöksenä voidaan todeta, että lähes puolella tutkimuksen lopettaneista pelaajista luopuminen on päättynyt traumaattisesti, useimmiten loukkaantumisesta johtuviin seuraamuksiin.

E erityisen ongelmalliseksi loukkaantumisen voi kokea ulkomailla peliuran uraansa rakentanut pelaaja:

”Oma peliura päättyi kesken kauden. Polvesta oli vuosia sitten poistettu kierukka ja se aiheutti pahan kulumisen. Polvi ei kestänyt räsitystä vaan kipeytyi ja turposi jatkuvasti. Tuomio oli paha nivelrikko, eikä kestä taklaamista. Olin koko liigauran ollut Pelaajayhdistyksen jäsen ja tiedustelin olisiko minulla mahdollisuuksia korvauksiin tai uudelleen koulutukseen, mutta koska olin pelannut ulkomailla, niin kuulemma ei ollut. Siitä olenkin jääkiekolle katkera, että, että jäin yhtäkkiä tyhjän päälle enkä saanut euroakaan korvauksia, päinvastoin kaikki lääkärimaksut ja lääkkeet olen itse maksanut. Nytkin polvi tarvitsisi hoitoa, mutta tuntuu turhelta mennä johonkin terveyskeskukseen ja leikkausjonoon, kun ei ole varaa yksityiseen.” (39-vuotias entinen liigapelaaja)

Seuraavaan tilitykseen liittyy viesti liikunnallisen kuntoutuksen merkityksestä pelaajatovereille sekä ehdotus Pelaajayhdistykselle edullisempien lääkärintarkastusten aikaansaamisesta urallaan loukkaantuneille pelaajille.

”Loukkaantumiset uran aikana; polvi, olkapää ja selkäongelmat pitävät nykyään liikkeessä. Ilman aktiivista liikuntaa ja venyttelyä elämisen laatu oli huomattavasti alhaisempi. Kuitenkin on niitä hiton pahoja päiviä. Paikkoja kolottaa ja kävelen kuin Aku Ankka. Vaikka se kenties kuulostaa humoristiselta, totuus on kuitenkin se, että itsestä huolehtiminen vaatii niin paljon aikaa, ettei esim. SM-liigaottelujen näkemiseen ole liiemmästi aikaa. Ja toisaalta; niitä ei jaksakaan katsoakaan. Ei ymmärretä väärin. En missään nimessä ole katkera jääkiekolle – se on antanut minulle niin paljon. Olo on vain sellainen, että kynttilä on palanut loppuun ainakin kiekon katsomisen osalta. Jos Pelaajayhdistyksellä olisi ”systeemi”, jossa vanhat pelaajat pääsisivät lääkärintarkastukseen edullisemmin uran aikana tapahtuneiden loukkaantumisten takia, ilmoittautuisin välittömästi mukaan. Kyllä, kyllä, oma lehmä ojassa, mutta keskustelut muiden entisten pelikavereiden kanssa vahvistavat sen, että ”potentiaalisia huru-ukkoja” lähtisi lääkärintarkastuksiin ilomielin. Kas, kehittyvät arpikudokset eivät näy, mutta kyllä ne kropassa tuntuvat.” (44-vuotias entinen liigapelaaja)

Lopettaneiden pelaajien *avoimet vastaukset luokiteltujen kysymysten yhteydessä* antavat myös yksittäisinä palautteina merkittävää lisätietoa pelaajauran lopettamiseen liittyvistä ongelmista. Niissä näkyy yhtäältä elämän turvalliseksi kokemisen tarve jääkiekon ulkopuolella, koulutuksen ja opiskelun, ulkomailla pelaamisen, sopimuskäytännön, ikääntymisen ja loukkaantumisen, jopa masennuksen ongelmat sekä toisaalta työpaikan löytyminen tarjottuna tai koulutusta vastaavana.

- Lapsi syntyi, halusin pysyvää turvallisuutta.
- Tieto ettei voi täydellisesti yhdistää 100 % peliuraa 100 % koulutuksen/työuran kanssa. Kun tavoitteet saavutettiin urheilussa, niin oli aika siirtyä työelämän tavoitteiden kimppuun.
- Jääkiekkoilu ei antanut enää mitään uutta ja kävi siksi yksitoikkoiseksi. Myöskään kiekon rinnalla ei hyväksytty enää muuta elämää.
- Koin saavuttaneeni kiekossa ylätasoni, enkä kokenut mielekkäänä jatkaa ns. täytemiehenä.
- Opiskelupaikka.
- Vanhemmalla iällä pitäisi antaa kokeneiden pelaajien treenata kesät yksin. Se mahdollistaisi uran jatkumisen muutamalla lisävuodella. Verrataan mm. Ruotsiin.
- Siirryin pelaamaan ulkomaille.
- Pyydettiin töihin.
- Koin elämän jääkiekon ulkopuolella onnellisemmaksi ja turvallisemmaksi.
- Opinnot alkoivat vanheta.
- Kouluun oli pakko mennä jossain vaiheessa, joten nyt oli lopetettava. Ikää alkaa opiskeluun olemaan liikaa.
- Oli sopimus ulkomaille, mutta he purkivat sen kesän jälkeen yllättäen - ikää oli joten päätin lopettaa.
- Masennus.
- Pelaaminen ulkomailla ja puoliso ja lapset jäivät Suomeen - ei ollut enää jatkamisen väarti, palatessa paikkakunnalla ei ollut enää sopivaa seuraa uran jatkamiseksi.
- Kunnan sopimusten saaminen oli jo vaikeaa.
- Haluan kouluttautua ammattiin.
- Selkävamma lopetti uran kesken kaiken. Suunnitelmissa oli pelata huipulla vielä 6–8 vuotta.
- Lapset kouluun.
- Koulutuksen hankkiminen.
- Pääsin koulutustani vastaavaan työhön.
- Mestis-palkka ei riitä perheen kunnolliseen hyvinvointiin.
- Väsyin henkiseen paineeseen ja harjoitteluun.
- Paha tälli, joka vieläkin vaivaa.

Urheilu-uran päättymistä on verrattu eläkkeelle jäämiseen tai työttömäksi joutumiseen. Ikääntymisen vuoksi ammattuurheilija joutuu lopettamaan yleensä urheilun varhaisessa keski-ikässä, loukkaantumisen kohdatessa tilanne voi tulla eteen milloin tahansa. "Eläköityneen" urheilijan pitäisi ensitöikseen etsiä uusi ammatti, josta hän sitten säädettyssä järjestyksessä jäisi eläkkeelle toisen kerran. Olen peruseräraportissa todennut, että vaikka urheilijan "eläköitymiseen" ja "työttömäksi joutumiseen" liittyy omia normaalista työelämästä poikkeavia piirteitä, yksi tulevaisuuden tärkeimpiä tehtäviä urheilijoiden sosiaaliturvaa kehitettäessä on luoda sellainen integroitu järjestelmä, jossa urheiluun ammattimaisesti uhratut vuodet nähdään osana yksilön legitimoitua työhistoriaa. Tässä suhteessa Suomi on ollut yhtenä edelläkävijämaana, sillä onhan huippu-urheilijoiden asemaa työntekijänä vahvistettu lainsäädännöllä ja heidät on saatettu myös eläketurvan piiriin. Kuten tuonnempana ilmenee, yksi tärkeimmistä pehmeämmän laskun arkielämään mahdollistavista uudistuksista on ollut erityisen rahastointijärjestelmän kehittäminen.

Menestyksellisenkin urheilu-uran päättyminen on aina suuri elämänmuutos. Huippu-urheilijoiden elämänuran tunnetut tutkijat Rosenberg ja Lerch (1982) puhuvat tässä yhteydessä *sosiaalisesta kuolemasta*, jolla he tarkoittavat sitä, että urheilija hyvin nopeasti jää niiden sosiaalisten verkostojen ulkopuolelle, joista hänen julkisuuskuvasa aikanaan rakentui. Jääminen oman pelaajayhteisön ulkopuolelle johtaa myös *oman identiteetin kadottamiseen*. Seuraavassa lopettaneet urheilijat kertovat aluksi, millaisia ongelmia he tässä vaiheessa kokivat ja sen jälkeen, miten onnistuivat selviytymään tästä helpommin.

Taulukko 17. Urheilijalle siirtyminen "normaaliin" elämään uravuosien jälkeen ei ole aina helppoa. Jos kohtasit tässä vaiheessa ongelmia, mitkä seuraavista tunnistit omiksi kokemuksiksi?

Lopettaneet %	Lopettamisessa kohdatut ongelmat
47	Päivärutiinien suuri muutos, opittu elämänrytmi hävisi
50	Tyhjyyden tunne, treeniympäristö, pukukoppi, kaverit poissa
42	Fyysinen rasitu puuttui
28	Jengiin kuulumisen tunne ja pelaajaidentiteetti hävisivät
6	Luopuminen liigapelaajalle asetetuista selkeistä tavoitteista
16	Epävarmuus tulevaisuudesta liigan ulkopuolella
8	Vapaa-ajasta tuli yllättäen ongelma
15	Valmistautumattomuus lopettamispäätökseen
23	Ei voinut itse päättää lopettamisesta
20	Loukkaantumisesta johtuvat terveydelliset ongelmat
10	Loukkaantumisesta johtuvat vakuutusongelmat
2	Ei ollut enää "julkkis"
2	Muut syyt
118	N

Vastaukset osoittavat, miten voimakkaasti lopettaminen koetaan *psykkisenä ja fyysisenä tapahtumana*, irtautumisena tutusta ja turvallisesta yhteisöstä, jonka kautta elämänrytmi ja oman minuuden identiteetti rakentuvat. *Päivärutiinien suuresta muutoksesta, fyysisen rasituksen puuttumisesta ja jengiin kuulumisen tunteen menettämisestä seuraavan tyhjyyden tunteen on puolet vastanneista pelaajista tuonut esiin voimakkaimpana lopettamiseen liittyvänä tuntemuksena*. Juhani Tammisen "Pelin jälkeen" -kirjassa Veli-Pekka Ketola kertoo, kuinka rankka paikka on silloin edessä, kun "tuttu treeniympäristö, pukukoppi ja pelit otetaan pois 20 vuotta huipulla viihtyneeltä pelaajalta". *Pukukoppisyndroomaksi voidaankin osuvasti kutsua tähän tilanteeseen liittyviä psyykkisiä vierotusoireita*.

Viidesosa pelaajista on lopettamisen ongelmina tuonut esiin loukkaantumisesta johtuvat terveydelliset syyt sekä sen, ettei voinut itse päättää lopettamisesta. Lopettamisen syiden perusteella voisi päätellä, että nämä molemmat toisiinsa yhteydessä olevat tekijät - ehkä myös loukkaantumisesta johtuvat vakuutusongelmat - ovat lisääntyneet 90-luvun tilanteeseen verrattuna.

"Pelaajilla pitää olla suunnitelma, mitä rupeaa tekemään peliuran jälkeen. Tällöin sopeutuminen "tavalliseen" arkeen on helpompaa. Tämä on erittäin tärkeää, koska kun viimeisen kerran suljet pukuhuoneen oven jäljessäsi, kukaan ei puolestasi etsi sinulle työ- tai opiskelupaikkaa, olet täysin omillasi. Sinua ei kaipaakaan agenttisi, ei seurasi, ei Pelaajayhdistys, ei SM-liiga. Toinen tärkeä asia on rahastointi. Pelaajan pitää itse varautua uran jälkeiseen taloudelliseen tilanteeseen, koska liigapelaaja ei saa ansiosidonnaista päivärahaa." (35-vuotias entinen pelaaja)

"Sen huomasi, miten paljon elämä aukeni, kun lopetin pelaamisen. Oli niin pienet ympyrät. Mun kohdalta voin sanoa, että niissä joukkueissa, joissa pelasin, koskaan ei syntynyt laajempaa keskustelua muista maailman asioista kuin jääkiekko."

Taulukko 18. Joillekin urheilijalle siirtyminen sivuun voi myös onnistua helpommin. Tunnistatko joitakin siirtymistä helpottavia tekijöitä omalta kohdaltasi?

Lopettaneet %	Lopettamista helpottavat tekijät
60	Helppoa, koska elämässä oli muutakin kuin urheilu
39	Työpaikka ja "uraputki" olivat valmiina
30	Lopettamispäätös oli perusteellisesti mietitty
29	Taloudellinen tilanne oli kunnossa
35	Kotijoukot olivat suurena apuna "siviiliin" siirryttäessä
1	Pelaajayhdistys tarjosi apua siirtymisen ongelmatilanteissa
22	Pelaamisen tilalle tuli opiskelu
25	Saatoin jatkaa lajin parissa muissa tehtävissä
16	Tavoitteet pelaaja oli saavutettu
25	Loukkaantuminen teki lopettamispäätöksen selväksi
1	Muut syyt
128	N

Taulukosta 18 nähdään, että 60 % lopettaneista pelaajista ei ole kokenut lopettamista "mitenkään erityisesti" (30 %) tai se on "ollut helppoa" (20 %) tai "erittäin helppoa" (10 %). Tulos on varsin looginen tämän taulukon havaintojen kanssa. Vastaava määrä pelaajista sanoo kokeneensa lopettamisen helpoksi, koska elämässä on muutakin kuin urheilu. Jälleen kerran täytyy muistuttaa, että vaihtoehdot eivät ole toisiaan poissulkevia. Esimerkiksi elämänarvojen uudelleen punnitseminen varmasti johtaa havaitsemaan omia tarpeita ja tavoitteita muilla elämänalueilla ja aktiivisesti niihin pyrkimään. Tästä kertonee se, että kolmasosalla lopettamispäätös oli perusteellisesti mietitty ja taloudellinen tilanne kunnossa sekä työpaikka ja "uraputki" valmiina 39 %:lla. *Harvemmin on tuotu esiin urheilijalle läheisten ihmisten merkitystä elämän tärkeässä käännekohdassa. Tulokset osoittavat, että yli kolmasosalle pelaajista kotijoukot olivat suurena apuna "siviiliin" siirryttäessä.* Haastattelussa tuli myös esiin perheen läsnäolon tärkeä merkitys erityisesti silloin, kun pelataan ulkomailla.

Kuten aikaisemmin todettiin, irtautuminen tutusta yhteisöstä ja pelaajaidentiteetin kadottaminen koettiin keskeiseksi uran päättymisvaiheen ongelmiksi. Neljäsosan kohdalla tilanne on *kuitenkin* ratkennut tai ainakin sitä on helpottanut se, *että pelaaja on saattanut jatkaa. Loukkaantuminen voi myös olla sopeutumista edistävä tekijä, sillä se tarjoaa rationaalisen perustelun uran lopettamiselle.* Neljäsosa lopettamisen vuoksi liigauransa jättäneistä on ollut tätä mieltä.

Vapaita vastauksia tähän kysymykseen tuotettiin vain kolme ja kaikissa niissä perhe-elämä ja sen tapahtumat olivat syitä, jotka helpottivat tai antoivat aiheen siirtyä sivuun:

- Perhe-elämä auttoi "tyhjiön" täyttämällä.
- Opiskelupaikka, lapsen syntymä.
- Lapsen sairastuminen nopeutti lopettamispäätöstä.

7. Taloudellinen perusta

Taloudellista perustaa tarkasteltaessa pelaajilta ei itseltään tiedusteltu heidän henkilökohtaista ansiotasoaan. Pelaajayhdistys teki tammikuussa 2007 yhdyspelaajiensa välityksellä pelaajakyselyn SM-liigan ja Mestiksen pelaajille. Sen mukaan kaudella 2006 - 2007 kaikkien liigapelaajien keskiansio oli 67.800 euroa, suomalaisten pelaajien 61.048 euroa ja ulkomaalaisten pelaajien 123.500 euroa. Kaikkien liigapelaajien mediaanipalkka oli 46.600 euroa, suomalaisten 40.760 euroa ja ulkomaalaisten 105.000 euroa.

Mestis-pelaajien keskipalkka on noin 6.000 euroa ja mediaanipalkka 4.650 euroa. Vuosi sitten keskipalkka oli noin 6.050 euroa ja kaudella 2004–2005 noin 6.700 euroa. Vuosituhannen alusta lähtien pelaajien palkat ovat nousseet keskimäärin 5,6 % vuodessa, kun kaikkien palkansaajien palkat ovat nousseet noin 4,4 %.

Liigapelaajien palkkiot ja niiden jakautuminen joukkueiden välillä ja sisällä on kuitenkin julkisesti erittäin kiinnostavaa tietoa. Viimeksi IS Urheilu (5.11.2007) julkisti kaikkien liigajoukkueiden pelaajien vuosipalkkiot ja arvioi, ketkä olivat "ylipalkattuja", ketkä "alipalkattuja" ja kuka oli "hintansa väärti". Palkkahaitari kertoo selkeästi sen, että erot pelaajapalkkioissa samankin joukkueen piirissä voivat olla hyvin suuria. Suurimmat palkkiot liikkuvat 200.000 euron molemmin puolin, muutamilla jopa 250.000 tuntumassa ja pienimmät 10.000 euron paikkeilla, joillakin pelaajilla jopa reippaasti tämän alapuolella. Verrattuna 90-luvun pelaajapalkkioihin summat ovat voimakkaasti kasvaneet varsinkin kärjen osalta (vrt. **Vuolle, P.** (2001) Jääkiekkoilijan elämäntaival. Liigapelaajan elämänuratu tutkimus s. 32–33). Vuonna 2009 käynnistytävä kansainvälinen Mestarien liiga, jossa avauskaudella Suomea edustavat vuoden 2008 SM-liigan finalistit, tulee jälleen osaltaan muuttamaan rahoituskuvioita ja ehkä myös vaikuttamaan koko liigan toimintatapoihin. Tuottaahan pelkästään paikka liigassa seuralle 300.0000 euroa ja jokaisesta voitetusta lohko-ottelusta saa 50.000 euroa ja välieräpaikasta 200.000 euroa.

Tässä tutkimuksessa lopettaneet ja aktiivit pelaajat arvioivat omaa taloudellista asemaansa ja urheilun vaikutuksia siihen. Koska urheilijarahastot ovat olleet erityisesti jääkiekkoilijoiden kohdalla merkittävä taloudellisen perustan rakentajia, tätä tietoa päivitetään useammalla kysymyksellä.

Taulukko 19. Miten katsot urheilun vaikuttaneen taloudelliseen asemaasi?

Vaikutus talouteen	Lopettaneet %	Aktiivit %	L 93,96,99 %
erittäin haitallisesti	1	1	1
haitallisesti	6	1	5
ei vaikutusta	24	11	18
edistävästi	58	64	54
erittäin edistävästi	11	23	22
%	100	100	100
N	154	156	126

Urheilun edistävät vaikutukset liigapelaajan taloudelliseen asemaan ovat selkeät. *Aktiiveista 87 %, tämän tutkimuksen lopettaneista 69 % ja 90-luvun lopettaneista 76 % katsoo urheilun vaikuttaneen edistävästi tai erittäin edistävästi taloudelliseen asemaansa.* Myönteisten vaikutusten lisääntymisestä kertoo se, että aktiivit kokevat ne vahvemmin kuin tutkimuksen lopettaneet. Haittavaikutuksia havainneiden määrä jää hyvin pieneksi, aktiiveista pari prosenttia ja lopettaneista 6–7 % tuo esiin tämän vaihtoehdon. Lopettaneista 24 % ja 18 % sekä aktiiveista 11 % ei mainitse havainneensa lainkaan vaikutuksia.

Taulukko 20. Seuraavassa on lueteltu eräitä urheilun edistäviä vaikutuksia taloudelliseen asemaan. Mikä tai mitkä pitävät tai pitivät kohdallasi paikkansa?

Lopettaneet %	Aktiivit %	Edistävät taloudelliset vaikutukset
34	32	Pelaamisesta saaduilla tuloilla pystyi rahoittamaan opiskelun
29	50	Palkkataso niin hyvä, että kertyi säästöjä tuleville vuosille
14	6	Kun sekä pelasi, että kävi töissä sai tuplapalkan
55	57	Ammattuurheilussa hankkii paremmin kuin "normaalissa" työssä
44	50	Pystyy elättämään perheen pelkästään pelaamisesta saaduilla tuloilla
51	70	Turvaa perustoimeentulon
37	46	Saa pääomaa mm. asunto- ja osakesijoittamista varten
44	66	Pystyy hankkimaan mm. oman asunnon, auton, veneen jne.
38	42	Vakituiset tulot mahdollistavat laadukkaan elämän
46	45	Enemmän rahaa käytössä kuin ikätovereilla
54	60	Omat tulot mahdollistivat taloudellisen riippumattomuuden vanhemmista
1	-	Muut edistävät kokemukset
144	153	N

Urheilun taloudellisesti edistäviä vaikutuksia kuvaavat tulokset antavat hyvin vakuuttavan kuvan liigapelaajan elämän taloudellisesta vahvuudesta, jopa vauraudesta, verrattuna esim. ikätovereidensa vastaavaan tilanteeseen. Toinen havainto on se, että yhtä pientä poikkeusta lukuun ottamatta kaikkien muiden taloudellista asemaa osoittavien vaihtoehtojen kohdalla aktiivien pelaajien tilanne on lopettaneita parempi. Vastaukset kertovat siitä että korkea tulotaso on monen kohdalla tuonut mukanaan taloudellisen riippumattomuuden ja mahdollistanut itsenäisen elämän.

Taulukko 21. Seuraavassa on kuvattu urheilijan taloudellisen aseman epävarmuuteen pelaajauran aikana mahdollisesti johtavia tekijöitä. Tunnistatko jotkut niistä omalta kohdaltasi?

Lopettaneet %	Aktiivit %	Taloudellista epävarmuutta aiheuttavat
63	71	Uran luonteesta johtuen talouden pitkäjänteinen suunnittelu vaikeaa
34	50	Pelaajauran ennakoimaton päättyminen esim. loukkaantumiseen
30	37	Pelaajien eriarvoisuus pelaajapalkkioiden suhteen
39	28	Pelaajien työttömyysturvassa olevat heikkoudet
14	7	Pelaajien edunvalvonnan esim. sopimuskäytännön heikkoudet
2	1	Jotkut muut syyt
122	127	N

Tulokset osoittavat, että kahta viimeistä vaihtoehtoa lukuun ottamatta neljä muuta taloudellista epävarmuutta kuvaavaa tekijää saavat vahvoja latauksia. Näistä *talouden pitkäjänteisen suunnittelun vaikeus (71 %)*, *pelaajauran ennakoimaton päättyminen esim. loukkaantumiseen (50 %)*, *pelaajien eriarvoisuus pelaajapalkkioiden suhteen (37 %)* sekä *pelaajien työttömyysturvassa olevat heikkoudet (28 %)* nousevat tässä

tärkeysjärjestyksessä voimakkaasti esiin aktiivien pelaajien kohdalla. Myös lopettaneiden pelaajien kokemuksissa samat asiat tulevat esiin joskin lievempinä, työttömyysturvassa olevia heikkouksia lukuun ottamatta. Sen he olivat kokeneet aktiiveja selvästi merkittävämpänä taloudellista epävarmuutta aiheuttavana tekijänä.

Muissa syissä epävarmuutta aiheuttavina tekijöinä mainitaan agenttien suuret erot, palkanmaksussa, sopimuskäytännössä ja loukkaantumiseen liittyvässä korvausten hakumenettelyssä ilmenevät vaikeudet:

- Pankista vaikea saada lainaa ilman vakinaista työpaikkaa
- Agenteissa älyttömiä eroja
- Viimeisten liigavuosien aikana uuden sopimuksen saaminen epävarmaa
- Neuvot loukkaantumisen jälkeen korvauksen hakemisesta puuttuivat
- Palkka ei aina tule ajallaan
- Maksamattomat palkat
- Pätkäsopimukset (esim. 8 kk)
- Erosin aikani SJRY:stä, koska ei pystytty osoittamaan, millainen turva minulla olisi loukkaantumisen takia

Agenttien toimintaa tartuttiin myös tutkimuksen lopun ”vapaisissa ajatuksissa”.

”Ehkä eniten harmittaa agenttien toiminta, lähinnä sopimusten arvon ja ulkomailla olevien pelipaikkojen suhteen. Miten voi olla mahdollista, että kaksi ns. samantasoista pelimiestä voi saada täysin eri sopimukset; sarjataso/palkka. Tää on kai silti epäkohta, joka ei tuu koskaan muuttumaan, mutta kaikkia vähempiosaisia se varmasti v-taa.” (29-vuotias entinen pelaaja)

”Jääkiekon saralla tapaa paljon ihmisiä. Monista hyvistä muistoista on juuri kiittäminen pelikavereita. Valitettavasti usein kuitenkin tapaat ihmisiä, jotka ajavat pelkästään omaa etuaan. Lue: agentit, toimitusjohtajat jne. Esim. agenttien roolia tulisi harkita. Omasta kokemuksesta voin sanoa, että 16-vuotiaana uskoo helposti kaiken ja jälkeinpäin ajatellen ei ole järkevää ottaa agenttia mukaan ”urasuunnitteluun” niin aikaisessa vaiheessa. Agentit eivät aina ajattele pelaajien etua, eikä varsinkaan osaa katsoa asioita pidemmällä aikajänteellä.” (24-vuotias entinen pelaaja)

Kansallisesti ja kansainvälisesti merkittävän uran tehneen pelaajan haastattelussa tuli esiin tapauksia – erityisesti NHL:stä – jossa scoutit ja agentit käyvät yksipuolisesti kauppaa pelaajan jollakin erikoislahjakkuudella tai –taidolla, esim. poikkeuksellisen taitava maalitekijä. Jos pelaajalle asetetut roolivaatimukset eivät uutta omistajaa tyydytä menestyspaineiden alla odotetussa ajassa, alkaa lähtölaskenta ja sen seurauksena myyntikierre, josta pelaajan on vaikea enää nousta huipulle. (kts. myös Tamminen, Pelin jälkeen, s. 87, 120)

Tutkimuksessa agenttien toimintaa Suomessa pelaajat arvostelevat suhteellisen vähän. Tämä johtuu paljolti siitä, että agenttitoiminnan selkiyttämiseksi ja kehittämiseksi Pelaajayhdistys rakensi yhdessä Jääkiekkoliiton, SM-liigan ja Urheiluagentit ry:n kanssa agenttien rekisteröimisjärjestelmän. Rekisteröityjen agenttien lista on jatkuvasti nähtävillä Pelaajayhdistyksen kotisivuilla (www.fhpa.net). Lisäksi se julkistetaan säännöllisesti Jääkiekko- ja Kiekkolehdestä.

Agenttien ohella *valmentajan* roolin tarkastelu pelaajan urheilu- ja muuta elämänuraa koskeviin tai sivuaviin suunnitelmiin ja ratkaisuihin on tässä tutkimuksessa jäänyt taka-alalle. Nyt ja aikaisemmin tehdyt pelaajahaastattelut kertovat kuitenkin siitä, että valmentajat eivät juurikaan ole kiinnostuneita esim. pelaajiensa koulutusta ja opiskelua koskevista asioista ja suhtautuvat usein jopa kielteisesti ehdotuksiin, joilla voitaisiin yhdistää urheilun ja opiskelun intressejä. Jatkossa olisikin tärkeätä pohtia valmentajan ja

pelaajan suhdetta myös yksilön elämänuran muotoutumisen näkökulmasta. Valmentaja on avainhenkilö jokaisen pelaajan oman elämän itsemääräämisoikeutta koskevissa monissa tärkeissä kysymyksissä. Kirsi Hämäläisen vasta ilmestyneessä väitöskirjassa: "Urheilu ja valmentaja urheilun maailmassa. Eetokset, ihanteet ja kasvatus urheilijoiden tarinoissa" (2008) on kuvattu erilaisia valmentajapersoonallisuuksia ja heidän tapansa toimia. Vaikka ansiokkaan tutkimuksen tulosten soveltuvuutta jääkiekon valmennusprosesseihin on erikseen pohdittava, muutama tutkimustulos kannattaa nostaa tässä yhteydessä kuitenkin esiin esimerkkeinä positiiviseen valmennusotteeseen pyrkimisestä: "Erityisen merkitykselliseksi koettiin valmentaja, jonka kanssa voi keskustella kaikesta maan ja taivaan välillä". "Hyvä valmentaja pystyy eläytymään urheilijan asemaan ja suhtautumaan myötätunnolla urheilijan kokemuksiin". "Valmentajalle tärkeitä on itsearviointitaito". "On olennaista myös osata astua urheilun piiristä hieman kauemmas ja havaita toimintaa ohjaavia ajattelutapoja".

Taulukko 22. Miten ansiotasosi muuttui välittömästi tai muutaman vuoden sisällä liigaurasi päätyttyä

Ansiotason muutos	Lopettaneet %
ansiotaso kohosi	12
ei merkittäviä muutoksia	18
laski jonkin verran	34
laski voimakkaasti	32
"romahhti"	4
%	100
N	134

Mitenkään yllätyksellistä ei ole se, että ansiotason muutoksessa pelaajauran jälkeen on useimpien kohdalla tapahtunut ansiotason laskua; kolmasosalla se laski jonkin verran ja samalla määrällä voimakkaasti. Ansiotason romahduksen koki muutama pelaaja. Noin viidesosa ei havainnut merkittäviä muutoksia ja ansiotaso jopa kohosi kymmenesosalla pelaajista.

Taulukko 23. Oletko tyytyväinen nykyiseen ansiotasoon?

Tyytyväisyys ansiotasoon	Lopettaneet %
erittäin tyytyväinen	11
tyytyväinen	60
tyytymätön	25
erittäin tyytymätön	4
%	100
N	142

Tulos kertoo, että lopettaneista pelaajista nykyiseen ansiotasoonsa tyytyväisiä on 60 % ja erittäin tyytyväisiä joka kymmenes. Neljäsosa on tyytymättömiä ja vain muutama pelaaja erittäin tyytymätön.

Tiedusteltaessa *urheilurahaston* käyttöä osoittautui, että *lopettaneista* neljäsosa oli sen käyttäjiä, puolet eivät olleet siinä mukana ja neljäsosalla ei ollut vielä tätä mahdollisuutta. *Aktiiveista* puolet käyttää rahastoa ja puolet jää sen ulkopuolelle.

Rahaston käyttöä perusteltiin mm. seuraavin kommentein:

- Halusin säästää uran jälkeiselle ajalle, tuntui turvalliselta, erittäin hyvä päätös.
- Oli järkevää tasoittaa tuloja ja verotusta.
- On yritettävä säästää uran jälkeisille vuosille opiskelua ja peruselämistä varten.
- Tulevaisuuden varalle säästöön, kun ei tiedä kauanko pelaa.
- Rahaa tulevaisuudelle, mahdollisuus arvonnousuun, verohelpotukset.

- Rahastoon sijoittaminen ammattilaisten käsissä.
- Erinomainen mahdollisuus valmistautua /helpottaa taloudellisesti "siviiliuralle" siirtymistä. Pelaajat eivät vielääkään ymmärrä täysin rahaston erinomaisuutta.
- Loistava valinta säästää rahaa.
- Uranjälkeiseen elämään, koulutuksen rahoittaminen. Hyvä säästämismuutosto. Verohyödyt.
- Järkevä sijoitus. Tuotto on ollut positiivinen.

Sitä käyttämättä jättäneiden tyyppilliset perustelut olivat seuraavanlaisia:

- En ole tienannut niin paljon että rahasto olisi mahdollinen.
- En käyttänyt, muut sijoitukset.
- Ei ollut varaa laittaa sivuun.
- Tulot ovat olleet epäsäännölliset ja asuntolaina ollut ensisijalla.
- Ei tilistä riittänyt rahastoon.
- Tällä tulotasolla ei vielä ajankohtaista.
- Koin muut säästämismuutostehdot itselleni sopivammaksi.
- En vielä liigassa ollessani tienannut niin paljon, että olisi voinut laittaa rahaa talteen.
- Tulot ja menot ovat kulkeneet käsikädessä, eikä 5-vuoden nostoaika rahoille ole houkuttellut.
- Tällä hetkellä ei ole mahdollista sijoittaa rahastoon, mutta jatkossa aion laittaa.
- En Suomessa, mutta Ruotsissa.
- Olen vasta alkanut saamaan rahaa kiekkoilusta, joten en ole ehtinyt käyttää rahastoa.
- Ei ollut tarvetta. Ura oli lyhyt.
- En tiedä, miten kauan ura enää kestää, joten en ole varma hyötyisinkö siitä mitenkään.
- Olin ulkomailla.
- Pelaajapalkkiot niin isot ettei sellaista rahaa tarvitse heti. Verotus kevenee.

Selvästi yleisin perustelu oli *aktiiveilla* palkkion pienuus ja siitä johtuva tilanteen harkinta sekä ensisijassa asunnon hankinnasta syntyneet velat. Rahastointi nähtiin hyvänä tulevaisuuden ratkaisuna, mikäli peliura kehittyisi toivotulla tavalla. He olivat siitä myös hyvin informoituja, toisin kuin vanhimmat lopettaneet pelaajat.

Taulukko 24. Oletko tyytyväinen rahaston toimintaan?

Tyytyväisyys rahastoon	Lopettaneet %	Aktiivit %
erittäin tyytyväinen	21	26
tyytyväinen	65	68
tyytymätön	14	5
erittäin tyytymätön	-	1
%	100	100
N	157	87

Kuten tulokset osoittavat niin lopettaneet kuin aktiivit pelaajat ovat erittäin tyytyväisiä rahaston toimintaan. Ensin mainituista 86 % ja jälkimmäisistä 94 % ilmaisee tämän kantansa vakuuttavasti. Mielenkiintoista on havaita, että vaikka lopettaneista neljäsosalla ei vielä tuolloin ollut tätä mahdollisuutta, heistäkin noin puolet näkee rahastojen merkityksen. Aktiivien kohdalla vastauksen ovat tuottaneet todennäköisesti vain ne, jotka ovat mukana rahastoinnissa ja heidän myönteiset kokemuksensa ovat hyvin yksiselitteisiä.

Pyydettyäessä perustelemaan kantaa *tyytyväisyyttä* koskevaan kysymykseen saatiin seuraavia vastauksia:

- Monipuolisemmat vaihtoehdot tuotteiden ja rahastojen suhteen. Oma päätäntävalta suuremmaksi sijoittamisen kohteista.
- Rahastoitavan osuuden määrää ei pitäisi rajoittaa.
- Avoin kommunikointi rahaston mahdollisuuksista, tavoitteista ja kehitymisestä. Opastus nuorille pelaajille, mitä rahastointi tarkoittaa – hyöty.
- En itse rahaston toiminta, mutta lakimuutos, jolla rahastoon saisi laittaa niin paljon pelaajapalkkioita kuin haluaisi, olisi palvelus kaikille. vrt. Suomi/Ruotsi - osasyys pelaajakatoon.
- Rahojen nostamiseen lisää joustoja.
- Ruotsin mallin mukaan enemmän vaihtoehtoja. Kilpailuttaisin myös Nordean paketin muilla pankeilla.
- Vaikea sanoa se on tällä hetkellä niin hyvällä mallilla.
- Nostoaika lyhenisi kahteen vuoteen nykyaikaisesta viidestä.
- Ulkomailta sais laittaa rahaa ja vähän enemmän.
- Enemmän ammattiosaamista.
- Jonkinlainen selkeä turva rahoille.
- Pitäisi voida laittaa enemmän rahaa rahastoon ja verottajan ei pitäisi verottaa peliuran jälkeisellä veroprosentilla, vaan sen pitäisi olla vakio niin kuin ruotsissa 25 %.
- Lakiuudistus läpi, jossa mahdollistetaan suuremman rahastoinnin määrä.
- Luotan täysin rahastoa pitäviin henkilöihin.
- Tuotto on plussaa, kuten luvattiinkin.
- Kohtuullinen tuotto. Hyvin informoitu.
- Selkeä informaatio meille kehityksestä ja järkevästi sijoitettu.
- Säästörajat ovat kasvaneet. Tuotto on varmaa.
- Pelaajille hyvin suunniteltu systeemi.
- Ainakin vielä ollut tuottoisaa, mutta tulevastahan ei ikinä tiedä.
- Suhteellisen tasainen tuotto, riskit hallinnassa.
- Asiat ovat sujuneet vaivattomasti ja omalla painollaan.
- Pelaajajyhdistys on tehnyt tässä asiassa hyvää työtä pelaajien eteen.
- Hyvät tuotot sijoitetulle pääomalle.
- Tulot eivät lopu "seinään" kun pelaaja lopettaa. Rajoitettu mahdollisuus käyttää rahastoa.
- Rahat pysyy tallessa ei tuotto-odotuksia vaan pahan päivän varalle.
- Hieno mahdollisuus jätkille.
- Nykyään homma toimii. Alku oli sekavaa.
- Tulee säästettyä kun laittaa sivuun, veronmaksu siirtyy.
- Rahaston tuotto kohtalainen.
- Olen kyllä saanut riittävästi tietoa rahaston toiminnasta.
- Pitäisi saada nuoret pelaajat aloittamaan rahastointi heti uran alussa.

Vastauksissa huokuu *voimakas tyytyväisyys rahastointijärjestelmään*, mutta samalla odotukset ja toivomukset sen edelleen kehittämiseksi.

"Hyväpalkkaisten pelaajien ei rahallisesti ajatellen kannata pelata Suomessa, koska verottaja vie niin suuren siivun." (31-vuotias Elitserien pelaaja)

Tiedusteltaessa näitä *kehittämisen mahdollisuuksia* pelaajat tuottivat seuraavanlaisia ehdotuksia:

- Ulkomailta saisi laittaa rahaa ja vähän enemmän.
- Enemmän ammattiosaamista.
- Jonkinlainen selkeä turva rahoille.
- Lakiuudistus läpi, jossa mahdollistetaan suuremman rahastoinnin määrä
- Ruotsin malli.
- Poistamalla säästämisen enimmäismäärän.
- Pitäisi saada laittaa suurempi osa palkastaan.
- Varat voisi saada nostaa lyhyemmässä ajassa, nyt minimi 5 vuotta
- Säästöraja 50 %.
- Saisi laittaa vaikka koko vuosiansiot sinne jos haluaisi.
- Enemmän pitää saada rahastoida ja nostoaika pidemmäksi.
- Poisottamiseen joustavuutta.
- Nosto saisi olla vapaampaa esim. voisi itse päättää koska aloittaa noston.
- Enemmän rahastointivaihtoehtoja ja rahastoitava summa suuremmaksi, enemmän joustavuutta rahasto-osuuden purkamiseen.

Ideaalina pidetään Ruotsin rahastointimallia – enemmän joustavuutta, suuremmat sijoittamisen mahdollisuudet, lyhyempi nostoaika. Ulkomailta pelanneista suurimmalla osalla onkin kokemuksia juuri sieltä.

8. Urheilu ja muu elämä

"Aina ei ymmärretä, että kiekkoilijankin tarvitsee elää omaa elämää kaukalon ulkopuolella." (36-vuotias entinen pelaaja)

8.1. Elämän arvot ja tyytyväisyys elämään

Tutkimuksessa ei erikseen tiedusteltu pelaajien elämänarvostuksia, sillä aikaisemmin tehdyn perustutkimuksen tulokset antoivat tästä yleisellä tasolla mitattaessa selkeän kuvan. Ei ole mitään syytä olettaa, että tässä perusasetelmassa olisi tutkimusten aikavälillä tapahtunut merkittäviä muutoksia. *Tuossa selvityksessä perhe-elämää "paljon" tai "erittäin paljon" arvostaneita oli 100 %, ammattiuraa 93 %, vapaa-aikaa 92 %, urheilumenestystä 81 %, taloudellista asemaa 65 %, koulutusta 43 %, yhteisöelämää 35 %, yhteiskunnallista asemaa 21 % ja uskontoa 19 %. "Ei lainkaan" arvostusta kategoriaan sijoitti 14 % uskonnon ja noin 7 % yhteiskunnallisen aseman ja yhteisöelämän.*

"Jos ei perhettä olisi tullut, pelaisin edelleen todennäköisesti Mestistä "nuorten poikien" kanssa paskalla palkalla ja sitä lopettaessani löytäisin itseni todennäköisesti useammin baarista kuin lenkkipolulta ja edelleen persaukisena." (27-vuotias entinen liigapelaaja)

8.2. Liikunta ja muu vapaa-ajantoiminta

Yksi pelaajien tärkeäksi kokema asia on *vapaa-aika*. Tavoitteiden saavuttamista ja lopettamiseen johtaneita syitä tarkasteltaessa todettiin aikaisemmin, että sopeutumista "siviilielämään" voidaan arvioida sen mukaan, *miten urheilija on valmistautunut järjestämään elämänsä urheilun jälkeen*. Tässä elämän uudelleen rakentamisen vaiheessa vapaa-ajan toiminnoilla on merkittävä rooli. Kysymystä voidaan lähestyä katsomalla, miten uransa päättäneet urheilijat harrastavat omakohtaista liikuntaa uran jälkeen, osallistuvat urheilun ja oman lajinsa valmennus- ja järjestötoimintaan sekä yleensä ovat mukana erilaisissa yhteiskunnallisissa luottamustehtävissä.

Taulukko 25. Mikä on suhteesi urheiluun nykyisin?

Lopettaneet %	L 93,96,99 %	Suhde urheiluun nykyisin
15	31	Harrastan edelleen kilpaurheilua jollakin tasolla
64	41	Harrastan säännöllisesti kuntoliikuntaa
21	25	Harrastan liikuntaa silloin tällöin
2	0	En harrasta omakohtaista liikuntaa
13	6	Olen penkkiurheilija
136	137	N

Lopettaneiden liigapelaajien liikuntaharrastus on uran jälkeinkin vastaavanikäisen väestön harrastuneisuutta selvästi yleisempää. Pelaajista 15% osallistuu kilpailutoimintaan ja heistä lähes kaikki ovat mukana yksinomaan veteraaniekkoilussa. Joukosta löytyy myös kaksi maahockeyn ja yksi rullakiekon pelaaja. Säännöllisiä kuntoliikunnan harrastajia on noin 2/3, viidesosa harrastaa silloin tällöin, penkkiurheilijoita on 15 % ja vain pari prosenttia ei harrasta lainkaan omakohtaista liikuntaa.

Aikaisemman tutkimuksen tuloksiin verrattuna taulukko kertoo, että kilpaurheilua jollakin tasolla jatkaneita oli tuolloin puolta enemmän kuin tämän tutkimuksen lopettaneissa. Tähän löytyy ehkä vastaus kysymyksestä, jossa tiedusteltiin *muita luottamustehtäviä tai harrastuksia*. "Kyllä" tai "ei" vastaukset (N 133) osoittavat sen, että 45 % lopettaneista ja 41 % aktiiveista ei osallistu lainkaan kyseisiin toimintoihin. Kun tarkastellaan

harrastusten suuntautumista, nähdään, että erityisesti *golf* on vetänyt puoleensa eniten eli 28 % lopettaneista on päätyntä tämän harrastuksen pariin. Vaikka vastaava tietoa ei ole käytettävissä aikaisemman tutkimuksen lopettaneista, golfin yleisen suosion kasvun perusteella voidaan olettaa, että osalle lopettaneista golf on tullut korvaamaan muuta kilpailutoimintaa. Olisiko niin, että yhtenä merkittävänä virikkeenantajana golfin suosiolle on ollut Christian Ruudun ajatuksesta vuonna 1999 alkunsa saanut "Rakkaat Viholliset – Kärä Fiender" maaotteluhenkkinen haastegolf Ruotsin kanssa? Kalastusta, johon liittyy mökkeily ja vähäisemmässä määrin myös metsästys harrastaa 15 % lopettaneista.

Erilaisissa yhteiskunnallisissa luottamustehtävissä tai vastaavissa vapaaehtoisen toiminnan piirissä toimii 14 %. Näitä ovat taloyhtiön puheenjohtajuus tai jäsenyys, työpaikan luottamusmiehen tehtävät, yrityksen hallituksessa mukanaolo, kaupungin luottamustoimien hoitaminen, Nuorkauppakamarin, Lions- ja Rotary- toimintaan osallistuminen sekä vapaamuurarius.

Perusraportissa vuodelta 2001 todettiin, että "jäkiekkoilijat, kuten muutkin urheilijat "vierastavat" urheilun järjestötoimintaa tai sitten heitä ei jostain syystä ole pyydetty siihen mukaan. Sitä vastoin valmennus- ja tuomari tehtävissä aktiiviuransa lopettaneita jäkiekkoilijoita nähdään jonkin verran useammin kuin järjestötehtävissä".

Tämä tutkimus vahvistaa osittain aikaisempia havaintoja. Kun perusraportin lopettaneista 2/3 ei osallistunut millään tavalla urheilun järjestötoimintaan, tämän tutkimuksen lopettaneiden järjestöaktiivisuudesta saadaan seuraavanlainen kuva:

- johtotehtävissä valtakunnan tasolla 2 %
- johtotehtävissä alue- tai piiritasolla 1 %
- johtotehtävissä seuratasolla 8 %
- muissa tehtävissä urheiluseurassa 22 %
- ei lainkaan mukana järjestötoiminnassa 62 %

Lopettaneiden aktiivisuus valmennus- ja tuomari tehtävissä jäkiekon eri sarjatasoilla on myös vähäistä, kuten alla olevista prosenttiluvuista selviää.

Taulukko 26. Toimiminen valmentajana ja tuomarina (%)

Sarjataso	Valmentajana %	Tuomarina %
liigatasolla	4	2
1. divisioonassa	1	-
nuorten SM-sarjatasolla	7	-
Harrastejoukkueissa	13	2
N	159	159

Elämänarvojen prioriteettien määrittämisessä kiinnitti edellä huomiota erityisesti koulutuksen ylimmässä arvostuskategoriassa saama vähäinen arvostus ja se, että 57 % mainitsi arvostavansa sitä vähän. Ristiriitaiseksi ja kysymyksiä herättäväksi tekee vertailu ammattiuran saamaan korkeaan arvostukseen. Toisaalta, kuten tämäkin tutkimus osoittaa, juuri koulutuksen alueella on viimeisen kymmenen vuoden aikana tapahtunut paljon edistystä, josta pelaajien näkemyksen mukaan kiitos lankeaa paljolti Pelaajayhdistyksen toimenpiteille. Niinpä myös koulutuksen yleinen arvostus todennäköisesti olisi nykyisten liigapelaajien arvojärjestelmässä edellä kuvattua korkeampi.

8.3. Tyytyväisyys elämään

Taulukko 27. Tyytyväisyys nykyiseen elämään (%)

Tyytyväisyys elämään	Lopettaneet %	Aktiivit %	L 93,96,99 %
erittäin tyytyväinen	30	25	35
Tyytyväinen	55	68	55
joten kuten tyytyväinen	12	5	6
Tyytymätön	2	2	2
erittäin tyytymätön	1	1	1
%	100	100	100
N	159	160	130

Niin lopettaneet kuin aktiivit pelaajat ovat varsin tyytyväisiä nykyiseen elämäänsä. Joi-takin suuntaa-antavia eroja kuitenkin esiintyy. Lopettaneilla tyytyväisyys näyttää jos-sain määrin olevan sitä suurempaa, mitä kauemmin on kulunut aikaa uran päättämises-tä. Toisaalta aktiiveissa pelaajista neljäsosa on erittäin tyytyväisiä elämäänsä, kun taas lopettaneissa näitä on noin kolmannes.

Yksi merkittävä elämäntyytyväisyyttä kuvaava tekijä on *terveydentila*. On luonnollista, että aktiiveilla liigapelaajilla asioiden täytyy tässä suhteessa olla kunnossa. Niinpä puo-let pelaajista ilmoittaa terveydentilansa hyväksi, 35 %:lla se on erinomainen ja joka kymmenes pitää sitä kohtalaisena.

Lopettaneista neljäsosalla kunto on säilynyt erinomaisena, 56 %:lla hyvänä ja hieman alle viidesosalla se on kohtalainen. Muutama heikkokuntoinenkin mahtuu joukkoon.

Kuten edellä todettiin, suuri syy pelaajauralta luopumiseen on loukkaantuminen. Jatkos-sa olisi tärkeää tutkia, missä määrin tällä seikalla on myöhemmin vaikutusta pelaajan terveydentilan kehittymiseen.

Terveydentila liittyy voimakkaasti ihmisen elämäntapoihin. Elämäntavoista nautintoai-neiden käyttö on yksi eniten puhuttavia asioita. Aiemmin tekemät tutkimukseni osoitta-vat, että suhteessa vastaavanikäiseen väestöön käyttivät urheilijat, niin aktiivit kuin kymmenen vuotta sitten lopettaneet *alkoholia vertaisryhmiään vähemmän*. Vuoden 2001 peruseräraportissa todettiin, että *tupakointi* ei ole jääkiekon pelaajien keskuudessa ongelma, mutta *nuuskaamisesta* näyttää tulleen suosittu tupakointia korvaava tapa. Jo-kaisella lajilla on omaan alakulttuuriinsa liittyvät piirteensä ja jääkiekossa yksi yleisesti tiedostettu on nuuskan käyttö.

Liigapelaajien alkoholinkäyttöä kuvaavat tulokset osoittavat, että lopettaneista viidesosa ja aktiiveista joka kymmenes nauttii *alkoholia* pari kertaa viikossa. Kerran viikossa nautti-via on ensin mainituissa neljäsosa ja aktiiveista viidesosa. Pari kertaa kuukaudessa niitä käyttää kolmasosa lopettaneista ja 42 % aktiiveista. Sitä harvemmin ainetta kuluttaa noin viidesosa lopettaneista ja hieman yli neljäsosa aktiiveista. Alkoholijuomista ylivoi-maisesti suosituin on *olut*. Lopettaneista 65 % ja aktiiveista hieman yli puolet mainitsee juovansa enimmäkseen sitä. Enimmäkseen viiniä nauttii joka kymmenes ja väkeviä vain muutama prosentti. Kutakin tilanteen mukaan arvioi nautiskelevansa neljäsosa lopetta-neista ja kolmasosa aktiiveista.

Tupakoinnissa on tapahtunut aikaisempiin lopettaneisiin sikäli muutosta, että näitä sel-västi suurempi nykyisistä aktiiveista, peräti 91 % ei polta "päivittäin" ja vain alle kym-menesosa "joskus". Molemmista lopettaneiden ryhmissä tupakoimattomia oli 2/3 ja "joskus tupakoivia" viidesosa. *Nuuskan käytössä* kehitys on ollut samansuuntaista. Kun ensimmäisen tutkimusvaiheen pelaajista 69 % ja tämän tutkimuksen lopettaneista 60 % nuuskasi päivittäin, tutkimuksen aktiiveissa päivittäisiä käyttäjiä on puolet ja sa-tunnaisia saman verran kuin lopettaneissa, eli viidesosa.

9. Mitä pelaajat ajattelevat Pelaajayhdistyksestä

Lopettaneista 89 % ja aktiiveista 93 % kuuluu tai on kuulunut Pelaajayhdistykseen.

"Minulla on ikää 33 vuotta ja pelivuotia jäljellä vielä 4-6 vuotta (arvio). Ajatuksia uran loppumisen jälkeiseen elämään tulee vuosi vuodelta yhä enemmän. Tässä asiassa Pelaajayhdistys on luonut meille pelaajille mahdollisuuden päästä paremmin kiinni uran jälkeiseen elämään tekemällä yhteistyötä eri ammatillisten koulujen kanssa. Tämä mahdollistaa sen, että pystyy kouluttamaan itsensä johonkin tutkintoon, ja se taas tuo vähän enemmän turvallisuutta. Tätä opiskelumahdollisuutta voisi kehittää vielä enemmän henkilökohtaisesti siten että opiskelusuunnitelma olisi räätälöity omien resurssien mukaan. Tiedän, että Pelaajayhdistys parhaillaan neuvottelee eri koulujen kanssa siitä, miten opiskelu pystytään yhdistämään parhaalla tavalla pelaamiseen. Syksyn aikana siitä saadaan varmasti enemmän tietoa."

"Kuulemani perusteella Pelaajayhdistys on onneksi nykyään auttavassa asemassa liigapelaajille koulutuspaikkaa haettaessa. Kuten ennenkin, kaikki on kuitenkin omasta tahdosta kiinni. Mitä aikaisemmin huippupelaajat oivaltavat uransa lyhyden, sen parempi heille."

"Pelaaja-ura oli hienoa aikaa ja olisin halunnut pelata vielä monta vuotta. Loukkaantumiseni vei kaiken. Nyt vakuutusyhtiö ei korvaa enää mitään, vaikka lääkärit ovat todenneet kuinka huono terveydentilani on. Toivoisin, että Pelaajayhdistys auttaisi enemmän tällaisia tapauksia, koska lappusota ja tulojen vienti ilman syytä on mielestäni kohtuuton ja näin tulee varmasti käymään jatkossa muillekin pelaajille." (31-vuotias pelaaja)

Kun pelaajilta kysyttiin, ovatko he tietoisia, miten Pelaajayhdistyksen toiminta on tämän jälkeen kehittynyt lopettaneista 47 % ja aktiiveista 53 % mainitsi olevansa tästä tietoisia. Seuraavissa vapaasti tuotetuissa vastauksissa pelaajat tarkentavat sitä, mitä he tällä tarkoittavat:

- Yhdistyksestä on tullut voimakkaampi vaikuttaja.
- Mm. opiskelua varten on omat ohjaajat, rahastointi mahdollisuudet ym.
- Pelaajilla vaikutusvaltaa enemmän. Laajentunut toiminta.
- Opintomahdollisuuksia lisätty huomattavasti, mikä on ollut todella hienoa.
- Rahastointi parantunut.
- Pelaajat pitää saada opettelemaan urheilu-uran jälkeistä elämää jo aktiiviuran aikana. Opiskelut, tutustumiset yrityksiin etc.
- Enemmän vaihtoehtoja pelaajille. Samalla kylläkin jäänyt vaikutusvallassaan liigaan ja liittoon suhteessa samalle tasolle kuin vuosia sitten.
- Yleisen edun valvonta on parantunut huomattavasti. Myös vakuutusturva on parantunut sekä rahastointimahdollisuus tullut lisänä.
- Ollaan saatu paljon erilaisia vakuutuksia lisää. Enemmän turvaa pelaajille.
- Järjestelmällisyys, ammattimaisuus.
- Ilmeisesti on tarkoitus panostaa uran jälkeiseen elämään.
- Koko ajan menee parempaan suuntaan.
- Käsittääkseni se on vankalla pohjalla, ajaa hyvin pelaajien asioita.
- Monella eri tavalla on kehittynyt ja vienyt pelaajien asioita oikeaan suuntaan. En tiedä tietysti kaikkea sivusta seuranneena.
- Rahastoista paljon puhetta. Yhteistyökumppanit ovat lisääntyneet.
- Suurin piirtein tiedän, mitä on tapahtunut.
- Aktiivista pelaajien etua ajavaa toimintaa.
- Lähes jokainen pelaaja kuuluu siihen.
- Informaatiota pelaajille koulutusmahdollisuuksista enemmän kuin 90-luvulla.
- Rahastointi, koulutus.

10. Vapaa-sana

Tutkimuksen lopussa pelaajia pyydettiin tilittämän vapaasti ajatuksiaan ja kokemuksiinsa pelaaja-uran varrelta. Samalla kysyttiin, millaisia ehdotuksia heillä oli jääkiekkoilijoiden urheilu-uran jälkeisten olosuhteiden parantamisesta ja Suomen Jääkiekkoilijat ry:n ja pelaajayhdistyksen toiminnan kehittämistä. Vastauksia tuli 146 ja monissa niistä eriteltiin hyvin analyttisellä ja vahvasta kokemuksesta kertovalla tavalla kysytyjä asioita. Seuraavassa on joitakin poimintoja esitetyistä kannanotoista. Liitteenä ovat kaikki annetut vastaukset sellaisenaan.

Vapaat kirjoitelmat tuovat hyvin voimakkaasti esiin pelaajauran suuren merkityksen nuoren ihmisen elämän määrittäjänä. Yksilön elämänhistoriasta katsottuna tähän lyhyeen, nuoruuteen ja varhaisaikuisuuteen ajoittuvaan elämänvaiheeseen sisältyy kuitenkin monia pelaajan elämänsuuntaa peliuran jälkeen ohjaavia tai ratkaisevia tekijöitä. Vapaissa ilmaisuissa nousee erityisen vahvana esiin koulutuksen ongelmat. Pelaajat näyttävät hyvin tiedostavan, että kehitys, johon jääkiekko ammattuurheiluna on menossa, tekee juuri näistä ongelmista ja niiden seurausvaikutuksista entistä vakavimpia. Toisaalta suhde "normaaliin" työelämään ja ympäristöön jää vieraaksi ja siihen on myöhemmin usein vaikea palata.

"Ulkomailla ymmärtää kuinka hyvin asiat Suomessa ovat. Pelaajayhdistyksen tulisi saada "lomat" ulkomailla pelaavien tasolle myös liigapelaajille. Pelaajan on vaikea saada ladattua itseään lyhyen kesän aikana talven koitoksiin."

"Näkisin että ex-pelaajayhdistyksen jäseniä huomioitaisiin jotenkin, tapahtumat jne. Ex-jäsenille voisi olla pelaajayhdistyksen kannatusjäsenmaksu esim. luokkaa 30 - 50 €. johon kuuluisi vaikka jääkiekkolehti tai mahdollisuus käydä katsomassa matseja erityisellä kortilla." Vastaus on selkeä haaste *alumnitoiminnan* kehittämiseksi.

"Pelaajauran ainoa varjopuoli on tosiaan elämän epävarmuus eli paikan ja palkan suhteen. Koskaan ei tiedä missä ensi vuonna pelaa ja millä palkalla. Perheen kanssa on vaikea tehdä suunnitelmia pidemmällä tähtäimellä."

"Nuorten pelaajien koulutukseen pitäisi panostaa ja antaa aikaa opiskeluun sekä kartoittaa "lopettavien" pelaajien tilanteet. Pelaajia voi kouluttaa ja opettaa esiintymään, sosiaalisia tapoja, kieliä, siis muutakin kuin ammattiin ohjaavia opintoja."

"Mielestäni liigaseuroilla pitäisi olla minimipalkka, jota vähintään maksetaan nuorille pelaajille. Liigakausi ei mahdollista muuta työtä tehtävän ohella ja silti palkkaus saattaa olla erittäin heikko nuorille pelaajille."

"Suomalaisena ihmisenä menestyminen jääkiekossa on iso asia. Ihminen saa ihailua, arvostusta ja hyvän elintason. Jääkiekko muokkaa yleensä itsetuntoa kohottavasti. Mielestäni olisi tärkeää, että ylläpidettäisiin pelaajien päämäärätietoisuutta ja haasteita. Moni aloittaa mielessään uran jälkeen ns. kakkoselämän, joka on sisällöltään paljon vähäpätöisempää mitä tulee tavoitteisiin ja päämääriin. Pelaajat eivät ole tyhmiä, mutta joskus he eivät näe uran jälkeistä elämää haastavana. Sen takia koulunkäynti ja opiskelu sivuutetaan. Pelaajayhdistys tekee hyvää työtä antaessaan mahdollisuuksia opiskeluun. Monipuolinen tarjonta on tärkeää. Mielestäni uran jo lopettaneiden rehelliset mietteet olisivat tärkeitä." (29-vuotias aktiivi)

"Pelaajaurani oli hienoa aikaa ja olisin halunnut pelata vielä monta vuotta. Loukkaantumisen vei kaiken. Nyt vakuutusyhtiö ei korvaa enää mitään, vaikka lääkärit ovat todenneet kuinka huono terveydentilani on. Toivoisin, että Pelaajayhdistys auttaisi enemmän meitä, joita on kuitenkin paljon."

11. Tiivistelmä

1. Otanta

Keväällä 2007 Suomen Jääkiekkoilijat Ry:n toiminnanjohtaja Jarmo Saarela tiedusteli voisinko tehdä jatkotutkimuksen 90-luvun suomalaisen liigapelaajan elämänurasta, jonka toteutin vuonna 2000. Näin käynnistyi tutkimus, johon otettiin nyt myös mukaan vuosina 2000–2007 aktiiveja liigapelaajia. Aikaisemman tilanteen päivittämisen lisäksi tavoitteiksi asetettiin aktiivien pelaajien ja jo uransa päättäneiden kiekkoilijoiden liigakauden kokemusten vertailu pelaajauran vaikutuksista muille elämän keskeisille alueilla. *Lopettaneista* tutkimukseen osallistui 159 pelaajaa. Näistä vain viidesosa oli niitä, jotka olivat olleet mukana aikaisemmassa tutkimuksessa. Sitä vastoin vuosina 2000–2007 lopettaneita pelaajia oli mukana 131 eli 82 % kyselyyn valituista. Otoksen kokoonpano kertoo siitä, että *lopettaneiden osalta tutkimuksen tulokset kuvaavat pelaajauraa ja sen vaikutuksia keskeisesti vuosituhannen vaihteesta vuoteen 2007*.

Aktiiveja otoksessa 167 eli lomakkeen palautti täytettynä 164 pelaaja, joten heidän kohdallaan palautusprosentti oli peräti 96 %.

2. Pelaajaprofiili

- *Lopettaneista* pelaajista kymmenesosa oli 20–25-vuotiaita, 13 % 26–30-vuotiaita, kolmasosa 31–35-vuotiaita ja sama määrä 36–40-vuotiaita sekä 13 % yli 40-vuotiaita.
- *Aktiiveista* pelaajista kymmenesosa oli 18–20-vuotiaita, 36 % 21–25-vuotiaita, kolmasosa 26–30-vuotiaita, 15 % 31–35-vuotiaita ja 6 % 42–44-vuotiaita.

- *Kasvattajaseurassa* on pelannut koko ajan neljäsosa niin lopettaneista kuin aktiiveistakin. Molemmista ryhmistä noin kolmasosa on pelannut kahdessa tai kolmessa joukkueessa. Kymmenesosalla lopettaneista ja liki viidesosalla aktiiveista on kokemusta pelaamisesta neljässä seurassa. Ulkomailla on välillä käynyt pelaamassa reilu kolmasosa ja sama määrä lopettaneista on päättänyt uransa kotimaan ulkopuolella. Viimeisin visiitti tehdään ylivoimaisesti useimmin Ruotsiin. Se on myös suosituin vierailukohde (20 %), jonka jälkeen tulevat Saksa (10 %) ja USA (15 %).

3. Taustatiedot

Kuten vuoden 2000 tutkimuksessakin, liigapelaajat ovat lähtöisin ajallemme tyypillisistä pienehköistä perheistä. Vain yksi sisar on yli puolella lopettaneista ja aktiiveista. Havainnot tukevat aikaisemmin tehtyä olettamusta vanhempien sisarten vaikutuksesta pelaajauran muotoutumiseen, sillä noin puolet lopettaneista ja aktiiveista oli perheensä nuorimpia. Sisarusten merkitystä korostaa se, että lopettaneiden sisaruksista kymmenesosa ja aktiivien viidesosa harrastaa tai on harrastanut kilpaurheilua.

Kymmenesosa tämän tutkimuksen *lopettaneista* oli naimisissa ja viidesosa avoliitossa. *Aktiiveissa* naimattomia oli neljäsosa ja naimisissa samoin kuin avoliitossa hieman yli kolmasosa.

Lapsia oli *vuoden 2000 selvityksen lopettaneilla* 66 %:lla ja *tämän tutkimuksen lopettaneilla* 73 %:lla. Yksilapsisia perheitä oli molemmissa neljäsosa, kaksi lasta oli hankkinut ensin mainituista 58 % ja jälkimmäisistä 31 %. *Aktiiveilla*, joilla perheen rakentuminen on edellä mainittuja useammin vielä kesken, lapsettomia oli 68 % ja yksilapsisia 12 %.

Asuinpaikkakunnan valintaan aktiivikautena vaikuttaa luonnollisesti se, minkä paikkakunnan joukkueessa pelataan. SM-liigan luonteesta johtuen 70 % *aktiiveista* pelaajista asuu suurimmissa yli 70 000 asukkaan kaupungeissa ja noin viidesosa 30 000–70 000

asukkaan paikkakunnilla. *Tutkimuksen lopettaneista* suurimmat kaupungit oli valinnut asuinpaikakseen 58 % ja *vuoden 2000 lopettaneista* selvästi enemmän, 72 %.

Vuokra-asunnossa majoilee 22 % *aktiiveista*, omistusasunnon kerrostalossa on kyennyt hankkimaan kolmasosa, oman asunnon rivitalossa neljäsosa ja omakotitalon viidesosa pelaajista. Pelaajauralla kertyneistä säästöistä ja onnistuneista rahoitussijoituksista kertonee taas se, että uransa *lopettaneista* pelaajista omakoti on asumismuotona 42 %:lla ja omistusasunto rivitalossa tai kerrostalossa viidesosalla. Verrattuna vuoden 2000 *tutkimuksen uransa lopettaneisiin*, edellä mainittujen asumistaso on selvästi korkeampi.

Niin lopettaneiden kuin aktiivienkin kohdalla isän koulutustausta on hyvin samankaltainen. Peruskoulututkinto on korkein koulutustaso noin neljäsosalla, samoin kuin keskias-teen ammattitutkinto tai ammattikorkeakoulututkinto.

Kuten aikaisemmassakin tutkimuksessa, ammattinimikkeiden perusteella liigapelaajien isät sijoittuvat yleisemmin ammatteihin, joita voidaan luonnehtia teollistuneen ja urbanisoituneen yhteiskunnan sekä alemman keskiluokan ammateiksi.

4. Koulutus

Aktiiveista, joiden koulutus on monen kohdalla vielä kesken, voidaan selvästi todeta, että *pelkästään perustutkinnon suorittaneiden määrä on kasvanut verrattuna erityisesti 90 luvun pelaajiin*. Ylioppilastutkinto heistä on kuitenkin puolta useammalla (45 %), kuin tämän tutkimuksen lopettaneilla (21 %)

Niin tämän kuin aikaisemman tutkimuksen *lopettaneiden* liigapelaajien koulutuksen tyytyväisyysprofiili on hyvin samankaltainen. Tyytymättömiä on molemmissa ryhmissä liki 30 %, tyytyväisiä noin puolet ja erittäin tyytyväisiä on kymmenesosa. *Aktiivien* suurempi tyytymättömyys; noin puolet tyytymättömiä ja neljäsosa ei osaa tilittää tuntojaan, kuvaa ongelmien laajuutta tällä alueella.

Arvioidessaan urheilun vaikutusta koulutukseen *aktiiveista* 62 % katsoo sen vaikuttaneen haitallisesti tai erittäin haitallisesti. Verrattuna molempien lopettaneiden ryhmien käsityksiin haitallisia seuraamuksia kokeneiden määrä on selvästi kasvanut. Liki kolmasosa kaikista vastanneista ei ole tiedostanut lainkaan haittavaikutuksia ja neljäsosa tämän tutkimuksen *lopettaneista* on arvioinut urheilun vaikuttaneen koulutukseensa edistävästi (27 %) tai erittäin edistävästi (3 %). Vaikka aktiiveilla haittavaikutukset ovat yleisesti lopettaneita voimakkaammin koettuja, urheilun merkitys opintojen hidastaja näyttää vasta peliuran jälkeen tulleen selvemmin tiedostetuksi.

Haittavaikutuksista voimakkaimmin nousevat esiin poissaolot koulusta, ajan riittämättömyys ja energian puute opiskeluun, urheilun viemä kiinnostus ja motivaatio sekä päiväharjoituksista aiheutuneet ongelmat osallistua säännöllisesti opetukseen. Edistävissä vaikutuksissa erityisesti *aktiivit* (59 %) tuovat esiin mahdollisuuden käydä urheilupainotteisen lukion tai ammattikoulun. Muina keskeisinä tekijöinä mainitaan urheilun persoonallisuutta ja psyykkistä kestävyyttä, itsekuria ja pitkäjänteisyyttä ja paineen alla työskentelyä kehittävä ominaisuudet sekä urheilun mahdollistava joustava opiskelutah- ti.

Tulevaisuuden koulutus suunnitelmia oli *aktiiveista* 52 %:lla ja *lopettaneista* 48 %:lla (vastanneita 126). Yliopiston- korkeakoulun mainitsi 26 %; ammattikorkeakoulun 10 %, myynti-, markkinointi- ja muun kaupallisen alan 22 %, liikunta-alan 19 % ja muun ammatillisen koulutuksen 11 %.

5. Ammatti

Lopettaneiden urheilijoiden ammatillisessa profiilissa kuvastuu ammattirakenteen yleiset kehityspiirteet ammattinimikkeistöä myöten. *Myyntiala on edelleen ammasteista yleisin*, 19 % uransa lopettaneista on suuntautunut liike-elämän sektoreille. Valmentajana tai erilaisissa muissa tehtävissä urheilun parissa työskentelee noin 15 %. Yksittäisistä ammattinimikkeistöistä yrittäjäyys saa korkeimman latauksen. Vakinaisessa työsuhhteessa ilmoittaa olevansa 81 % vastaajista, määräaikaisessa 16 % ja 3 %:lla työsuhde on tilapäinen. Koulutus- tai työpaikan sai välittömästi pelaajauran päätyttyä 56 %, viidesosalla siihen kului alle puoli vuotta ja noin kymmenesosa löysi sen 1–2 vuoden sisällä ja sama määrä tätä myöhemmin.

Ammatinvalintaongelmia "ei lainkaan" tai "jonkin verran" kohdanneita oli *sekä lopettaneissa että aktiiveissa* molemmissa kategorioissa lähes sama määrä 42–47 %. Tulos kertoo kuitenkin sen vakavan asian, että "paljon" tai "erittäin paljon" asia on askarruttanut neljättä osaa kysymykseen vastanneesta 62 *aktiivista* pelaajasta – prosentuaalisesti selvästi enemmän kuin työelämän sijoittuneita *lopettaneita*.

Tyytyväisyydessä nykyiseen ammattiin havaitaan, että *tämän tutkimuksen ja vuonna 2000 toteutetun tutkimuksen lopettaneissa* "tyytyväisiä" tai "erittäin tyytyväisiä" oli ensin mainituista 70 % ja jälkimmäisistä 87 %. Olisiko niin, että vasta peliuransa lopettaneiden kohdalla suurempi tyytymättömyys johtuu ammattiuran alkutaipaleesta?

Molemmissa lopettaneiden ryhmissä urheilu-uran positiiviset vaikutukset ammattiin ovat hyvin samankaltaiset ja selkeät. "Edistäviä" tai "erittäin edistäviä" kokemuksia on liki 70 %:lla pelaajista. "Haitalliseksi" tai "erittäin haitalliseksi" ne on kokenut 7 % vastaajista.

Haittatekijöistä vähäiseksi jäänyttä työkokemusta pitää 69 % *lopettaneista* selkeästi suurimpana ongelmana. Noin 40 % katsoo, että ilman urheilua olisi kiinnitytty ammatitielämään vuosia aikaisemmin.

Edistävät vaikutukset, kuten haitallisetkin ovat usein kasautuvia, eli useampi tekijä on samanaikaisesti vaikuttamassa esim. työpaikkaa haettaessa. *Se, että urheilutaustasta on ollut apua yli 60 %:lle lopettaneista, jääkiekko luonut 46 %:lle työn kannalta tärkeitä suhteita, tunnettu nimi auttanut 40 % työuralla ja 35 %:lle työpaikka on avautunut jääkiekon kautta, kertoo liigapelaajan vahvasta pr-arvosta työnantajalle.*

Tiedusteltaessa pelaajilta tulevaisuuden ammattisuunnitelmia *lopettaneista* neljäsosalla oli jokin toinen ammatti tähtäimessä, nykyinen ammatti tyydytti 56 %:a ja viidesosalla niitä ei ollut lainkaan. Ammattisuunnitelmia esittäneistä 32 pelaajasta valmennus- ja muulle liikunta-alalle tähtäsi kolmasosa, hoitoalalle 15 % ja yksityisyrittäjäksi ja myyntialalle molemmille 10 %.

6. Urheilu-uran päättäminen

Urheilu-uran päättämisen vaikutukset muille elämänalueille riippuvat olennaisesti siitä 1) miten urheilija on saavuttanut urheilussa asettamansa tavoitteet, 2) mitkä syyt ovat johtaneet urheilu-urasta luopumiseen sekä 3) miten urheilija on valmistautunut elämään urheilun jälkeen. Raportin tarkastelu etenee näiden kysymysten viitoittamana.

"Tyytyväisiä" tai "erittäin tyytyväisiä" menestykseensä urheilu-urallaan on noin 80 % tämän tutkimuksen *lopettaneista ja aktiiveista pelaajista* ja 86 % ensin mainituista ja 90 % jälkimmäisistä *valitsisi epäröimättä urheilun, jos he olisivat nyt valintatilanteen*

edessä. Tuloksen perusteella voidaan päätellä, että suurin osa tutkituista liigapelaajista on saavuttanut urheilussa asettamansa tavoitteet ja näin tästä näkökulmasta katsottuna liigauran on päättynyt myönteisissä merkeissä.

Lopettaminen on kuitenkin aina vaikeaa saavutetusta menestyksestä huolimatta. Vaikeaksi sen on kokenut kolmasosa vastaajista ja erittäin vaikeaksi 7 %. Helppoa se on ollut viidesosalle ja erittäin helppoa joka kymmenennelle.

Lopettamisen syitä tiedusteltaessa elämän muiden arvojen tärkeytymisen mainitsee puolet yhdeksi keskeisimmäksi uran päättämiseen johtavaksi tekijäksi molemmissa ryhmissä. Kun syitä tarkastellaan lopettamisen helpoksi tai vaikeaksi kokemisen kannalta, näyttää loukkaantumista johtuva uran päättyminen nousevan kaikkia vaihtoehtoja vahvemmaksi selittäjäksi. Huolestuttavaa onkin se, että peräti 46 % tämän tutkimuksen lopettaneista on maininnut vammautumisen liigauransa päättämisen syyksi ja toiseksi, että verrattuna 90-luvulla tästä syystä lopettaneisiin määrä näyttää voimakkaasti kasvaneen. *Johtopäätöksenä voidaan todeta, että lähes puolella lopettaneista pelaajista luopuminen on päättynyt traumaattisesti, useimmiten loukkaantumisesta johtuviin seuraamuksiin.*

Tulokset osoittavat, miten voimakkaasti *lopettaminen koetaan psyykkisenä ja fyysisenä tapahtumana*, irtautumisena tutusta ja turvallisesta yhteisöstä, jonka kautta elämänrytmi ja oman minuuden identiteetti rakentuvat. Päiväritiinin suuresta muutoksesta, fyysisen rasituksen puuttumisesta ja jengiin kuulumisen tunteen menettämisestä seuraavan tyhjyyden tunteen on puolet vastanneista tuonut esiin voimakkaimpana lopettamiseen liittyvänä tuntemuksena.

Lopettamista helpottavista tekijöistä voimakkaimmin tulee esiin elämänarvojen uudelleen punninta; elämässä on muutakin kuin urheilu. Muina keskeisinä helpottavina tekijöinä mainitaan se, että työpaikka ja "uraputki" ovat jo valmiina, lopettamispäätös on perusteellisesti mietitty, taloudellinen tilanne on kunnossa, kotijoukot ovat apuna "siviiliin" siirryttäessä ja tarjoutuu mahdollisuus jatkaa lajin parissa muissa tehtävissä. Myös loukkaantuminen voi tehdä lopettamispäätöksen selväksi.

7. Taloudellinen perusta

Urheilun edistävät vaikutukset liigapelaajan taloudelliseen asemaan ovat selkeät. *Aktiiveista 87 %, tämän tutkimuksen lopettaneista 69 % ja 90-luvun lopettaneista 76 %* katsoo urheilun vaikuttaneen "edistävästi" tai "erittäin edistävästi" taloudelliseen asemaansa. Edistävien tekijöiden vahvuusjärjestys muodostui seuraavanlaiseksi: turvaa perustoimeentulon: *aktiivit 70 %, lopettaneet 51 %, pystyy hankkimaan oman asunnon, auton, veneen: A 66 %, L 44 %, omat tulot mahdollistavat taloudellisen riippumattomuuden vanhemmista: A 60 %, L 54 %, ammattiurheilussa hankkii paremmin kuin "normaalissa" työssä: A 57 %, L 55 %, pystyy elättämään perheensä pelkästään pelaamisesta saaduilla tuloilla: A 50 %, L 44 %, palkkataso niin hyvä, että kertyy säästöjä tuleville vuosille: A 50 %, L 29 %, saa pääomaa mm. asunto- ja osakesäästämistä varten: A 46 %, L 37 %, enemmän rahaa kuin ikätovereilla: A 45 %, L 46 %, vakituiset tulot mahdollistavat laadukkaan elämän: A 42 %, L 38 %.*

Taloudellista epävarmuutta aiheuttavia tekijöitä tiedusteltaessa talouden pitkäjänteisen suunnittelun vaikeus (71 %), pelaajauran ennakoimaton päättyminen esim. loukkaantumiseen (50 %), pelaajien eriarvoisuus pelaajapalkkioiden suhteen (37 %) sekä pelaajien työttömyysturvassa olevat heikkoudet nousevat tässä tärkeysjärjestyksessä voimakkaasti esiin *aktiivien* pelaajien kohdalla. Myös *lopettaneiden* pelaajien kokemuksissa samat asiat tulevat esiin, joskin lievimpinä.

Yllätyksellistä ei liene se, että useimpien kohdalla ansiotaso on laskenut pelaajauran päättyessä. Kolmasosalla se laski jonkin verran ja samalla määrällä voimakkaasti. Kuitenkin nykyiseen ansiotasoonsa tyytyväisiä on 60 % ja erittäin tyytyväisiä joka kolmannes.

Tiedusteltaessa urheilurahaston käyttöä osoittautui, että *lopettaneista* neljäsosa oli sen käyttäjiä, puolet eivät olleet siinä mukana ja toisella neljäsosalla ei vielä ollut tätä mahdollisuutta. *Aktiiveista* puolet käyttää rahastoa ja puolet jää sen ulkopuolelle.

Rahastoa käyttävät perustelevat päätöstään usein sillä, että se tuo taloudellista turvallisuutta pelaajauran jälkeen, rahaston hoitaminen on asiantuntevissa käsissä, rahasto tuo verohelpotuksia ja tuottoon ollaan tyytyväisiä. Käyttämättä jättäneiden kohdalla yleisin perustelu on tulojen pienuus; tulot ja menot kulkevat käsikädessä, asia on vielä niin uusi, että toistaiseksi ei ole liittytty rahastoon, lyhyt ura ja epätietoisuus sen kestosta, pelaaminen ulkomailla. Joidenkin kohdalla muut säästämismahdollisuudet on koettu sopivimmiksi.

Tulokset kuitenkin kertovat, että niin aktiivit kuin lopettaneet ovat erittäin tyytyväisiä rahaston toimintaan. Ensin mainituista 86 % ja jälkimmäisistä 94 % ilmaisee tämän kantansa vakuuttavasti.

Avoimista vastauksista huokuu voimakas tyytyväisyys rahastointijärjestelmään, mutta samalla on tuotettu myös ehdotuksia sen kehittämiseksi. Yleisesti toivotaan mahdollisuutta sijoittaa enemmän rahaa, nostoaika pitäisi saada pitemmäksi ja vapaammaksi. Monille ideaali on Ruotsin malli.

8. Urheilu ja muu elämä

Liikunta ja muu vapaa-ajantoiminta

Tilitettäessä suhdetta liikuntaa ja urheiluun nykyisin nähdään, että *lopettaneiden liigapelaajien liikuntaharrastus on vastaavanikäisen väestön harrastuneisuutta selvästi yleisempää.* Säännöllisiä kuntoliikunnan harrastajia on noin 2/3, viidesosa harrastaa silloin tällöin, penkkiurheilijoita on 15 % ja vain pari prosenttia ei harrasta liikuntaa lainkaan. Aikaisempiin tutkimuksen tuloksiin verrattuna havaitaan, että kilpaurheilua jollakin tasolla jatkaneita oli aikaisemmin puolta enemmän kuin tämän tutkimuksen lopettaneissa. Selitys saattaa piillä siinä, että erityisesti golf on vetänyt puoleensa 28 % lopettaneista ja lajina tullut korvaamaan muuta kilpailutoimintaa.

Erilaisissa yhteiskunnallisissa luottamustehtävissä tai vastaavissa toimii 14 %. Perusraportin havainto vuodelta 2000 kertoo, että jääkiekkoilijat kuten muutkin urheilijat "vierastavat" urheilun järjestötoimintaa. Sitä vastoin valmennus- ja tuomaritehtävissä aktiiviuransa lopettaneita jääkiekkoilijoita nähdään jonkin verran useammin kuin järjestötehtävissä. Tämä tutkimus vahvistaa osin aikaisempia havaintoja.

Tyytyväisyys elämään

Niin *lopettaneet kuin aktiivit* pelaajat ovat varsin tyytyväisiä nykyiseen elämäänsä. Lopettaneilla tyytyväisyys näyttää olevan jossain määrin suurempaa, mitä kauemmin aikaa on kulunut uran päättämisestä.

Yksi tyytyväisyyden indikaattori on terveydentila. *Puolet aktiiveista* ilmoittaa terveydentilansa hyväksi, 35 %:lla se on erinomainen ja joka kymmenes pitää sitä kohtalaisena. *Lopettaneista* neljäsosalla kunto on säilynyt erinomaisena, 56 %:lla hyvänä ja hieman alle viidesosalla kohtalaisena.

Terveydentila liittyy läheisesti elämäntapoihin, joista nautintoaineiden käyttö on yksi eniten puhuttavia asioita. Aikaisemmin tekemäni tutkimuksen tulokset osoittivat, että

suhteessa vastaavanikäiseen väestöön käyttivät urheilijat - *niin aktiivit kuin kymmenen vuotta sitten lopettaneet* -alkoholia vertaisryhmiään vähemmän.

Tupakointi ei ole ongelma jääkiekon pelaajien keskuudessa, mutta nuuskaamisesta on eräänlaisena lajin alakulttuurin muotona tullut tupakointia korvaava suosittu tapa. Tämän tutkimuksen lopettaneista 60 % nuuskasi päivittäin ja aktiiveissa päivittäisiä nuuskan käyttäjiä oli puolet ja satunnaisia saman verran kuin lopettaneissa eli viidesosa.

Mitä pelaajat ajattelevat Pelaajayhdistyksestä

Lopettaneista 89 % ja aktiiveista 93 % kuuluu tai on kuulunut Pelaajayhdistykseen. Kun pelaajilta tiedusteltiin, olivatko he tietoisia, miten Pelaajayhdistyksen toiminta on kehittynyt, lopettaneista 47 % ja aktiiveista 53 % mainitsi olevansa tästä tietoisia.

Tutkimus osoittaa, että Pelaajayhdistys on kiekkoilijoille erittäin tärkeä yhteisö. Tiivistäen sen merkitystä ja kehitystä voidaan kuvata seuraavasti: *pelaajien tärkein oma järjestö, aikaisempaa voimakkaampi vaikuttaja, vahva pelaajien edun valvoja, toiminta aikaisempaa järjestelmällisempää ja ammattimaisempaa, pelaajien vaikutusvalta lisääntynyt, keskitytty koulutukseen ja uran jälkeiseen aikaan, rahaston tehokas kehittäjä, tiedotustoiminta parantunut, yhteistyökumppanit lisääntyneet*

Viitekirjallisuus

Viitekirjallisuus ja valikoitu luettelo tutkijan huippu-urheilua käsittelevistä aikaisemmista julkaisuista:

Davis, P. (2001) Globalization of Sport: The impact on Sport Sciences and Sport Medicine. *Bulletin Sport Science & Physical Education* 32/2001: 26-28.

Ekman, K. (2001) Urheilu ammattina. Teoksessa: Aaltonen, K. (toim). Urheilun ja liikunnan oikeus käytännössä. Helsinki: Tietosanomat Oy.

Hämäläinen, K. (2008) Urheilija ja valmentaja urheilun maailmassa. Eetokset, ihanteet ja kasvatus urheilijoiden tarinoissa. Jyväskylä: Jyväskylä University Printing House.

Heikkala, J., Vuolle, P. (1990) Suomalaisen huippu-urheilijan maailmankuvasta ja huippu-urheilun ideologiasta. Filosofispainotteinen ja diskurssianalyttinen peruskuvauus. Jyväskylän yliopisto. Liikunnan sosiaalitieteiden laitoksen tutkimuksia n:o 50. Jyväskylä.

Ilmanen, K., Itkonen, H., Matilainen, P., Vuolle, P. (2003) Urheilun julkisuuskuva. Jyväskylän yliopisto. Liikunnan sosiaalitieteiden laitoksen tutkimuksia 1/2004: Jyväskylä.

Kannas, L., Vuolle, P. (1987) Huippu-urheilijan alkoholinkäyttö. Myytti vai todellisuutta. *Liikunta ja tiede* 2.87, 64-71.

Kivinen, O., Mesikämnen, J., Metsä-Tokila, T. (2000) Kylmä kiekkosota – kaksi mannerta – kaksi kulttuuria. Helsinki: Liikuntatieteellisen Seuran julkaisuja 151.

Rosenberg, E., Lerch, S. (1984) Athletic Retirement as Social Death. Teoksessa: Theberge, N., Donnelly, P. (toim.) *Sport and the Sociological Imagination*. The Texas Christian University Press.

Sirkiä – Jarva, S. (2007) TIKI. Viiden Stanley Cupin mies. Tammi 2007.

Suomen Jääkiekkoilijat Ry:n pelaajakyselyt vuosilta 2002-2007.

Tamminen, J. (2007) Pelin jälkeen (toim. Petri Nevalainen). Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino.

Telama, R., Naul, R., Nupponen, H., Rychtechy, A., Vuolle, P. (2002) Physical Fitness, sporting lifestyles and olympic ideals: cross-cultural studies on youth sport in Europa. ICSSPE, Verlag Karl Hofmann: Schorndorf.

Vuolle, P. (1972) Huippu-urheilijan elämänura. Jyväskylän yliopisto. Liikuntakasvatuksen laitos. Lisensiaattitutkielma. Jyväskylä. Julkaisematon.

Vuolle, P. (1973) Huippu-urheilija kilpaurheilun järjestelmässä. Huippu-urheilijatutkimuksen osaraportti. Jyväskylän yliopisto. Liikuntakasvatuksen laitoksen tutkimuksia. Jyväskylä.

Vuolle, P. (1973) Huippu-urheilu - leikkiä vai työtä. Teoksessa Heinilä, Wuolio (toim.) *Huippu-urheilu & yhteiskunta*. Jyväskylän Kesä 1973, 108-113. Jyväskylä.

Vuolle, P. (1977) Huippu-urheilijan elämänura tutkimuksen kohteena. *Stadion* 4/77, 129-131.

Vuolle, P. (1977) Suomalaisen huippu-urheilijan elämänura. Perustietoja vuosina 1956-1972 huipulla olleiden suomalaisten urheilijoiden urheilu-urasta, sosiaalisesta taustasta, koulutuksesta, ammatista ja yhteiskunnallisesta osallistumisesta. Liikunnan ja kansanterveyden edistämissäatiö. Liikunnan ja kansanterveyden julkaisuja 17. Jyväskylä.

Vuolle, P. (1977) Top Sport as Content of Life. Teoksessa *Yearbook 1977*. Liikunnan ja kansanterveyden edistämissäatiö. Liikunnan ja kansanterveyden julkaisuja 20, 118-126. Jyväskylä.

Vuolle, P. (1977) Urheilu elämänsisältönä. Menestyneiden urheilijoiden elämänura kilpailuvuosina. (Väitöskirja). University of Jyväskylä. *Studies in Sport, Physical Education and Health* 10. Jyväskylä.

Vuolle, P. (1978) Pierre de Coubertin, kasvattaja ja pedagogi, olympia- ja kuntoliikuntajärjestöjen suunnittelija ja toteuttaja. Teoksessa Nygren (toim.) *Suuri olympiateos*, 45-50. Otava. Keuruu.

Vuolle, P. (1980) The social status of Finnish amateur athletes. Teoksessa *Yearbook*. Liikunnan ja kansanterveyden edistämissäatiö. Liikunnan ja kansanterveyden julkaisuja 80, 28-40.

Vuolle, P. (1982) Doping julkisessa sanassa. Sama teos kuin edellä, 101-126.

Vuolle, P. (1982) Doping-tutkimus. Perustiedot v. 1981-1982 tehdystä kansalaisten ja urheilupiirien doping-tietoja ja asenteita kartoittavasta tutkimuksesta. Teoksessa Siukonen (toim.) *Doping*. Gummerus Oy, 101-126. Jyväskylä.

Vuolle, P. (1984) Pilvet olympialiikkeen yllä. *Liikunta ja tiede* 4.84, 166-169.

Vuolle, P. (1986) Urheilun olemus nuoren persoonallisuuden muokkaajana. *Lapset ja yhteiskunta* 3.86, 137-140.

Vuolle, P. (1987) Huippu-urheilijan elämänura jälleen tutkimuksen kohteena. *Valmennus ja Kuntoilu* 1.87, 14-15 ja 2.87, 42-45.

Vuolle, P. (1987) Huippu-urheilijan koulutus ja ammattiura. *Liikunta ja tiede* 3.87, 146-151.

Vuolle, P. (1987) Sport as Life Content of Successful Finnish Amateur Athletes. *International Review of Sport Sociology* 3. 78, 5-29.

Vuolle, P. (1987) Suomalainen näkökulma kansainväliseen olympialiikkeeseen. Teoksessa *Suomen Olympia-Akatemia*. Suomen Olympia-Akatemian 1. istunto 1.-2.12.-87. Suomen Olympiakomitean 80-vuotisjuhla. Suomen olympiayhdistys. Sisä-Suomi oy. 56-62.

Vuolle, P. (1988) Menestyneiden urheilijoiden elämänura vuosina 1956-1984. Teoksessa Kantola (toim.) *Urheiluvalmennuksen perusteet*. Suomen Olympiakomitea. Urheilusyke.

Vuolle, P. (1988) Urheilu sosiaalisen liikkuvuuden väylänä. Teoksessa Pyykkönen (toim.) *Urheilun kansallinen merkitys*. Liikuntatieteellisen Seuran moniste 19, 32-39. Helsinki.

Vuolle, P. (2001) Jääkiekkoilijan elämäntaival. Liigapelaajan elämänuraturkimus. Jyväskylän yliopisto. Liikunnan kehittämiskeskus: Jyväskylä.

Vuolle, P., Alen, M., Heikkinen, E. (1982) Suomalaisten suhtautuminen hormonien käyttöön. Teoksessa Doping-symposium. Lääkintöhallituksen julkaisuja 17, 22-44. Helsinki.

Vuolle, P., Feng, J. (1997) Comparative Study on Life Career of Female Chinese and Finnish Top Athletes - paper presented in the Movement and Sport in the Life-Cycle of Women Congress, 27 July 27.1997,Lahti.

Vuolle, P., Feng, J. (1998) Evaluation of Life-Cycles of Chinese and Finnish Top-Athletes in 1998.1996 – paper presented in the XIV th World Congress of Sociology July 26. 1998 in Montreal, Canada .

Vuolle, P., Feng, J. (1998) Life Careers of Chinese and Finnish Top-Female Athletes. WSPAJ Vol 7,no.1, 210-212.

Vuolle, P., Heikkala, J. (1989) Competitive sport as life cycle phenomenon. Key-note paper in the International Congress "Movement and Sport - a Challenge for Life-Long Learning", 17.-22.6.-89. Jyväskylä.

Vuolle, P., Heinilä, K. (1956) Huippu-urheilijan elämänura. Perustiedot vuonna 1956 huipulla olleista suomalaisista urheilijoista. Jyväskylän yliopisto. Liikuntakasvatuksen laitoksen monisteita 1. Jyväskylä.

Vuolle, P.,Feng, J. (1998) Kiinan kilpaurheilun suuri harppaus. Liikunta ja tiede 1/98, 12-15.

Vuolle,P., Feng,J. (1996) The comparative Study on Life Career of Chinese and Finnish Top-Athletes – paper presented in the International Pre-Olympic Scientific Congress 10-14th July 1996, Dallas, USA.

Liitteet

Liite 1. Tulevaisuuden koulutussuunnitelmat

Myynti- markkinointi ja muu kaupallinen ala Liikunnallinen ala (N):
(N):

4	myyntipäällikkö	9	valmennus
11	merkonomi, joista 2 Pelaaja-yhdistyksen "räätälöimässä" koulutuksessa	2	urheilumarkkinointi
4	tradenomi	3	liikunnanohjaaja
5	myynti- ja markkinointikoulutus	1	urheilu ja matkailu
1	datanomi	4	muu liikunnallinen koulutus
4	muu kaupallinen koulutus		
1	automyyjä		

Yliopisto, korkeakoulu, AKK:

Muu ammatillinen koulutus:

2	tohtori, oman alan tutkijakoulutus	1	toimitusjohtajakurssi
5	teknillinen korkeakoulu	1	metalliala
3	kauppakorkeakoulu	1	sähköasentaja
10	"yliopisto, korkeakoulu"	4	oppisopimuskoulutus
1	psykologia (erik. urheilu)	1	paloalan esimieskoulutus
1	hallintotieteet	3	palo- ja pelastusala
1	kielitieteet	1	rakennusala
1	oikeustieteet	1	yrittäjäkoulutus
1	kasvatustieteet	12	"ei vielä tietoa"
5	opettajankoulutus		
1	ammatillinen opettajankoulutus		
1	lastentarhaopettajakoulutus		
3	fysioterapia		
1	sairaanhoidtaja		
1	avoin yliopisto		
11	AMK		
3	MBA		
1	aikuiskoulutus		
5	lukio, yo-tutkinto (loppuun)		

Liite 2. Pelaajien kokemukset pelaajauran varrelta

- Pelaajayhdistys antaa mahdollisuuden kouluttaa itseään ihan riittävästi. Kaikki on itsestä kiinni.
- Ulkomailla ymmärtää kuinka hyvin asiat Suomessa ovat. Pelaajayhdistyksen tulisi saada "lomat" ulkomailla pelaavien tasolle myös liigapelaajille. Pelaajan on vaikea saada ladattua itseään lyhyen kesän aikana talven koitoksiin.
- Tämä on loistava kysely. Olen huolissani monien nuorten tulevaisuudesta, kun satsataan kaikki kiekkoiluun. Olen nähnyt liian läheltä hyvän kiekkokaverin alkoholisoitumisen pahasti.
- Itse opiskelen teknillisessä yliopistossa, mutta pelipaikkani on eri paikkakunnalla, jossa ei ole valitsemaani linjaa. Yhteistyötä pelaajayhdistyksen omon ja korkeamman asteen oppilaitosten välillä olisi myös lisättävä. Myös työharjoittelun mahdollisuus jo aikaisin.
Opiskelumahdollisuuksien luominen mahdollisesti jo peliuran aikana, jolloin helppo hypätä "siviilielämään" kun ammatti jo valmiina tai ainakin opiskelupaikka.
- Jääkiekko on loistava työ jonka haittapuolena on tietynlainen vieraantuminen normaalista työelämästä. Lopettamisen jälkeinen aika on huomattavasti helpompaa kun pelaaja on tiedostanut, ettei jääkiekosta todennäköisesti jäädä eläkkeelle ja valmistanut itseään luopumista varten.
- Isoin asia pelaajauran päättymisen jälkeen oli uuden elämän "rytmityksen" oppiminen. Toisaalta pelikavereiden ja pukukoppifiilisten puute elämässä oli ainoa seikka, mitä todella kaipasi pelaaja-uralta.
- Peliuran aikana oli korkeakouluopiskelu minulle itsestään selvyys. Uran alkuvaiheessa opiskelun yhdistäminen onnistui, kun koulussa oli helpompia ja joustavampia perusopintoja. Opiskelun syventyessä tiivistyi samaan aikaan harjoittelun tahti 90-luvun puolivälissä.
- Tuntuu, että nykysysteemillä pelaajat ajetaan henkisesti hyvin pian loppuun. Käytännössä tämä tarkoittaa harjoittelun, pelaamisen ja levon (jääkiekosta irtautumisen) suhdetta toisiinsa. Miksi Suomessa ei tajuta henkisen levon merkitystä?
- Mikäli olette yhteydessä Pelaajayhdistykseen niin olisin kiitollinen heidän yhteydenotostaan, mitä minun tilanteessani voitaisiin tehdä.
- En luopuisi päivästäkään urheilijana, koska sain siitä niin voimakkaita tuntemuksia (hyviä/huonoja), joihin normaalissa työelämässä tuskin pystyy. Vaikeinta aikaa oli juuri lopettamispäätöksen tekeminen ja ihmisten kysymykset, miksi niin tein.
- Pelasin 12 vuotta liigassa ja ainoat negatiiviset muistot ovat loukkaantumiset. Pelaajien uranjälkeiseen elämään olisi alettava kiinnittää enemmän huomiota koska tulevaisuudessa tulee yhä enemmän pelaajia, jotka lopettamisen jälkeen ovat ns. tyhjän päällä.
- Mielestäni liigaseuroilla pitäisi olla minimipalkka, jota vähintään maksetaan nuorille pelaajille. Liigakausi ei mahdollista muuta työtä tehtävän ohella ja silti palkkaus saattaa olla erittäin heikko nuorille pelaajille.
- Itse olen miettinyt lopettamista ensimmäisen kerran yli 5 vuotta sitten. Olen varmasti "sinut" lopettamisen kanssa. Vaikeinta on varmasti lopettaa muusta kuin omasta tahdosta (loukkaantuminen, ei enää uutta sopimusta jne.).
- Nuorten pelaajien koulutukseen pitäisi panostaa ja antaa aikaa opiskeluun sekä kirjoittaa "lopettavien" pelaajien tilanteet. Pelaajia voi kouluttaa ja opettaa esiintymään, sosiaalisia tapoja, kieliä, siis muutakin kuin ammattiin ohjaavia opintoja.
- Yksi juttu tuli nyt mieleen, mikä voi kuulostaa tyhmältä, mut jos jotain pitäisi tilittää niin just toi pelaajien palkkojen ero hirvittää välillä. Kuitenkin tavallaan sama duunimäärä.
- Pelaajayhdistyksen pitäisi ottaa enemmän kantaa ja vastuuta pelaajien puolten pitämiseen, esim. loma-asiat kauden aikana ja kesällä. Pelaajauran ajalta parhaiten mieleen ovat jääneet joukkueovereiden kanssa yhdessä vietetyt hauskat hetket.

- Pelaajauran ainoa varjopuoli on tosiaan elämän epävarmuus eli paikan ja palkan suhteen. Koskaan ei tiedä missä ensi vuonna pelaa ja millä palkalla. Perheen kanssa on vaikea tehdä suunnitelmia pidemmällä tähtäimellä (esim. ensi syksy tai ensi kesä on vaikeaa).
- Jääkiekko on antanut minulle paljon. Olen saanut paljon kavereita, niin hyviä kuin huonojakin kokemuksia, mutta plussan puolelle jään ja kirkkaasti. Olen saanut hyvän taloudellisen pohjan urheilu-uralta ja urankin jälkeen on ollut apua urheilusta: kunto.
- Urheilu-uran ajalta on pääsääntöisesti hyviä kokemuksia ja uralla opittuja taitoja, mm. kurinalaisuutta ja tiimityöskentelytaitoja on ollut helppo hyödyntää myös työelämässä. Urani katkesi äkilliseen loukkaantumiseen ensimmäisen liigavuoteni aikana.
- Täytyisi yrittää vaikuttaa vieläkin voimakkaammin B- ja A-juniorien ymmärrykseen opiskelun tärkeydestä.
- Pelaaja jää aika yksin uran jälkeen. Itse pitää hoitaa tulevaisuuden suunnittelu.
- Henkilökohtaisesti ei ollut vaikeuksia urheilu-uran lopettamisen jälkeen. Tiedän monta tapausta, joiden kohdalla eivät asiat ole menneet yhtä hyvin - tähän tyhjiöön jos pystyttäisiin kehittämään jotain koulutusta tai muuta vastaavaa.
- Parhaat vuoteni urheilijana koin Ruotsissa, mikä ei kuitenkaan selity vain sillä, että olin siellä parhaina ikävuosinani. Sieltä voisi ottaa paljon oppia mm. rajaton rahastointi, rennompia ote kiekkoiluun. Suomessa holhotaan, kaitsetaan ja sidotaan pelaajia aivan liikaa.
- Olisi mielenkiintoista lukea entisten pelaajien nykyisistä ammateista painottaen heitä, jotka eivät ole palomiehiä tai asunto/autokauppiaita. Voisi saada vinkkejä itselle koulutus- ja työuravaihtoehtoista.
- Yliopisto-opiskelu sopii urheilijalle jopa parhaiten, koska saa itse valita opiskelutahdin ja luentoajankohdat. Yksilön kehittäminen jää joukkueen edun tavoittelemisen varjoon (yleensä). Samanlaisia onnistumisen elämyksiä saa myös ikämieskiekkoilussa.
- Osa vastauksistani koskien lopettamista ja uran jälkeistä aikaa on hieman sekavia, koska urheilu-urani loppui vasta viime keväänä. Iso asia, johon kannattaa ryhtyä ja Pelaajayhdistyksen panostaa on juuri uran jälkeinen opiskelu.
- Pelaajille oma eläkerahasto. Helvetin hienoa!
- Työttömyyden varalle olisi hyvä, jos voisi kuulua liittoon tai työttömyyskassaan. Pelaajasopimusten venyessä pelaaja saattaa joutua olemaan pitkiä aikoja ilman palkkaa pudoten työttömyyspäivärahalle. Pelaajayhdistys on hoitanut hienosti tehtävänsä.
- Pelaajien pitäisi käydä koulut loppuun. Moni lopettaa lukion tai ammattikoulun, kun nousee liigarinkiin.
- Kuulemani perusteella Pelaajayhdistys on onneksi nykyään auttavassa asemassa liigapelaajille koulutuspaikkaa haettaessa. Kuten ennenkin, kaikki on kuitenkin omasta halusta kiinni. Mitä aikaisemmin huippupelaajatkin oivaltavat uransa lyhyiden sen parempi heille!
- Pelaajayhdistyksen kannattaisi saada nykyiset pelaajat ymmärtämään vieläkin paremmin, että elämää on jäljellä uran jälkeen todella pitkän ajan ja työelämässä ei todellakaan olla samalla palkkatasolla ja kymppiluokan käyneet eivät pitkälle siellä potki.
- Mieleeni tulee vain yksi asia, jossa voisi olla miettimisen paikka. Eli nuorten liigapelaajien kouluttaminen, johon ei silloin tahdo aikaa aamutreenien takia löytyä. Jos olisi edes joku koulu käyty, olisi ollut helpompaa lopettaa.
- Kivaa oli aika lajin parissa. Nyt oli aika siirtyä uusiin haasteisiin. Hyvä ja tarpeellinen kysely.
- Uransa lopettaneita pelaajia tulisi ottaa paremmin huomioon seurojen osalta
- Kuten edellä mainitsin rahastoinnin kehittäminen on erittäin olennaista niin määrin, aikojen kuin rahastointivaihtoehtojen kohdalla. Tulisi yhdistää voimat liigan, Pelaajayhdistyksen ja urheilumielisten poliitikkojen kanssa ja lobata asiaa eduskunnassa.

- Opinto-ohjaukseen ja koulutusmahdollisuuksista tiedottamiseen tulisi panostaa entistä enemmän. Eritoten tulisi laajentaa koulutusaloja. Tulisi tehdä yhteistyötä paikallakunnan korkeakoulujen ja muiden koulutustasojen oppilaitosten kanssa.
- Koulutuksen kehittäminen ehkä tärkein asia. Nuoret pystyvät opiskelemaan hyvin pelaamisen ohella. He eivät vain sitä itse aina tajua, elämä pelaajana on niin helppoa ja huoletonta. Tarvitsee vain psyykätä itsenä peleihin ja kaikki muu hoidetaan kuntoon.
- 29 sekunttia ennen uran loppua, viimeisessä pelissä tein maalin, jolla joukkueeni nousi ylemmälle sarjatasolle. Voisi maalivahti huonomminkin lopettaa.
- Erittäin tärkeää ylläpitää tukiverkostoa ex-pelaajille jotka hakevat paikkaansa yhteiskunnassa peliuran jälkeen. Juuri perustettua alumni -toimintaa kannattaa ja pitää kehittää sille asteelle että ex-pelimanni löytää konkreettista apua ja vaihtoehtoja.
- Fyysinen kokemus oli korostunut suhteessa henkiseen puoleen. Valmentajat eivät paneutuneet henkiseen valmennukseen. Pelaajayhdistys voisi palkata urheilupsykologin, jota pelaajat voisivat konsultoida esim. lopettamisen hetkellä ja sen jälkeenkin.
- Ulkomailla pelaaville toivoisi myös infoa. Valmentajakoulutus voisi olla mukava ennen uran lopettamista, edellyttää seuroilta tiettyä joustoa.
- Toivon että urheilijan turvaa uran jälkeiselle elämälle saataisiin paremmaksi. Vakuutuksia esim. urheilu-uran aikana syntyneistä rasitusvammoista. Ainakin, jos ne selvästi syntyvät uran aikana.
- Oma urani ei ollut mikään ura liigatasolla. lähinnä pari kolme vuotta liigajoukkueen "rosterissa". Jääkiekon avulla sain työpaikan seuran kautta. Sen jälkeen olen itse kiivennyt ylöspäin. Joukkueurheilusta saamani opit ja asenteet olen vienyt mukanaani työelämään.
- On välillä aika epävarmaa elämää varsinkin taloudelliselta kannalta katsottuna. Toivoo välillä, että olisi opiskellut opinnot loppuun ja eläisi "normaalia" elämää. Opinnot jouduin keskeyttämään liigatasolle noustua.
- Urheilu-urani on ollut hienoa ja palkitsevaa aikaa, toisaalta hyvin epävarmaa ja stressaavaakin. Vaikeinta on kun ei voi suunnitella tulevaisuutta kuin sopimuskausi kerrallaan, etenkin näin pienituloisen pelaajan on kokoajan mietittävä, että mistä toimeentulonsa lopulta saa.
- Pelaajaurani kesti noin 10 vuotta "huipputasolla" ja näin jälkeenpäin on hienoa muistella niitä aikoja, mutta samalla tulee ikävä niitä aikoja ja hetkiä mitä aktiivika antoi. Se henki jätkien kesken, pukukoppielämä ym. mikä jääkiekkoon kuuluu niitä haikailen.
- Liikaa rahaa liian aikaisin nuorille pelaajille -ei ole pelaajien vika kylläkään, hööskään ja paapotaan nuoret pelaajat liian aikaisin pilalle!!
- SM-liigan kilpailukyvyyn turvaamiseksi rahastointimahdollisuuksia tulisi parantaa. Rahastoon tulisi kyetä siirtämään 50% palkasta. Koulutusmahdollisuuksia ja vaihtoehtoja tulisi parantaa. Yksityisyrittäjä- koulutus olisi tarpeen.
- Toivoisin, että nuorille pelaajille korostettaisiin entistä enemmän opiskelun tärkeyttä.
- Upeaa, että tämän tyyppisiä kyselyjä tehdään ja valmistaudutaan tulevaisuudessa lopettavien auttamiseen ja että yritetään ja autetaan pelaajia myös uran jälkeen.
- Pelaajat olisi saatava ymmärtämään koulutuksen tärkeys, varsinkin divaripelaajat. Mallia voisi ottaa college-ajattelusta. Jos koulu ei kulje, ei voi myöskään harjoitella.
- Olisi hyvä jos olisi selkeä ohjelma johon voisi liittyä peliuran jälkeen. Ohjelma ohjaisi tulevaisuuteen, ammatinvalintaan, koulutukseen jne. Ehkä tämä uusi "liigapelaajien alumni" on sellainen.
- Hieno, että pelaajayhdistys on aikanaan perustettu pelaajien etuja ajamaan. Valitettavasti pelaajien ääntä ei kuunnella vielä tarpeeksi eli valtaa ei hirveästi ole vielä saatu päätöksenteossa, mutta aktiivinen toiminta tuottaa varmasti lisää tuloksia.
- Pidin erittäin paljon ajastani jääkiekon parissa ja pidän erittäin paljon nyt "normaalisti" työelämästä

- Pelaajaura auttoi minua ammatin valinnassa ja työpaikan saannissa ja pelaajapalkkiot auttoivat siviiliuran rakentamisessa (asunto, auto ym.) Liigapelaajilla oltava jotain pohjaa myöhemmälle opiskelulle. Tällä hetkellä paljon mahdollisuuksia opiskella myös urheiluun liittyvää.
- On ollut jotain liikuntapainotteisia kursseja. Olisi hyvää jos vaikka saisi viimeisen sopimuksen mukaan ansiosidonnaista päivärahaa. Pehmeä laskeutuminen siviilielämään. Itse kuuluin rakennusliittoon peliurani aikana ja nautin vielä ansiosidonnaista päivärahaa.
- Nuorille pelaajille olisi erinomaisen tärkeää painottaa opiskelun merkitystä uran jälkeisen elämän järjestelemiseksi. SJRY:llä on tärkeä rooli tämän asian hoitamisessa.
- Pelaajayhdistys voisi ottaa kaikki jäsenensä vastaan samanarvoisina. Alkuaikoina tuntui, että jos ei ole nimimies, suhtautuminen pelaajan oli "väsynyt". Ongelman ilmaantuessa esim. omalla kohdalla auttaminen oli tasoa "ai jaa, ei sille sitten ilmeisesti mitään voi.
- Nykyisille pelaajille kaikki tuki esim. koulutus on ensiarvoisen tärkeää, sillä koulutautuminen on käsitykseni mukaan todella vähäistä. Liian moni putoaa tyhjän päälle. Vain murto-osa tienaa jääkiekolla elämänsä rahat.
- Jos pelaajauran aikana pystyisi hieman paremmin hyödyntämään joukkueen sponsoreita, siitä olisi varmasti hyötyä työelämään astuessa. Kun pelaajauralla luo hyvät yhteyden sponsoreihin, niin sieltä varmasti löytyisi hyvä työpaikka pelaajauran jälkeen.
- Sen huomasi, miten paljon elämä aukeni, kun lopetin pelaamisen. Oli niin pienet ympyrät. Mun kohdalta voin sanoa, että niissä joukkueissa, jossa pelas, koskaan ei syntynyt laajempaa keskustelua muista maailman asioista, kuin jääkiekko.
- Kokemukset ovat pääasiassa positiivisia. Ainoastaan visiitti liigaan jäi hampaankoloon. En saanut juuri näyttöpaikkaa. Vuodet ulkomailla taas loistavaa aikaa.
- Kyllähän se helpotti monia asioita, että oli "julkkis". Meni siinä kyllä avioliittokin, kun oli paljon houkutus. Uran jälkeen nopeasti työelämään, ettei jää aikaa väärille asioille.
- Mahtavaa aikaa. SM-pelaaja saa mielestäni aika helpolla rahansa. Todellinen työelämä on paljon vaativampaa. Pelaajana olet vastuussa vain itsestäsi. Pelaajan "työajat" ovat päivässä vain 4-5 tuntia.
- Lukion kesken jättäminen harmittaa vähän. Ammattikiekkoilijana olen päässyt tekemään sitä, mitä haaveilin pienenä. Se ei periaatteessa tunnu edes työltä, koska saa tehdä sitä mitä rakastaa ja saa siitä vielä palkkaa. Ulkomailla pelaaminen avartaa, näkee eri kulttuureja, oppii kieltä, josta varmasti hyötyä jatkossa. Kaiken kaikkiaan tästä on saanut todella hienoja kokemuksia.
- Pelaaminen on ollut hienoa aikaa. Ainut asia mikä kaivertaa, että mestaruuksia olisi mukava voittaa useammin.
- Pelatessani Norjassa työskentelin seuran sponsorilla, jota kautta sain ammatin. Ammatin saannin jälkeen pelaaminen oli mukavaa, kun ei ollut väliä vaikka pelaaminen olisi loppunut samana päivänä. Rauhallisuus kun tietää, mitä tekee peliuran loputtua.
- Yli 30-vuotiaille - ja miksei kaikille - pakollinen kesätauko 1.5-1.8
- Jääkiekko vs. opiskelu ei haittaa urheilua eikä urheilu opiskelua, kun siitä yhdessä oppilaitoksen kanssa tehdään suunnitelma esim. poissaolojen korvaamiseksi. Lähestyminen tässä asiassa pelaajan/seuran/Pelaajayhdistyksen kautta oppilaitokseen.
- Kyllä v-tutti kun joutu selän takia lopettamaan. Ja selkävammavakuutukset on aika huonossa mallissa. Tosin, ei raha olisi sitä korvannut, mikä jäi vähän niinkuin kesken.
- Pelaajalla pitää olla suunnitelma, mitä rupeaa tekemään peliuran jälkeen. Tällöin sopeutuminen tavalliseen arkeen on helpompaa. Tämä on erittäin tärkeää, koska kun viimeisen kerran suljet pukuhuoneen oven jäljessäsi, kukaan ei puolestasi etsi sinulle työ/opiskelua.

- Se, että nykyinen elämäntilanteeni on erittäin tyydyttävä etenkin perheen ja vaki-tuisen työpaikan ansiosta, on varmasti auttanut siinä, ettei minusta tullut niin hyvää pelaajaa kuin olisin halunnut. Suhtaudun siihen nykyään jo huumorilla.
- Nuorille pelaajille paremmin räätälöidyt opiskelumahdollisuudet, jotka sopivat tree-niohjelmaan ja joihin myös valmentajat sitoutuvat. Rahasäästämisen tärkeyden tuominen esiin. Kun peliura loppuu niin tuotto on nolla ilman rahastoa.
- Aika usein tulee mietittyä, et oliskohan helpompi tai mukavampi tehdä ihan "nor-maalitöitä". Normaalityössä voisi olla vapaa-aikaakin hieman enemmän ja jaksai-si/pystyisi tekemään kaikenlaista muutakin, lähinnä urheiluun/harrastuksiin liitty-vää. Ja ei rahallakaan kaikkea saa.
- Haluan nostaa esille Pelaajayhdistyksen tarjoamat opiskelumahdollisuudet. Olisi vai-keampaa lähteä itse etsimään minkäänlaista opiskelupaikkaa/kursseja. Se on jo vä-hän auttanut päätöksessä opiskelujen suhteen.
- Joka vuosi on kerrottu kehityksestä.
- Lopettamiseen pitää valmistautua ja suunnitella, heti hypätä uusiin haasteisiin. Itse kun lopettaa jää hyvät muistot.
- Jotain toimintaa olisi hyvä järjestää ex-liigapelaajille esim. golf-kisat kesällä ja tal-velle vaikka keilailua yms.
- Pelaajaurani oli hienoa aikaa ja olisin halunnut pelata vielä monta vuotta. Loukkaan-tumiseni vei kaiken. Nyt vakuutusyhtiö ei korvaa enää mitään, vaikka lääkärit ovat todenneet kuinka huono terveydentilani on. Toivoisin, että Pelaajayhdistys auttaisi enemmän meitä, joita on kuitenkin paljon.
- Työelämään siirtyminen on sujunut todella hyvin aktiiviuran lopettamisen jälkeen. Pelaajayhdistys on oikealla tiellä, valmistaminen/opastus/mahdollisuuksien järjes-täminen, ovat tärkeitä toimenpiteitä nykyisten ja ex-pelaajien siirtyessä työelä-mään.
- Ilman jääkiekkoa olisi elämä hyvinkin voinut ajautua sivuraiteille ja
- Jopa rikollisuuteen ja sitä kautta vankilaan. Jääkiekko on antanut
- minulle erittäin paljon ja olen siitä todella kiitollinen. PS Suosittelen sitä myös professorille.
- Pelaajien palkat ovat aivan liian eriarvoisia.
- Pelaajat pitäisi "pakottaa" opiskelemaan itselleen siviiliammatti peliuran jälkeen. Ei voi vedota siihen, ettei ole aikaa. Se on vain järjestelykysymys. Pelaajarahastoon pitäisi voida siirtää enemmän rahaa, kuin mitä nyt on mahdollista.
- Siirtyminen urheilu-uran jälkeiseen työelämään on sujunut allekirjoittaneelta hyvin. Rahastoinnit, informaatio pelaajille ja koulutuksien räätälöinnit nykyisille SM-liigapelaajille ovat todella hyviä juttuja! Keep on going!
- Varsinkin "pääsarjojen" alla toimivat joukkueet ovat erittäin epävarmoja palkan-maksajia. Tämä ongelma on ehkä rasittavin kokemus pelaajauralta ja se koskee seuroja ulkomailla ja Suomessa. Kiitos ja tsemppiä tutkimukseen!
- Opon työtä korostettava.
- Jossain yhteydessä julkisuudessa mainittu alumni-toiminta mielestäni kannatetta-vaa. Lopettaneille pelaajille voisi aueta arvokkaita kontakteja.
- Liigassa kiekkoilu on täysipainoista työtä eikä sen ohella kovinkaan monella ole re-sursseja hankkia koulutusta. Ne jotka koulutautuvat urheilun ohessa ovat erittäin määrätietoisia. Heille pitäisi pyrkiä järjestämään työkokemusta pelaamisen rinnalla.
- Pelaajauraani olen erittäin tyytyväinen ja lopettaminen oli helppoa, kun päätös oli huolella mietitty etukäteen = viimeinen pelaajasopimus oli kestoltaan kaksi vuotta ja päätin jo sitä tehdessäni, että sen jälkeen pelaajaurani tulee päättymään.
- Päivääkään en vaihtaisi vaikkakin niin koulutuksen kuin pelaamisen suhteen silmät alkavat avautua, miten pienet piirit voivat olla.
- Olisi hienoa jos seurat pystyisivät järjestämään niin että pelaajat jo nuorina suun-nattaisiin kouluihin ja koulunkäyntiä tuettaisiin niin, että pelaajat saisivat jonkinas-teisen koulun käytyä - mahdollisesti ammattiin valmistavan.
- Ammattimaisuus on vahvistunut selkeästi vuosien varrella. Todelliseen ammattilai-suuteen on tosin vielä pitkä matka, mikäli vertauskohteena pidetään NHL:ää.

- Pitkä pelaajaura on antanut paljon. Pelaajayhdistys on kehittynyt viimeisen vuoden aikana huomasti ja auttaa löytämään opiskelupaikkoja lopettaville pelaajille. joka on hieno asia.
- Lopettaneiden yhteisiä tapaamisia esim. kerran vuodessa "hönssä"-pelin ja liigapelin merkeissä. Vuosittain vaihtuvan paikkakunnan idealla.
- Urheilujoukkueessa sosiaaliset taitoni ovat kehittyneet paljon, osan ottaa muitakin ihmisiä huomioon eli pelaamisessa on paljon muitakin hyviä asioita kuin vain kyselemäsi taloudelliset hyödyt. Pelaajat ja Pelaajayhdistys tekevät työnsä hyvin.
- Näkisin että ex-pelaajayhdistyksen jäseniä huomioitaisiin jotenkin, tapahtumat jne. Ex-jäsenille voisi olla Pelaajayhdistyksen kannatusjäsenmaksu esim. luokkaa 30-50 e., johon kuuluisi vaikka jääkiekkolehti tai mahdollisuus käydä katsomassa erityisellä kortilla otteluita.
- Ammattituomarit liigaan. Tietyissä tapauksissa esim. Pohjolan kanssa toimiminen, toivoisin että Pelaajayhdistys olisi kovemmallalla "metelillä" liikkeellä kun ajetaan pelaajien etuja. Entisiä huipputason pelaajia saatava mukaan päätöksen tekoon.
- Itselleni hyvä ns. jatkumo on ollut poikien valmennus. 17 vuotta pelasin ammatikseni ja haluan että poikani saavat "laadukasta" opetusta. Omien poikien ei tarvitse onnistua urallaan, siihen paineita ei perheellämme ole. Kannustan toki, mutta pojat päättävät itse tavoitteistaan.

Liite 3. Kyselylomake

ARVOISA ENTINEN JA NYKYINEN LIIGAPELAAJA

Suomen Jääkiekkoilijoiden Pelaajayhdistys on pelaajien edusvalvontayhteisö, joka toiminnallaan pyrkii myötävaikuttamaan urheilijoidensa elämänuran myönteiseen kehitykseen niin aktiivina liigavuosina kuin niiden päätyttyä. Voidakseen toimia vakuuttavasti niiden yhteiskunnallisten tahojen suuntaan, jotka välittömästi tai välillisesti ovat vaikuttamassa esim. urheilijoiden koulutusta, ammattia, taloudellista asemaa tai yleistä sosiaaliturvaa koskeviin ratkaisuihin, se tarvitsee luotettavaa tietoa pelaajiensa elämänuran muotoutumiseen vaikuttavista tekijöistä urheilu-uran aikana ja sen jälkeen. Vuonna 2000 professori Pauli Vuolle peruskartoitti Pelaajayhdistyksen toimeksiannosta ensimmäisen kerran kyselytutkimuksella aktiiviuransa lopettaneiden liigapelaajiemme elämäntilanteita. "Jääkiekkoilijan elämäntaival"- tutkimus osoitti mm. että erityisesti aktiivisen urheilu-uran päättyminen ja sen jälkeiset ensimmäiset vuodet ovat olleet monelle liigapelaajalle vaikeita elämänvaiheita. Toisaalta tuli selkeästi esiin, että siirtymistä "siiviiliin", voidaan helpottaa valmistautumalla tulevaan elämänmuutokseen jo aktiivisen uran aikana. Pelaajayhdistyksen yksi keskeinen tavoite yleisen edunvalvonnan ohella onkin auttaa ja tukea pelaajiansa mahdollisissa uranvaihtoon liittyvissä ongelmatilanteissa.

Tässä tarkoituksessa Pelaajayhdistys on käynnistänyt seurantatutkimuksen jonka kohteena ovat sekä aikaisemmassa tutkimuksessa jo mukana olleet entiset, vuosien 93,96 ja 99 liigapelaajat että nykyiset vuosina 2002 – 2006 liigassa pelanneet jääkiekkoilijat. Satunnaistettu otanta on tehty siten, että noin joka toinen pelaaja on tullut tutkimukseen mukaan. Tällä menettelyllä Sinä olet valikoitunut tähän joukkoon.

Toivomme, että voisit vastata **omien henkilökohtaisten kokemustesi ja näkökantojesi pohjalta** oheisen kyselylomakkeen kysymyksiin siinä annettujen ohjeiden mukaisesti. Kaikki kerättävät tiedot ovat ehdottoman luottamuksellisia ja vain tutkijan käytössä. Jos jostain syystä haluat tuoda joitakin näkökulmia esiin omalla nimelläsi, mainitse tästä asianomaisessa kohdassa.

Pyydämme ystävällisesti Sinua palauttamaan lomakkeen palautuskuoressa **kahden viikon kuluttua siitä, kun olet vastaanottanut sen.** Mikäli aikataulu ei esim. matkojesi johdosta ole sopiva, palauta lomake niin pian kuin sen sinulle on mahdollista.

Tutkimuksen toteuttaa tälläkin kertaa prof. Pauli Vuolle, jolla on pitkä kokemus urheilijoiden elämänuratutkijana. Jos haluat lisätietoja tutkimuksesta tai kysyä jotakin lomakkeen täyttämistä, ole hyvä ja ota yhteyttä Vuolteeseen.

Yhteistyöstä kiittäen

Suomen Jääkiekkoilijat ry

Tutkimuksen tekijä

Keijo Säilynoja
Puheenjohtaja

Jarmo Saarela
Toiminnanjohtaja

Pauli Vuolle
professori
Koivumutka 15
40270 Palokka
0400-637033
Vuolle@sport.jyu.fi

HUIPPU-URHEILIJAN ELÄMÄNTAIVAL II
Kyselylomake 2007

Vastaamisohjeet: - Rengasta (numero) oikea vaihtoehto / vaihtoehdot ja/tai
- Kirjoita vastaus sille varattuun tilaan.

Koska samalla lomakkeella vastaavat sekä liigassa edelleen pelaavat aktiivit urheilijat että jo liigauransa lopettaneet pelaajat, lopettaneille erikseen tarkoitettut kysymykset on merkitty (L) kirjaimella.

Henkilötiedot:

1. Oletko?
 - 1 nykyinen liigapelaaja
 - 2 entinen liigapelaaja

2. Jos olet entinen liigapelaaja (L), olitko mukana vuonna 2000 tekemässäni tutkimuksessa?
 - 1 kyllä
 - 2 en

3. Ikäsi _____ vuotta

4. Sisarustesi lukumäärä
 - 1 ei sisaria
 - 2 yksi sisar
 - 3 kaksi sisarta
 - 4 3 tai useampia sisaria

5. Oletko?
1 nuorin sisar
2 keskimmäsiin kuuluva
3 vanhin sisar
6. Siviilisäätysi
1 naimaton
2 naimisissa
3 avoliitossa
4 eronnut
5 leski
7. Onko sinulla lapsia?
1 ei
2 yksi lapsi
3 kaksi lasta
4 kolme tai useampia lapsia
8. Asuinpaikkasi
1 asukasmäärä alle 1500 henkeä
2 asukasmäärä 1500 - 10 000 henkeä
3 asukasmäärä 10 000 - 30 000 henkeä
4 asukasmäärä 30 000 - 70 000 henkeä
5 asukasmäärä yli 70 000 henkeä
9. Asuntosi
1 vuokra-asunto
2 omistusasunto kerrostalossa
3 omistusasunto rivitalossa
4 omakotitalo
10. Mikä on (oli) isäsi korkein koulutus?
1 peruskoulututkinto
2 ammattikoulututkinto
3 keskiasteen ammattitutkinto tai ammattikorkeakoulututkinto
4 yliopistotutkinto
11. Isäsi ammatti (nimike): _____

Koulutus, ammatti:

12. Korkein suorittamasi tutkinto
1 peruskoulututkinto
2 ammattikoulututkinto
3 ylioppilastutkinto
4 keskiasteen ammattitutkinto tai ammattikorkeakoulututkinto
5 yliopistotutkinto
13. Oletko tyytyväinen nykyiseen koulutukseesi?
1 erittäin tyytymätön
2 tyytymätön
3 en osaa sanoa
4 tyytyväinen
5 erittäin tyytyväinen

14. Miten katsot urheilu-urasi vaikuttaneen koulutukseesi?

- 1 erittäin haitallisesti
- 2 haitallisesti
- 3 ei vaikutusta
- 4 edistävästi
- 5 erittäin edistävästi

15. Seuraavassa on lueteltu urheilun mahdollisia **haittavaikutuksia** samaan aikaan ajoittuvan koulunkäynnin tai opiskelun kanssa. Mitä näistä haitoista olet omakohtaisesti kokenut?

- 1 Ei riittävästi aikaa ja energiaa opiskeluun
- 2 Urheilu vei kaiken kiinnostuksen ja motivaation
- 3 Koulun tai opiskelun aloittaminen viivästyi
- 4 Päiväharjoitusten vuoksi ei voinut osallistua säännölliseen opetukseen
- 5 Liian paljon treenejä, ei aikaa eikä "virtaa" lukea läksyjä
- 6 Pelipaikkakunnalla ei ollut koulutusmahdollisuuksia
- 7 Paljon poissaoloja koulusta/opiskelusta, kiekkoilu tuli aina ensin
- 8 Hidasti opintojen etenemistä
- 9 Pelaajayhteisö ei arvostanut koulutusta

Muut syyt:

16. Urheilu voi myös **edistää** koulunkäyntiä ja opiskelua. Mitkä seuraavaista edistävästä tekijöistä ovat sinulle tuttuja?

- 1 Sain mahdollisuuden käydä urheilupainotteisen lukion tai ammattikoulun
- 2 Urheilu antoi itsekuria ja pitkäjänteisyyttä myös koulunkäyntiin
- 3 Urheilu antoi kipinän ammattiin.
- 4 Urheilu auttoi liikunnalliseen koulutukseen pääsyssä
esim. valmentaja, liik.opettaja, -ohjaaja, fysioterapeutti, poliisi
- 5 Seura pystyi auttamaan opiskelupaikan valinnassa
- 6 Joustava opiskelutahti oppilaitoksessa mahdollisti samanaikaisen urheilun
- 7 Oppi työskentelemään paineen alaisena
- 8 Pelaajayhdistys loi mahdollisuuksia kouluttamiseen
- 9 Muut tekijät:

17. Onko sinulla **tulevaisuuden** koulutussuunnitelmia?

- 1 ei ole
- 2 kyllä, mitä? _____

18. Jos olet työelämässä- **muu kuin ammattiuurheilija-**, mikä on nykyinen ammattisi (tarkka nimike)? _____

19. Jos olet työssä, mihinkä seuraavista vaihtoehdoista sijoitat itsesi?

- 1 johtavassa asemassa oleva
- 2 toimihenkilö
- 3 itsenäinen yrittäjä

- 4 ammattitaitoinen työntekijä
 - 5 muu työntekijä
 - 6 maanviljelijä
 - 7 työtön
 - 8 eläkkeellä
20. Jos olet työssä, onko työsuhteesi?
- 1 vakinainen
 - 2 määräaikainen
 - 3 tilapäinen
21. Oletko kokenut **ongelmia ammatinvalinnassa**?
- 1 en lainkaan
 - 2 jonkin verran
 - 3 paljon
 - 4 erittäin paljon
22. Kuinka kauan liigaurasi päätyttyä kesti koulutus- tai työpaikan löytäminen?
- 1 sain sen välittömästi
 - 2 alle puoli vuotta
 - 3 noin vuosi
 - 4 1-2 vuotta
 - 5 2-3 vuotta
 - 6 3-5 vuotta
 - 7 ei ole löytynyt vielä
23. Jos olet työssä- **muu kuin ammattiurheilija**-, miten **tyytyväinen** olet nykyiseen ammattiisi?
- 1 erittäin tyytymätön
 - 2 tyytymätön
 - 3 en osaa sanoa
 - 4 tyytyväinen
 - 5 erittäin tyytyväinen
24. Miten katsot urheilu-urasi **vaikuttaneen** ammattiisi?
- 1 erittäin haitallisesti
 - 2 haitallisesti
 - 3 ei vaikutusta
 - 4 edistävästi
 - 5 erittäin edistävästi

25. Urheilulla voi olla sekä haitallisia että edistäviä vaikutuksia ammattiin. Minkä tai mitkä seuraavista **haitallisista seuraamuksista** tiedostit omakohtaisiksi kokemuksiksi tilanteessa, jossa **muu kuin ammattiurheilijaksi hakeutuminen** oli kohdallasi ajankohtaista?

- 1 Pelaaminen hidasti ammatin löytymistä ja ammatillisella uralla etenemistä
 - 2 Työkokemus jäi vähäiseksi
 - 3 Työyhteisö ei katsonut hyvällä urheilusta johtuvia poissaoloja ja työajan joustoja
 - 4 Vaikeaa löytää uran jälkeen sopivaa ammattia
 - 5 Ammatinvalinta ja ammattikoulutus kärsivät pelaajaurasta
 - 6 Vuorotyö ja urheilu eivät sopineet yhteen
 - 7 Ilman urheilua olisi päässyt ammattielämään vuosia aikaisemmin
 - 8 Muut syyt:
-

26. Urheilulla tiedetään olevan myös **edistäviä vaikutuksia** ammattiin hakeuduttaessa ja ammattiuralla edetessä. Mitkä seuraavista edistävästä vaikutuksista olet itse kokenut, mikäli **muu ammattiura kuin jääkiekko** on ollut kohdallasi ajankohtainen asia?

- 1 Urheilutaustasta on ollut apua työn saannissa
 - 2 Seura tai joukkue on hankkinut tai avustanut työpaikan saannissa
 - 3 Urheilu kehittänyt työelämässä tarvittavia persoonallisia valmiuksia
 - 4 Tunnettu nimi auttanut työnhaussa
 - 5 Työpaikka avautui jääkiekon kautta
 - 6 Työn tekemisen kannalta jääkiekko toi mm. tärkeitä suhteita
 - 7 Entisenä pelaajana oli helppo jatkaa valmentajana, managerina jne.
 - 8 Pelaajayhdistyksen opintokoordinaattori avustanut työpaikan saannissa
 - 9 Ammattielämässä tarvittava kielitaito kehittyi
 - 10 Muut tekijät
-

27. Onko sinulla tulevaisuuden ammattisuunnitelmia?

- 1 ei ole
- 2 nykyinen ammatti tyydyttää minua
- 3 jokin toinen ammatti tähtäimessä, mikä?

Liigauran päättymisen. Vain lopettaneet (L) vastaavat:

(L) 28. Minä vuonna aktiivinen urheilu-urasi päättyi? _____ vuosi

(L) 29. Mikä tai mitkä olivat **syyt lopettamiseen?**

- 1 Saavutin urheilussa asettamani tavoitteet
- 2 Ei odotuksenmukaista menestystä
- 3 Loukkaantumiset
- 4 Ikääntyminen
- 5 Mielenkiinnon häviäminen
- 6 Taloudelliset syyt
- 7 Erimielisyydet valmentajan, urheilujohton ym. kanssa
- 8 Erimielisyydet joukkueovereiden kanssa, huono joukkuehenki
- 9 Vaikeat valmentautumisolosuhteet
- 10 Elämän muut arvot tulivat tärkeimmiksi

- 11 Sopimus liigassa päättyi
 - 12 Perhesyyt
 - 13 Muut syyt:
-

- (L) 30. Miten koit lopettamisen?
- 1 erittäin vaikeaa
 - 2 vaikeaa
 - 3 ei mitenkään erityistä
 - 4 helppoa
 - 5 erittäin helppoa

(L) 31. Urheilijalle siirtyminen "normaaliin" elämään uravuosien jälkeen ei aina ole helppoa. Jos kohtasit **tässä vaiheessa ongelmia**, mitkä seuraavista tunnistit omiksi kokemuksiksi?

- 1 Päivärytmiin suuri muutos, opittu elämänrytmi hävisi
 - 2 Tyhjyyden tunne; treeniympäristö, pukukoppi, kaverit poissa
 - 3 Fyysinen rasitus puuttui
 - 4 Jengiin kuulumisen tunne ja pelaajaidentiteetti hävisivät
 - 5 Luopuminen liigapelaajalle asetetuista selkeistä tavoitteista
 - 6 Epävarmuus tulevaisuudesta liigan ulkopuolella
 - 7 Vapaa-ajasta tuli yllättäen ongelma
 - 8 Valmistautumattomuus lopettamispäätökseen
 - 9 Ei voinut itse päättää lopettamisesta
 - 10 Loukkaantumisesta johtuvat terveydelliset ongelmat
 - 11 Loukkaantumisesta johtuvat vakuutusurvaongelmat
 - 12 Ei ollut enää "julkkis"
 - 13 Muut syyt:
-

(L) 32. Joillekin urheilijille siirtyminen sivuun voi myös onnistua **helpommin**. Tunnistatko joitakin siirtymistä helpottavia tekijöitä omalta kohdaltasi?

- 1 Helppoa, koska elämässä oli muutakin kuin urheilu
 - 2 Työpaikka ja "uraputki" olivat valmiina
 - 3 Lopettamispäätös oli perusteellisesti mietitty
 - 4 Taloudellinen tilanne oli kunnossa
 - 5 "Kotijoukot" olivat suurena apuna "siviiliin" siirryttäessä
 - 6 Pelaajayhdistys tarjosi apua siirtymisen ongelmatilanteissa
 - 7 Pelaamisen tilalle tuli opiskelu
 - 8 Saatoin jatkaa lajin parissa muissa tehtävissä
 - 9 Tavoitteet pelaajana oli saavutettu
 - 10 Loukkaantuminen teki lopettamispäätöksen selväksi
 - 11 Muut syyt:
-

Urheilu ja talous

33. Miten katsot urheilun vaikuttaneen taloudelliseen asemaasi?
- 1 erittäin haitallisesti
 - 2 haitallisesti
 - 3 ei vaikutusta
 - 4 edistävästi
 - 5 erittäin edistävästi

34. Seuraavassa on lueteltu eräitä **edistäviä vaikutuksia**. Mikä tai mitkä niistä kohdallasi pitävät tai pitivät paikkansa?

1. Pelaamisesta saaduilla tuloilla pystyy rahoittamaan opiskelun
2. Palkkataso on/oli niin hyvä, että kertyy säästöjä tuleville vuosille
3. Kun sekä pelasi, että kävi töissä sai tuplapalkan
4. Ammattiurheilussa hankkii paremmin kuin "normaalissa" työnteossa
5. Pystyy elättämään perheen pelkästään pelaamisesta saaduilla tuloilla
6. Turvaa perustoimeentulon
7. Saa pääomaa mm. asunto- ja osakesijoittamista varten
8. Pystyy hankkimaan mm. oman asunnon, auton, veneen
9. Vakituiset tulot mahdollistavat laadukkaan elämän
10. Enemmän rahaa käytössä kuin ikätovereilla
11. Omat tulot mahdollistavat taloudellisen riippumattomuuden vanhemmista
12. Muut edistävät kokemukset:
13.

34. Seuravassa on kuvattu urheilijan **taloudellisen aseman epävarmuuteen** pelaajauran aikana mahdollisesti johtavia tekijöitä. Tunnistatko jotkut niistä omalla kohdallasi?

1. Pelaajauran luonteesta johtuen talouden pitkäjänteinen suunnittelu vaikeaa
2. Pelaajauran ennakoimaton päättyminen esim. loukkaantumiseen
3. Pelaajien "eriarvoisuus" pelaajapalkkioiden suhteen
4. Pelaajien työttämyysturvassa olevat heikkoudet
5. Pelaajien edunvalvonnassa esim. sopimuskäytännössä olevat heikkoudet
6. Jotkut muut syyt:
7.

(L) 35 Miten **ansiotasosi muuttui** välittömästi tai muutaman vuoden sisällä

1. liigaurasi päätyttyä?
2. ansiotaso kohosi
3. ei merkittäviä muutoksia
4. laski jonkin verran
5. laski voimakkaasti
6. "romahti"

(L) 36. Oletko tyytyväinen nykyiseen **ansiotasosi**?

1. erittäin tyytyväinen
2. tyytyväinen
3. tyytymätön
4. erittäin tyytymätön

37. Käytätkö tai käytitkö urasi aikana jääkiekkoilijoiden **urheilijarahastoa**?

- 1 minun aikani ei vielä ollut tätä mahdollisuutta
- 2 kyllä
- 3 en

38. Jos käytit tai et käyttänyt rahastoa, perustele valintasi

.....

39. Oletko tyytyväinen rahaston toimintaan?

- 1 erittäin tyytyväinen
- 2 tyytyväinen
- 3 tyytymätön
- 4 erittäin tyytymätön

Perustele valintasi.....

39. Miten kehittäisit rahaston toimintaa?

Vapaa-aika

.....
 (L) 40. Mikä on suhteesi urheiluun **nykyisin**?

- 1 harrastan edelleen kilpaurheilua jollakin tasolla, laji _____
- 2 harrastan säännöllisesti kunto- ja virkistysliikuntaa
- 3 harrastan liikuntaa silloin tällöin
- 4 en harrasta omakohtaista liikuntaa
- 5 olen penkkiurheilija

(L) 41. Toimitko **urheilun järjestötehtävissä** joillakin seuraavista tasoista?

- 1 johtotehtävissä valtakunnan tasolla, miten? _____
- 2 johtotehtävissä alue- tai piiritasolla, miten? _____
- 3 johtotehtävissä seuratasolla, miten? _____
- 4 muissa tehtävissä urheiluseurassa, miten? _____
- 5 en ole lainkaan mukana urheilujärjestötoiminnassa

42. Miten pelaajaurasi liigapelaajana on edennyt?

- 1 pelannut koko ajan "kasvattajaseurassa"
- 2 pelannut useassa seurassa ,kuinka monessa?
- 3 pelannut välillä jonkin aikaa ulkomailla ,missä?
- 4 pelannut viimeksi ulkomailla ,missä?

43. Toimitko tai oletko toiminut **valmentajana** jollakin seuraavista tasoista?
- 1 liigatasolla
 - 2 1.divisioonassa
 - 3 nuorten SM- sarjatasolla
 - 4 harrastejoukkueissa
44. Toimitko tai oletko toiminut **tuomarina** jollakin seuraavista tasoista?
- 1 liigatasolla
 - 2 divisioonassa
 - 3 nuorten SM-sarjatasolla
 - 4 harrastejoukkueissa
45. Onko sinulla muita **luottamustehtäviä tai harrastuksia**?
- 1 ei ole
 - 2 kyllä, mitä?
-
46. Ketkä **perheestäsi** harrastavat kilpaurheilua?
- 1 isä
 - 2 äiti
 - 3 joku tai jotkut sisaruksista
 - 4 vaimo/avovaimo/tyttöystävä
 - 5 joku tai jotkut omista lapsistasi
47. Miten tyytyväinen olet menestykseesi urheilu-urallasi?
- 1 erittäin tyytymätön
 - 2 tyytymätön
 - 3 tyytyväinen
 - 4 erittäin tyytyväinen
48. Jos nyt olisit urheilu-uran valinnan edessä, miten toimisit?
- 1 valitsisin epäroimättä urheilun
 - 2 harkitsisin tarkkaan valintaani
 - 3 en ryhtyisi urheilemaan
49. Jos lapsesi, nykyiset tai tulevat haluaisivat harrastaa liikuntaa, mitä seuraavista vaihtoehtoista pitäisit suositeltavimpina heidän kohdallaan?
- 1 toivon, että heistä tulisi huippu-urheilijoita
 - 2 toivon, että he harrastaisivat kilpaurheilua muulla tasolla
 - 3 toivon, että he harrastaisivat vain kuntoliikuntaa
 - 4 samantekevää
 - 5 toivon, että he eivät harrastaisi lainkaan liikuntaa

Nautintoaineet:

51. Kuinka usein käytät alkoholia ?
- 1 päivittäin
 - 2 pari kertaa viikossa
 - 3 kerran viikossa
 - 4 pari kertaa kuukaudessa
 - 5 noin kerran kuukaudessa
 - 6 noin kerran kahdessa kuukaudessa
 - 7 3-4 kertaa vuodessa
 - 8 kerran vuodessa tai harvemmin
 - 9 en lainkaan
52. Jos käytät alkoholia, mitä?
- 1 enimmäkseen olutta
 - 2 enimmäkseen viiniä
 - 3 enimmäkseen väkeviä juomia
 - 4 kutakin tilanteen mukaan
53. Suhteesi **tupakkaan**
- 1 en tupakoi
 - 2 tupakoin joskus
 - 3 tupakoin päivittäin
54. Suhteesi **nuuskaan**
- 1 en käytä
 - 2 käytän joskus
 - 3 käytän päivittäin
55. Kuinka tyytyväinen olet **nykyiseen elämääsi?**
- 1 erittäin tyytymätön
 - 2 tyytymätön
 - 3 joten kuten tyytyväinen
 - 4 tyytyväinen
 - 5 erittäin tyytyväinen
56. Mikä on nykyinen **terveydentilasi?**
- 1 erittäin heikko
 - 2 heikko
 - 3 kohtalainen
 - 4 hyvä
 - 5 erinomainen

57. Oletko tehnyt aktiivisella kilpailu-urallasi **"come-back"** in?
1 kyllä
2 olen yrittänyt sitä onnistumatta
3 en ole tehnyt enkä yrittänyt
58. Kuulutko tai oletko aikoinaan **kuulunut pelaajayhdistykseen?**
1 en
2 kyllä
59. Oletko tietoinen miten **pelaajayhdistyksen** toiminta on tämän jälkeen kehittynyt?
1 en
2 kyllä, miten

.....

.....

.....

.....

60. Lopuksi arvoisa vastaaja toivon sinun tilittävän lomakkeen loppuun vapaasti ajatuksiasi ja kokemuksiasi pelaaja-urasi varrelta. Kerro myös millaisia ehdotuksia sinulla on jääkiekkoilijoiden urheilu-uran jälkeisten olosuhteiden parantamisesta, Suomen Jääkiekkoilijat ry:n ja Pelaajayhdistyksen toiminnan kehittämistä.

VASTAUKSISTA KIITTÄEN JA KAIKKEA HYVÄÄ TOIVOTTAEN NIIN URHEILUSSA KUIN MUUSSAKIN ELÄMÄSSÄ.

Pauli Vuolle

Professori